

RIPOLLET - ESTUDI DE BIODIVERSITAT

Maria Guirado - Ambientòloga
Juny 2007

**Anàlisi de les
espècies d'interès
especial
al terme municipal
de Ripollet**

Presentació	2
Autors de l'estudi	3
Introducció	5
Àrea d'estudi	8
Objectius	14
Tàxons estudiats: resultats obtinguts	15
FAUNA	16
I- Quiròpters	17
II- Mamífers	23
III- Avifauna	36
IV- Herpetofauna	44
V- Ropalòcers	51
FLORA	52
VI- Flora vascular	53
Conclusions generals	64
Bibliografia	67
Annex- Fitxes espècies	74

L'ajuntament de Ripollet va encarregar, la primavera del 2006, un estudi que tenia per objectiu identificar les espècies animals i vegetals presents dins del terme municipal amb un interès elevat de protecció. Més concretament, l'ajuntament estava interessat en identificar aquelles espècies protegides legalment, o aquelles amb un interès de protecció en el context del municipi, obtenir-ne una breu descripció de cadascuna d'elles, i establir pautes bàsiques d'actuació per tal de protegir-les.

Per assolir aquests objectius es va procedir a identificar, prèviament a l'estudi de camp, quins eren els tàxons més rellevants a estudiar. L'estudi de cada tàxon es va assignar a diversos experts en la matèria, la majoria dels quals, a més, ja havien realitzat altres estudis en àrees properes a Ripollet.

A continuació es presenten els resultats obtinguts per als diversos tàxons estudiats. El format del document presentat és un informe amb un llistat de les diverses espècies identificades per a cada tàxon, on es destaquen aquelles més rellevants i es fa una breu descripció d'aquestes. Finalment, s'adjunta un annex amb les espècies amb un interès més elevat de protecció dins del municipi de Ripollet.

El document resultant no pretén ser un estudi profund i exhaustiu de cadascun dels tàxons, sinó una breu anàlisi de les espècies animals i vegetals més remarcables en el municipi de Ripollet. Aquest document és un pas previ a estudis i actuacions més concretes a l'hora de protegir les espècies esmentades.

Coordinació del projecte i estudi de la flora vascular

Maria Guirado

Doctora en Ciències Ambientals per la Universitat Autònoma de Barcelona- Centre de Recerca Ecològica i Aplicacions Forestals. El seu major interès científic es centra en l'aplicació de l'ecologia del paisatge en la conservació de la natura. Els seus estudis en centren en l'efecte de la fragmentació forestal i de les perturbacions humanes sobre la riquesa i composició florística, l'estudi d'espècies exòtiques invasores, i la restauració d'hàbitats degradats per aquestes darreres.

Estudi de l'avifauna

Ferran Páramo

Llicenciat en Biologia a la Universitat de Girona (UdG) i màster en sistemes d'informació Geogràfica per la Universitat autònoma de Barcelona (UAB).

Ferran Broto

Tècnic en enginyeria agrònoma per UdG i col·laborador en el seguiment d'espècies d'ocells protegits en hàbitats esteparis de Lleida (Centre Tecnològic Forestal de Catalunya).

Estudi de Quiròpters, mamífers i papallones diürnes

L'estudi d'aquests tàxons ha estat realitzat per part de l'equip científic del Museu de Granollers Ciències Naturals. El Museu de Granollers porta a terme gran nombre d'estudis científics, la majoria dels quals es desenvolupen dins de les comarques vallesanes. (www.museugranollers.org).

Els integrants de l'equip redactors del Museu de Granollers que han participat en aquests apartats han estat els següents:

Alexis Ribas

Doctor en Ciències per la Universitat de Barcelona. Equip de recerca del Museu de Granollers Ciències Naturals des del maig de 1990. El seu major interès científic es centra en els seguiment i estudi de quiròpters i d'altres micromamífers.

Carles Flaquer

Llicenciat en Ciències Biològiques per la Facultat de Biologia de la Universitat Autònoma de Barcelona. Equip de recerca del Museu de Granollers Ciències Naturals des del gener de 1997. El seu major interès científic es centra en els seguiment i estudi dels quiròpters.

Antoni Joan Arrizabalaga

Llicenciat en Ciències Biològiques per la Facultat de Biologia de la Universitat de Barcelona. Conservador responsable del Museu de Granollers Ciències Naturals, Patronat Municipal del Museu de Granollers, des del gener de 1987.

Estudi dels amfibis i rèptils

David Carrera

Llicenciat en Ciències Ambientals per la UAB. Ha realitzat diversos estudis i seguiments d'herpetofauna. Des del 2001 és investigador responsable del seguiment de les poblacions d'amfibis del projecte de L'Observatori de la Tordera (Institut de Ciència i Tecnologia Ambientals, UAB).

Cartografia

Pablo Cronopio i Fama

Llicenciat en Ciències Ambientals i postgrau en gestió forestal per la UDG i màster en Sistemes d'Informació Geogràfica per la UAB.

Què és una espècie protegida?

Una espècie protegida és aquella que, degut a que té les seves poblacions localitzades en punts molt concrets del territori o bé és molt escassa, gaudeix d'un determinat grau de protecció legal. A nivell de Catalunya, també s'inclouen aquelles espècies que, tot i ser abundants, són beneficioses perquè ajuden a controlar altres espècies perjudicials per a la salut humana o que poden esdevenir plagues per a l'agricultura. Aquestes espècies gaudeixen d'una protecció legal on es prohibeix o regula la seva caça, captura, o explotació, així com la seva possessió o exhibició pública. La relació de les espècies protegides a Catalunya, així com la seva normativa de protecció, es troben a la Llei 3/1988, de protecció dels animals, modificada per la Llei 3/1994 i posteriorment per la Llei 18/1998, i per l'ordre de 5 de novembre de 1984, sobre la protecció de plantes de la flora autòctona amenaçada de Catalunya.

No obstant, dins del territori català hi ha moltes espècies que estan protegides per altres legislacions. A nivell europeu, la Directiva Hàbitats (Directiva 92/43/UE, relativa a la conservació dels hàbitats naturals i de la fauna i flora silvestres) defineix les espècies d'interès comunitari, que són aquelles que es troben en perill, que són vulnerables, que són rares (poblacions de mida petita i que poden estar en perill o ser vulnerables) o bé que són endèmiques i que requereixin especial atenció a causa de la singularitat del seu hàbitat. La normativa estatal espanyola transposa la Directiva europea a partir del Reial Decret 1997/1995, pel qual s'estableixen mesures per a contribuir a garantir la biodiversitat mitjançant la conservació dels hàbitats naturals i de la fauna i flora silvestres. També, a partir del Reial Decret 439/1990, es regula el catàleg nacional d'espècies amenaçades a nivell estatal. Algunes de les espècies protegides per la legislació europea i espanyola no ho estan a nivell català, i viceversa, per la qual cosa és important tenir-les totes elles presents. Finalment, a nivell també europeu, la Directiva 79/409/CE regula la conservació de les aus silvestres. Més informació referent a la legislació catalana, espanyola i

europea es pot trobar a la pàgina web del Departament de Medi Ambient i Habitatge (www.gencat.net/mediamb/2protnat.htm).

Espècies amenaçades o en perill: l'estat de conservació de les espècies

Malgrat que, a grans trets, aquelles espècies que pateixen més problemes de viabilitat estan protegides per les diverses legislacions anteriorment esmentades, hi ha un gran nombre d'espècies susceptibles a desaparèixer o en perill que encara no han estat considerades. Es té constància que, a nivell català, el Departament de Medi Ambient està elaborant una llista amb l'objectiu d'ampliar el llistat d'espècies protegides a Catalunya. De la mateixa manera, existeixen llistes d'espècies amenaçades en el context català, espanyol i europeu que val la pena tenir en compte malgrat que algunes d'elles no estiguin protegides a nivell legal (e.g., *Catàleg de la fauna amenaçada de Catalunya*, *Lista Roja de la flora vascular espanyola*, llistat de la *Unión Mundial de la Naturaleza (UICN) de 1994.*, etc.). És per aquest motiu que també es consideren en el present estudi totes aquelles espècies que, malgrat no estar protegides a nivell legal, són espècies amenaçades a nivell català, espanyol o europeu. Així mateix, també es consideren aquelles espècies que són singulars o interessants de destacar en el context estudiat: Ripollet és un municipi molt degradat a nivell medi ambiental, i la presència d'algunes espècies considerades comunes dins de Catalunya pot ser singulars en aquest context urbà i peri-urbà.

En general, els catàlegs d'espècies amenaçades o en perill d'extinció classifiquen les espècies en diverses categories o estats de conservació. El present document també prendrà en consideració aquestes classificacions per a poder oferir una informació més àmplia de cadascuna de les espècies a destacar. En la descripció de cada tàxon es descriurà quins catàlegs i classificacions d'estat de conservació s'han emprat.

Hàbitats protegits

Finalment, també s'han identificat aquells hàbitats d'interès comunitari reals o potencials presents en el municipi. Cal tenir en compte que la presència d'una espècie protegida o amenaçada està directament lligada a l'existència i la qualitat d'un determinat d'hàbitat, i per tant, caldrà tenir-lo ben identificat.

Ripollet (Vallès occidental) es situa a la vall baixa del riu Ripoll, abans de la confluència amb el riu Besòs, dins de la depressió pre-litoral. Els seus límits administratius són, al nord, el municipi de Barberà del Vallès; a l'est i sud-est, Montcada i Reixac; i al sud i sud-oest, el municipi de Cerdanyola del Vallès. La seva població actual (any 2007) segons el padró municipal és de 36.679 habitants. És un municipi de dimensions molt reduïdes (4,33 km²), amb una superfície ocupada principalment per sòl improductiu resultat de la transformació urbana i de la implantació d'infraestructures de comunicació. Així, el sòl urbà representa el 33% del total del municipi, el sòl destinat a usos industrials i comercials el 17% i les vies de comunicació ocupen fins a un 6% del terme municipal. Els terrenys forestals ocupen el 24% del municipi però només un 1% de la superfície de Ripollet està ocupada per formacions boscoses ja que la resta es correspon a matollars, prats i herbassars i erms. Els conreus, coberta del sòl relacionada amb certs hàbitats faunístics i florístics ocupen en l'actualitat un 10% de la superfície (Taula 1, Figura 1).

Taula 1. Usos del sòl al municipi de Ripollet.

Classe de sòl	Sup (ha.)	%	Coberta del sòl	Sup (ha.)	%
Terrenys forestals	104	24	Boscós densos (no de ribera)	6	1
			Matollars	73	17
			Prats i herbassars	21	5
			Sòls nus forestals	4	1
Aigües continentals	3	1			
Conreus	42	10			
Improductiu	284	65	Zones urbanitzades	218	50
			Vies de comunicació	25	6
			Zones esportives i lúdiques	7	2
			Zones d'extracció minera	7	2
			Sòls nus urbans	27	6

Font: Mapa de cobertes del sòl CREAM-DMAH 2000-2003

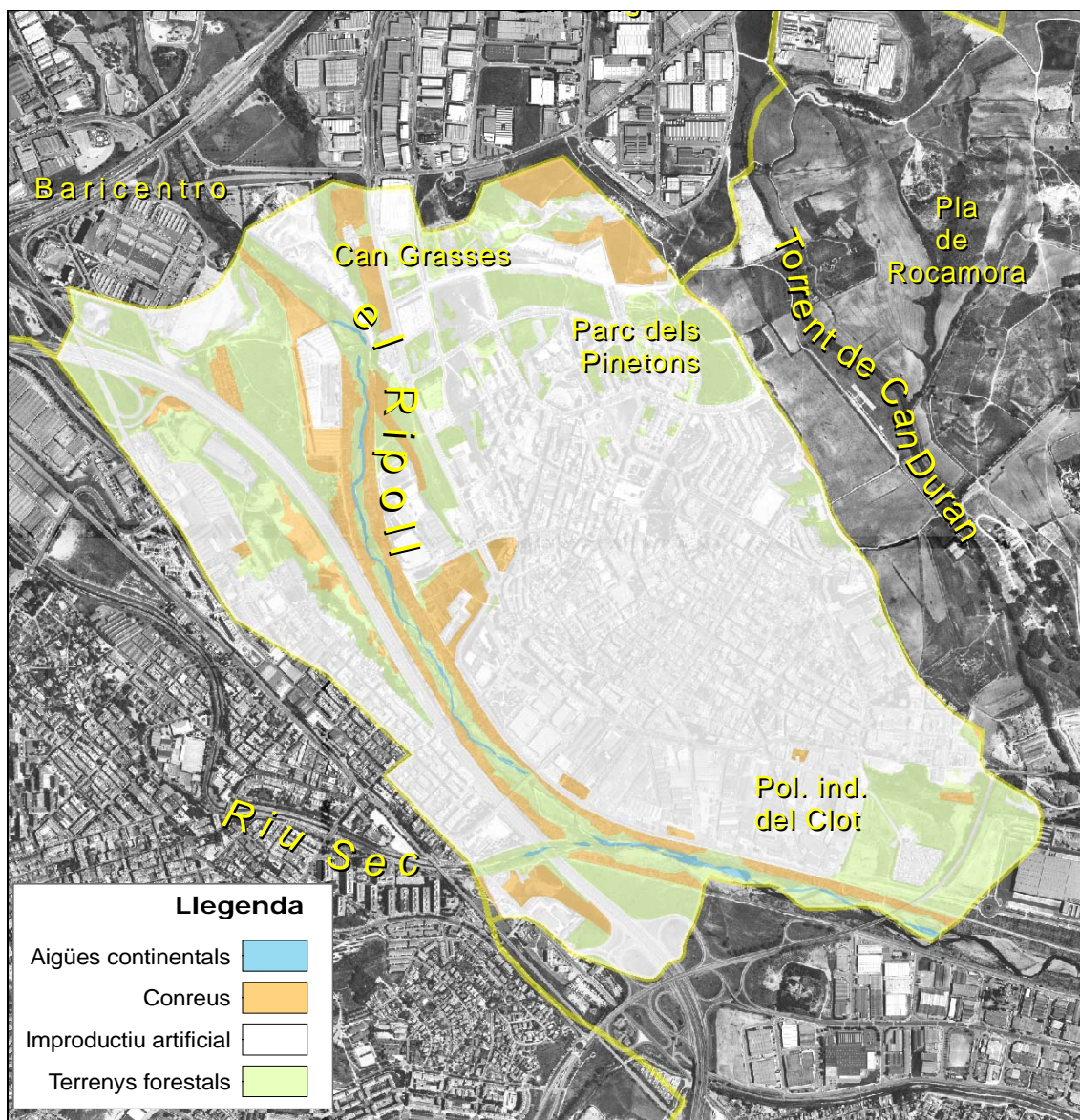
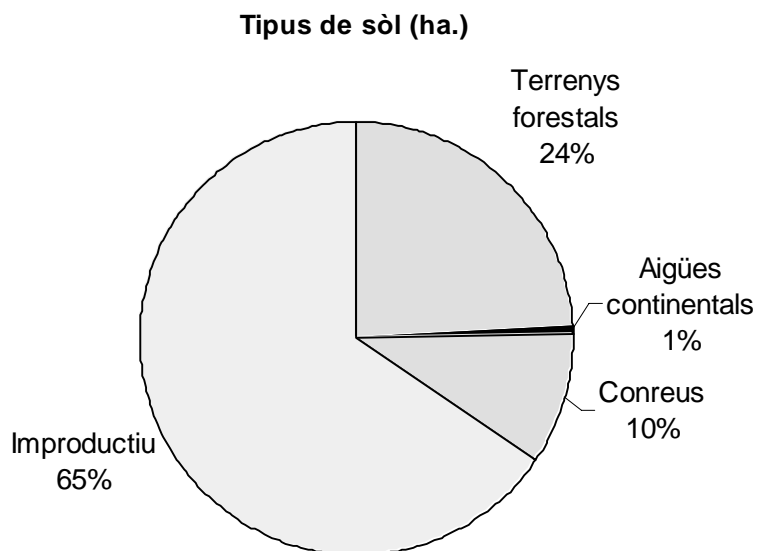

Figura 1. Distribució dels usos del sòl al municipi de Ripoll.

Biogeografia

Ripollet gaudeix d'un clima mediterrani de tipus litoral, on la proximitat del mar suavitza els extrems climàtics, amb una mitjana anual de 15 °C amb una oscil·lació tèrmica de uns 10 °C. En general es pot parlar d'una estació seca amb altes temperatures, un increment de pluges a la tardor i a la primavera i un hivern força eixut. Les pluges a la tardor estan concentrades en pocs dies per la qual cosa generen riscos d'inundacions. La precipitació anual mitjana es troba al voltant dels 600mm, volum que marca el límit de la Catalunya seca.

La depressió del Vallès on es troba la ciutat, va ser formada durant el miocè (fa 23 milions d'anys aprox.) amb dipòsits d'origen continental. Aquesta base miocènica es formada per argiles, sorres, graves i conglomerats provinents de l'Antic Massís Catalano-balear, la fondària d'aquests estrats es de 2000 metres sota la ciutat. Sobre d'aquest materials trobem elements quaternaris de sistemes al·luvials, dipòsits de terrasses, esllavissades de talussos associats i dipòsits del llit actual.

Florísticament Ripollet es troba dins el domini fisiogràfic catalanídric, que s'extèn al llarg de 300 quilòmetres de la franja costanera entre l'Empordà i el Millars, que es caracteritza pel clima mediterrani litoral i que es troba vorejat per un sistema de muntanyes baixes i mitjanes que s'ordenen en alineacions més o menys paral·leles a la costa.

La vegetació, tot i trobar-se al país de l'alzinar litoral (*Quercetum ilicis galloprovinciale*), ha patit un procés de transformació total, en primer lloc per la transformació agrícola i en l'actualitat per l'expansió de les zones urbanitzades i de les infraestructures, que ocupen la pràctica totalitat del terme municipal, a excepció de la llera del riu Ripoll i d'alguns conreus relictuals. Potencialment, el domini climàtic del *Quercetum ilicis galloprovinciale* es correspon a l'alzinar típic, ric en arbusts i lianes característics. Les fases de degradació d'aquesta comunitat, un cop desaparegut el bosc i malmeses les màquies i garrigues de *Quercus coccifera* que solen substituir-lo, hi prenen una gran extensió les brolles, moltes vegades cobertes per un estat arbori de *Pinus halepensis* (o, més rarament, *P.pinea*). Els erms terofítics (*Thero-Brachypodietea*) són també freqüents en el paisatge actual d'aquest domini, així com, a les terres cultivades, el *Secalion mediterraneum*, el *Diplotaxion*, etc.

Estat del municipi a nivell mediambiental

Es pot dir que el municipi de Ripollet està molt degradat ja que, al igual que la resta de la plana del Vallès, ha patit fortes transformacions històriques (industrialització, augment de la zona residencial per influència de l'àrea metropolitana de Barcelona, etc.) que han anat reduint i degradant els seus espais "naturals".

Durant els segles XVIII i XIX, la regressió de la superfície forestal a la plana vallesana va ser força important, i estava lligada al creixement de la població, a la demanda de productes forestals i als espais de cultiu. L'arribada del ferrocarril també va ser important, ja que va representar un major lligam de la comarca amb la ciutat de Barcelona (Urtega 1987); posteriorment, durant el període de la industrialització, hi va haver importants moviments de població de la muntanya cap a la plana, i la indústria va créixer molt (Boada 1998). Entre 1950 i 1975 es produeix una immigració masiva i la indústria experimenta el seu major creixement; apareixen les infraestructures de transport associades i a la vegada aquests canvis impulsen el fenomen de la construcció, amb la conseqüent aparició de nous enclavaments urbans (Diego *et al.* 1994). Actualment, el desenvolupament urbanístic al Vallès continua, propiciat sobretot per la proximitat de la plana a la ciutat de Barcelona. Aquest fenomen també és molt acusat al municipi de Ripollet.

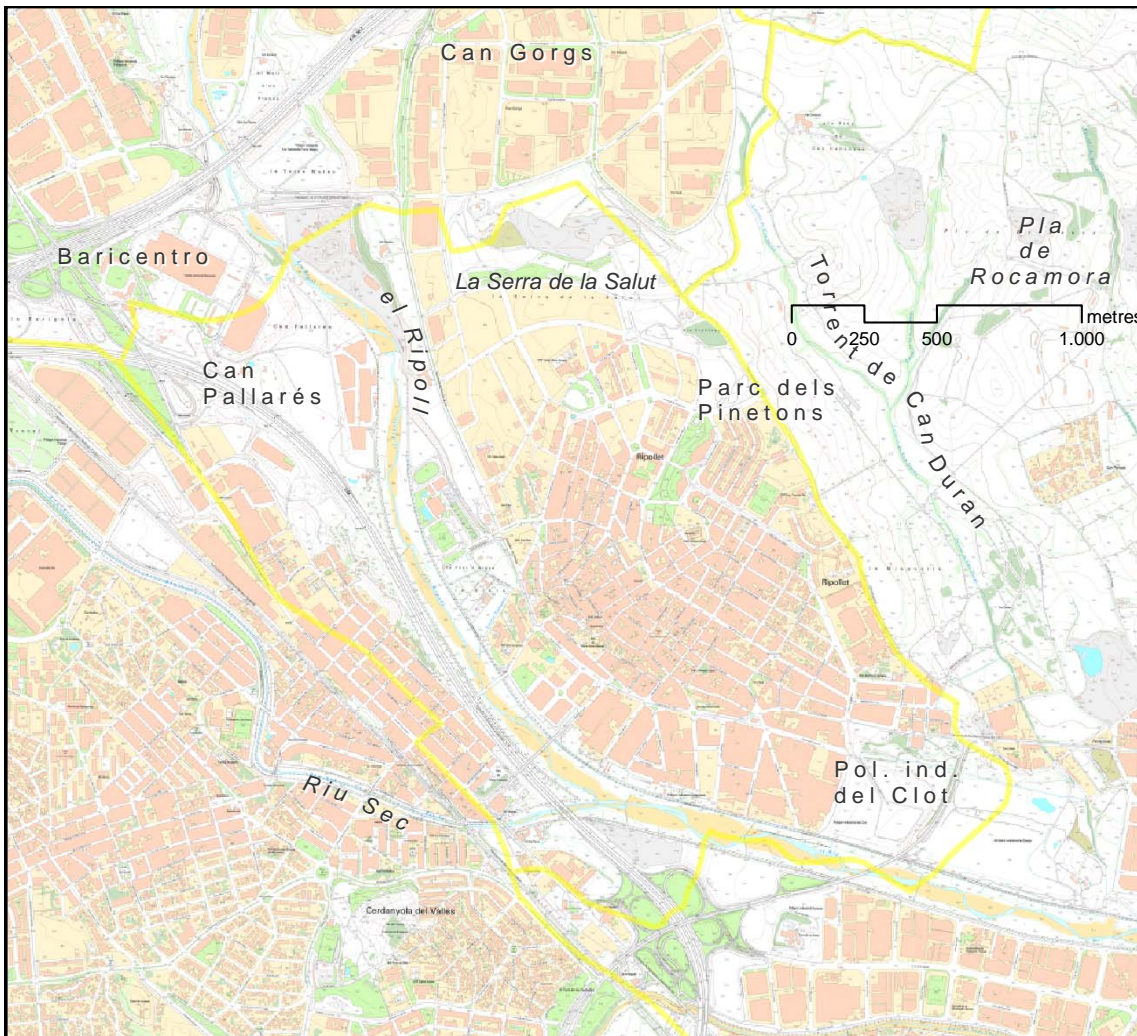
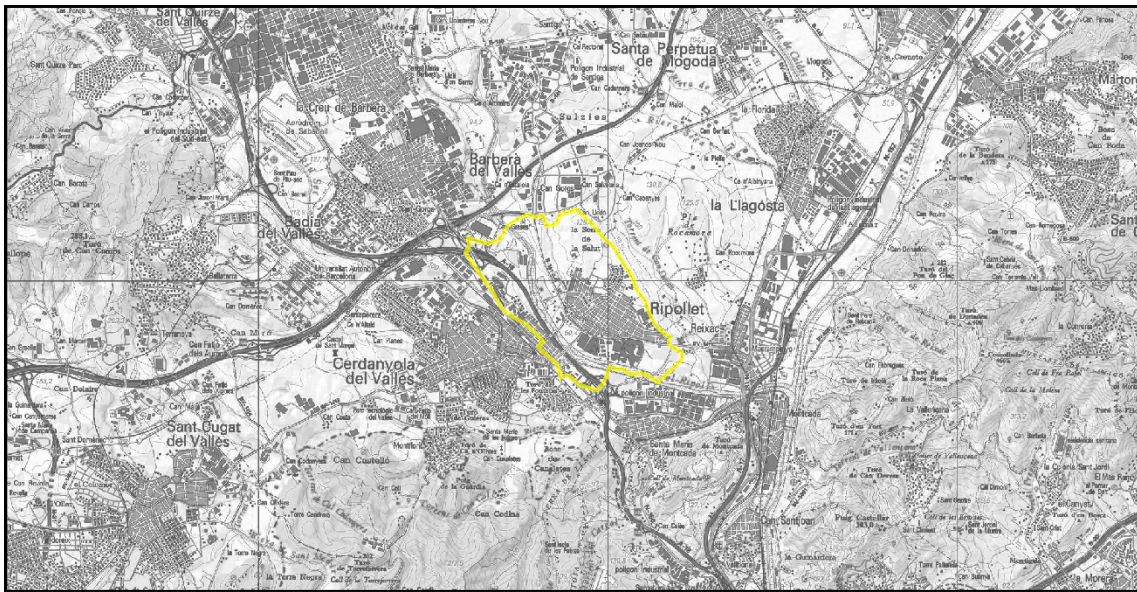
Actualment, Ripollet és un municipi sense bosc natural, amb un riu força contaminat i humanitzat. Les úniques àrees arbrades són parcs urbans o bé un marge de camp de cultiu que conserva algunes espècies típiques de bosc mediterrani. El riu Ripoll està força malmès i contaminat, degut a què els seus marges estan ocupats per hortes, que impliquen problemes de contaminació de l'aigua per insecticides i pesticides i la reducció del cabal a causa del rec. A més, els marges del riu estan canalitzats per estructures de formigó, evitant així el desenvolupament de la vegetació de ribera, i els usos propers a aquest són principalment la trama urbana i viària, industrial, etc.

Els pocs herbassars presents al municipi estan totalment humanitzats i pertorbats, i properament passaran a ésser ocupats per naus industrials. Malgrat que hi ha àrees naturals properes que podrien actuar com a àrees font d'espècies animals i vegetals (Parc del Collserola, Serra de Marina,

etc.), el municipi està totalment aïllat d'aquestes degut a l'extensa trama urbana i ala xarxa viària, la qual cosa fa inviable l'arribada de moltes espècies.

No obstant, dins d'aquest context natural força desolador, s'han pogut determinar algunes espècies animals i vegetals protegides o interessants dins del context d'aquest municipi que cal destacar. Aquest fet indica que, malgrat les condicions naturals negatives que aquestes espècies suporten, no està tot perdut. El manteniment i millora d'alguns hàbitats encara existents pot afavorir la presència o fins i tot la millora d'algunes espècies animals i vegetals.

Enmarcament geogràfic:

Els objectius concrets del present estudi han estat els següents:

1. Fer un llistat de les espècies identificats dins del municipi de Ripollet que formin part dels següents tàxons: Mamífers, ocells, amfibis i rèptils, rosalòcers i plantes vasculars.
2. realitzar fitxes descriptives d'aquelles espècies més "destacades" dins del municipi de Ripollet. En concret, aquelles espècies amenaçades o en perill que gaudeixen d'algun tipus de protecció legal a nivell català, espanyol o europeu, o bé aquelles espècies catalogades dins de llistats d'espècies amenaçades. També s'han considerat aquelles espècie que, tot i no estar incloses en els anteriors grups, són importants de destacar i preservar en el context urbà i peri-urbà d'aquest municipi.
3. Establir criteris bàsics per a preservar les espècies més sensibles i els seus hàbitats.

TAXONS ESTUDIATS: RESULTATS OBTINGUTS

FAUNA

Introducció

Malgrat ésser els únics mamífers capaços de realitzar un veritable vol batut i ésser l'ordre de mamífers més abundant de Catalunya, són mol pocs els esforços realitzats pels municipis per conèixer la seva distribució en el territori. A Catalunya hi ha citades 26 espècies de quiròpters però, molt probablement, n'hi hagi alguna més. Actualment la distribució i abundància d'aquestes espècies és força desconeguda però n'hi ha referències a: Serra-Cobo (1987), Palomo i Gisbert (2002) i Flaquer *et al.* (2004).

En general, les espècies trobades en un espai tant antropitzat com Ripollet són comuns, però cal recordar que la major part de quiròpters europeus es troben protegits per la Directiva d'Hàbitats (92/43/CEE) relativa a la conservació dels hàbitats i de les espècies silvestres. A nivell de la legislació catalana, totes les espècies de quiròpters estan protegides.

Material i mètodes

En el present estudi s'ha utilitzat la tècnica d'enregistrament i anàlisi dels ultrasons emesos pels quiròpters entre els mesos de juliol-setembre de 2006. Per a la identificació de crits de quiròpters en llibertat s'han utilitzat detectors de sons d'alta freqüència (Pettersson Electronics), amb 3 sistemes de captació del so:

1) heterodí, o de banda curta, que permet identificar in situ aquelles espècies que emeten sons propers a la freqüència seleccionada en el detector.

2) temps expandit o de banda ample, que permet identificar tot els crits emesos des de 10 fins a 200 kHz amb gran finesa per l'anàlisi. En tots els casos els enregistraments han estat emmagatzemats en un DAT (enregistradora digital) i analitzats mitjançant un ordinador amb targeta de so professional i software específic. Els criteris d'identificació específica dels ultrasons han estat basats en els següents paràmetres:

tipus de crits (freqüència modulada, constant o variable entre ambdues), crits socials, freqüències de màxima energia, duració de cada crit i duració entre crits (Ahlén, 1989; 1990; Pettersson, 1993a; 1993b; Barataud, 1996; Ahlén i Baagoe, 1999). També s'han tingut en compte aspectes relatius a la forma i velocitat de vol (utilització de focus de 500 candeles) com a criteris d'identificació (Ahlén, 1990; Ahlén i Baagoe, 1999).

3) divisió de freqüència, que permet capturar sons en tot l'ample de la banda "in situ", però que no manté un qualitat suficient del so com per analitzar-lo amb alta fiabilitat.

Si bé cap de les tècniques permet identificar totes les espècies de quiròpters presents a Catalunya, la identificació acústica és la tècnica que més espècies permet identificar (O'Farrell i Gannon, 1999) i no provoca estrès als animals doncs aquests no són molestats ni capturats.

Les espècies han estat identificades amb detector només quan la fiabilitat de la tècnica era del 100%, en cas contrari les dades recollides s'han deixat com a gènere o grup acústic. La identificació de *P. pygmaeus* (Leach 1825) ha estat realitzada mitjançant crits d'ecolocalització amb presència de crits socials (Barlow y Jones 1997, Russ 1999).

Durant la campanya s'ha observat l'activitat dels quiròpters mitjançant la realització d'estacions d'escolta de 10 minuts cadascuna. De cada estació s'han tingut en compte condicions ambientals (temperatura, humitat, vent, etc.) durant l'enregistrament ja que condicionen l'activitat dels quiròpters (Russo i Jones 2003). A l'hora d'interpretar els patrons de riquesa i abundància aquesta informació complementària és de gran utilitat.

En total varen ser enregistrats **100 minuts** de cinta d'ultrasons obtinguts d'un total de **10 estacions** realitzades a partir de 5 localitats (Taula 2, Figura 2) de les quals es varen fer dues rèpliques d'enregistraments (una a l'estiu i una a la tardor).

Taula 2. Coordenades

	UTM X	UTM Y
Pinetons	430050	4595500
Masia Can Grasses	428875	4595775
Riu 1	429000	4595275
Riu 2	428975	4594900
Riu 3	429450	4594100

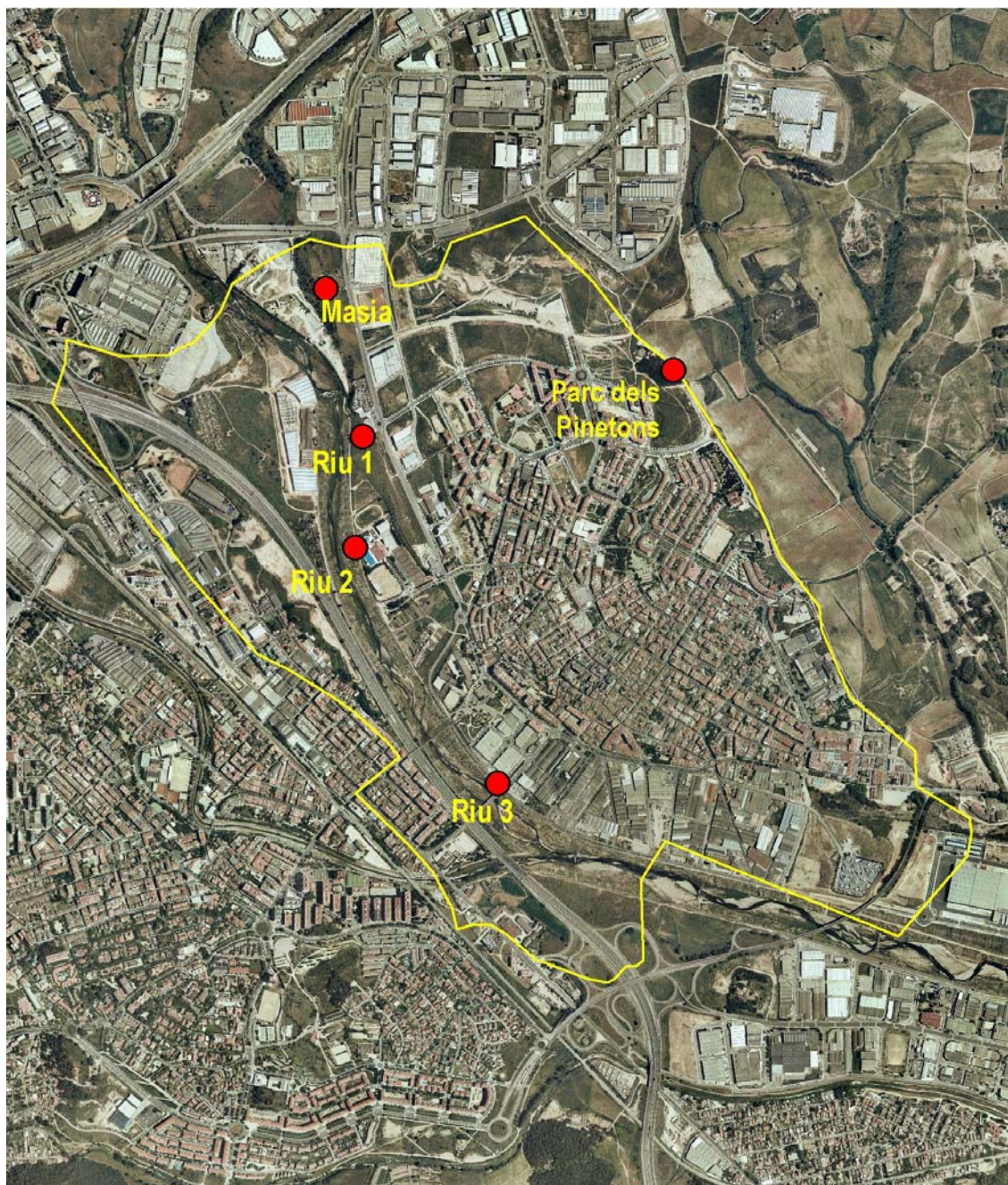

Figura 2. Localització dels punts de mostreig

Resultats

A partir de les dades obtingudes mitjançant la realització d'estacions d'escolta s'ha realitzat una aproximació a les poblacions de quiròpters presents al municipi de Ripollet (Taula 3).

Taula 3. Llistat d'espècies de quiròpters citades a Ripollet durant la campanya 2006, grau de protecció segons la Directiva Hàbitats (92/43/CEE) i grau d'amenaça segons la Llista Vermella espanyola de 2006. LC, categoria "casi amenazada".

espècie	Nom comú	CEE 1992	Lista Roja 2006
<i>P. pipistrellus</i>	Ratapinyada pipistrel·la comuna	IV	LC
<i>P. pygmaeus</i>	Ratapinyada pipistrel·la nana o soprano	IV	LC
<i>P. kuhlii</i> *	Ratapinyada pipistrel·la de vores clares	IV	LC

*aquesta espècie forma part de la parella acústica amb ratapinyada pipistrel·la falsa (*P. nathusii*) però donada la raresa d'aquesta espècie, quasi es pot assegurar que els enregistraments són de l'espècie inclosa en la taula.

Un total de 3 espècies varen ser identificades (Taula 3) d'un total de 64 passades comptabilitzades. Percentualment l'espècie de la qual s'ha detectat més activitat ha estat *P. pygmaeus* amb un 61% del total de passades. Per altra banda aquesta espècie també ha estat la més ben distribuïda essent present al 60% de les estacions realitzades.

Les estacions al riu han estat les que més activitat quiropterològica han presentat (Figura 3), així mateix també han estat les que més riquesa, amb 2 individus per estació.

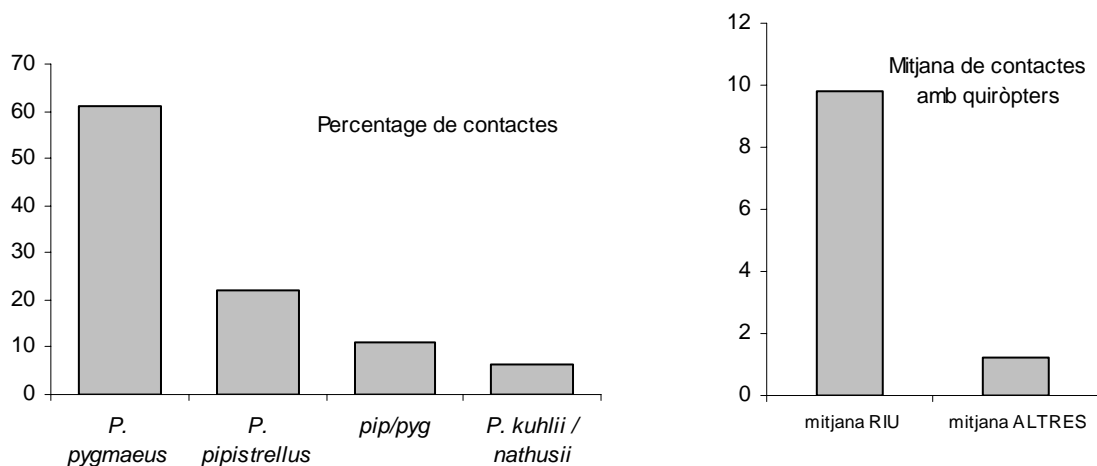

Figura 3. Percentatge de contactes amb les diferents espècies i segons hàbitat. *pip/pyg* representa els sons no identificables entre *pipistrellus* i *pygmaeus*.

Conclusions

Degut a la seva proximitat a Barcelona el municipi de Ripollet es troba sotmès a una gran pressió demogràfica i el seu entorn natural s'ha vist reduït a petites illes d'escàs valor ecològic. En aquest sentit i malgrat pugi sembla contradictori, els estudis que es pugin fer per conèixer els reductes naturals presents a la zona tenen gran valor per a la conservació.

A Catalunya hi ha quiròpters adaptats a tot tipus de medi, així en trobem de forestals, aquàtics, rupícoles i antròpics. Aquests darrers viuen a prop d'habitatges i a més acostumen a ser ubiqüistes per la qual cosa poden trobar-se en d'altres hàbitats.

El present estudi és una primera aproximació a la fauna quiropterològica present a Ripollet i per aquest fet és molt probable que algunes espècies hagin passat per alt. Els resultats obtinguts mostren que les espècies presents a Ripollet, com en principi seria d'esperar, són aquelles més acostumades a conviure amb l'home. Així doncs la ratapinyada pipistrel·la nana (*Pipistrellus pygmaeus*) i la ratapinyada pipistrel·la comuna (*Pipistrellus pipistrellus*) representen la major part de contactes obtinguts amb quiròpters durant l'estudi (figura 3a). Com també era d'esperar en animals insectívors com els quiròpters el riu s'ha mostrat com un punt d'atracció per caçar que cal preservar (figura 3b).

En general cal concloure que aquest estudi preliminar no permet ser gaire optimista sobre la riquesa de quiròpters present a Ripollet. Malgrat l'esforç de camp és insuficient, només un 11% de les espècies presents a Catalunya han estat trobades a Ripollet durant la present campanya, dada poc esperançadora.

Introducció als mamífers de Ripollet

L'estudi per confirmar la presència de mamífers terrestres en una àrea concreta, en aquest cas el municipi de Ripollet requereix la suma de diverses tècniques de mostreig combinades, ja que cada espècie pot ser més o menys sensible a ser detectada segons la tècnica utilitzada, ja sigui per la seva etologia, densitat de població, requeriments ecològics, etc. Aquest fet determinarà l'idoneïtat d'un mètode o altre (trampeig en viu de superfície, trampeig en viu subterrani, trampeig fotogràfic, observació de rastres, trampes de pèls, enregistraments acústics, etc.). Així com un espai temporal mínim per assegurar-nos que totes les espècies que habiten una àrea han sigut detectades. Això implica un gran esforç en temps i personal. A pesar de tot, atenent-nos a les característiques de l'hàbitat i les experiències acumulades durant molts anys pel Museu de Granollers-Ciències Naturals hem pogut realitzar una extrapolaració dels mamífers terrestres presents al municipi de Ripollet. Les espècies de mamífers terrestres de Ripollet estan representades per un poblament típic mediterrani. En termes generals les espècies més ben representades són aquelles més generalistes i amb pocs requeriments especials per a la seva distribució. Moltes d'elles també són espècies lligades als ambients transformats per l'home amb la seva pràctica agrícola i construcció d'infraestructures.

Encara que el municipi de Ripollet està pràcticament urbanitzat en tota la seva totalitat, queden algunes zones que son o poden ser un refugi per les espècies de mamífers terrestres o utilitzades com àrees de pas (Figures 4-7). Són aquestes àrees les que se'ls hi hauria de parar una atenció especial.

Amb tot, la presència d'algunes espècies que fins ara no presentaven cap mena de problemàtica relacionada amb l'activitat humana i que, fins i tot, s'hi trobaven afavorides per aquesta, com és el cas dels eriçons, rates d'aigua o la mateixa rata negra, s'han enrarit any rera any. L'abandó de les pràctiques tradicionals en l'agricultura, l'increment de la fragmentació,

l'increment de la sinistralitat en carreteres i altres vies de comunicació, l'alteració de les aigües superficials, noves malalties, etc., estan al darrera d'aquests canvis.

A l'altra costat del raonament, també alguns canvis en l'ús tradicional del medi i dels seus pobladors poden també estar al darrera dels increments en els efectius d'altres espècies de mamífers o inclòs la introducció de noves espècies que provenen d'altres àrees llunyanes com és el cas del visó americà.

El municipi de Ripollet no compta amb estudis dels mamífers terrestres (referent als mamífers voladors veure informe: *"Breu aportació al coneixement dels quiròpters del municipi de Ripollet"*, A. Ribas, C. Flaquer, A. Arrizabalaga). Per això i pel que fa a Ripollet aquest informe pretén ser una aproximació a la seva realitat.

Figura 4. Parc dels Pinetons.

Figura 5 i 6. Les antigues zones agrícoles amb construccions en disseminat.

Figura 7. Llera del Riu Ripoll.

Inventari i *estatus* de conservació de les espècies de mamífers

Al Vallès, representat bàsicament per hàbits mediterranis i alguns d'eurosiberians s'han citat un total de 30 espècies de mamífers terrestres que pertanyent a cinc Ordres taxonòmics diferents. El grup més nombrós d'espècies s'agrupa dins de l'Ordre dels Rosegadors (13 espècies) i els Insectívors (8 espècies). Els tres ordres restants són els Carnívors amb 7 espècies, els Lagomorfs amb 2, i els Artiodàctils amb 2 (Figura 9) .

Respecte a l'estatus de les poblacions de mamífers al Vallès (segons criteri del Museu de Granollers), es pot apreciar a la figura següent que el 33% de les espècies es troben en bon estat i sense perill, més de la meitat són vulnerables (51%), i la resta es troben en perill d'extinció (16%) (Figura 8).

En general, tal i com es pot apreciar a la taula adjunta, les categories de risc difereixen significativament quant el criteri s'aplica a nivell continental (categories UICN) o quan s'aplica a nivell local (criteri Museu de Granollers). Això és degut a que moltes espècies de requeriments eurosiberians són molt abundants a Europa, i per tant no es troben amenaçades dins el seu

rang de distribució europeu. No obstant això, el Vallès representa el límit meridional de la distribució per a moltes espècies eurosiberianes, i per tant en aquesta zona trobem poblacions de marge d'àrea, extremadament sensibles als canvis ambientals (ex: canvi climàtic i d'ús del sòl). És per això que espècies com les musaranyes del gènere *Sorex* es poden considerar en perill al Vallès i en canvi són molt freqüents al Nord d'Europa.

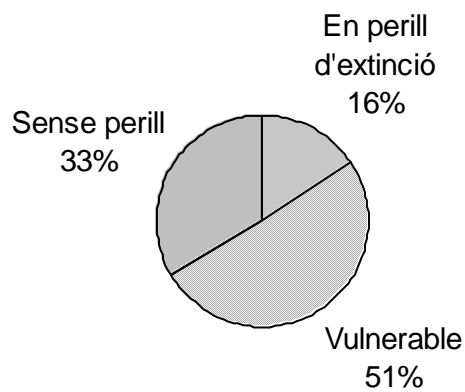

Figura 8. *Estatus* de les 51 espècies de mamífers citades al Vallès segons el criteri del Museu de Granollers

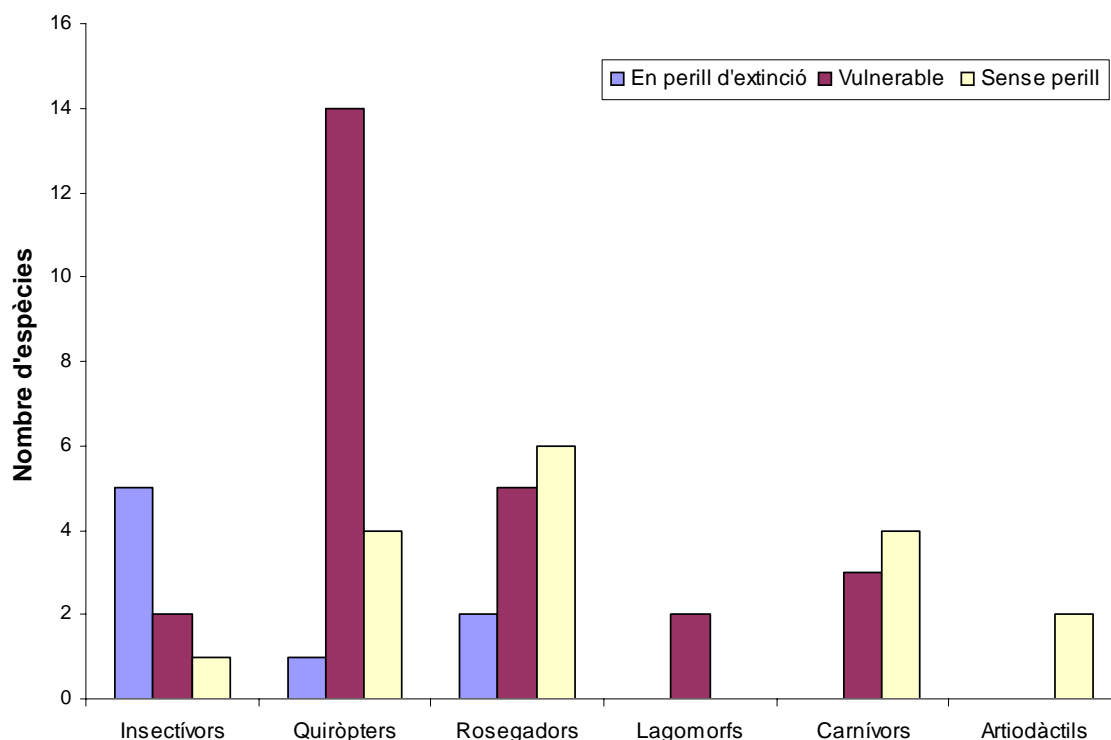

Figura 9. *Estatus* de les 51 espècies de mamífers citades al Vallès (per Ordres)

Categories de Risc segons la UICN

EN PERILL (E)

Taxa en perill de desaparició i de la qual la supervivència és improbable si els factors desencadenants romanen actius. S'inclouen les taxa de les quals el nombre ha estat reduït a un nivell crític o aquelles que el seu hàbitat ha estat tan dràsticament reduït que es jutgen en perill immediat de desaparició. S'inclouen també les taxa que poden haver desaparegut però han estat observades en estat salvatge sense dubtes possibles en els últims 50 anys.

VULNERABLE (V)

Taxa que es pensa que està condemnada a entrar en la categoria d' "en perill" en un futur pròxim si els factors desencadenants queden actius. S'inclouen les taxes de les quals la major part de les poblacions estan en estat decreixent a causa d'una sobreexplotació, d'una destrucció estesa del seu hàbitat o d'altres perturbacions de l'ambient; taxes de les quals la

població ha disminuït seriosament i taxes amb poblacions que són encara abundants però estan sota amenaça partir de severos factors adversos tot al llarg de la seva àrea d'extensió.

RARA (R)

Taxa amb petites poblacions mundials que no estan actualment ni "en perill" ni "vulnerable" però està el risc.

INDETERMINADA (I)

Taxa coneguda per estar en estats "en perill", "vulnerable", "o rara" però de la qual no hi ha suficient informació com per dir en qual d'aquestes tres categories es troba.

RISC MENOR (LR)

Taxa amb poblacions mundials que no estan actualment ni "en perill" ni "vulnerable" però que en un futur podrien arribar a ser poblacions petites i, per tant, rares.

INSUFICIENTMENT CONEGUDA (K)

Taxa que es sospita, però no se sap definitivament, a qual de les categories descrites més dalt pertany a causa de falta d'informació.

AMENAÇADA (T)

Amenaçada és un terme general que descriu espècies les quals estan "en perill", "vulnerable", "rara", "indeterminada" o "insuficientment coneguda" i deuria no ser confós amb l'ús del mateix terme pel U.S. Office of Endangered Species.

Taula 5. Espècies de mamífers de Ripollet: , categories de risc al Vallès, i segons la CEE i la IUCN (a nivell Europeu). † extingit a Ripollet.

Espècie	Nom comú	Vallès	CEE 1992	IUCN
Ordre Insectívors				
<i>E. europaeus</i>	Eriçó fosc	p.extinció	-	Insuf. coneguda
<i>A. algirus †</i>	Eriçó clar	p.extinció	IV	Insuf. coneguda
<i>C. russula</i>	Musaranya vulgar	-	-	risc menor
<i>S. etruscus</i>	Musaranyeta	vulnerable	-	risc menor
Ordre Rosegadors				
<i>S. vulgaris</i>	Esquirol	vulnerable	-	risc menor
<i>A. sylvaticus</i>	Ratolí de bosc	-	-	risc menor
<i>R. rattus</i>	Rata negra	vulnerable	-	Insuf. coneguda
<i>R. norvegicus</i>	Rata comuna	-	-	-
<i>M. spretus</i>	Ratolí de camp	-	-	risc menor
<i>M. domesticus</i>	Ratolí casolà	-	-	risc menor
<i>E. quercinus †</i>	Rata cellarda	vulnerable	-	risc menor
<i>A. sapidus †</i>	Rata d'aigua	p.extinció	-	Vulnerable
<i>M. duodecimcostatus</i>	Talpó comú	-	-	risc menor
Ordre Carnívors				
<i>V. vulpes</i>	Guineu	-	-	risc menor
<i>M. nivalis</i>	Mostela	vulnerable	-	Insuf. coneguda
<i>M. vison</i>	Visó americà	-	-	-
<i>M. foina</i>	Fagina, gorjablanc	-	-	risc menor
<i>M. meles</i>	Toixó	vulnerable	-	risc menor
<i>G. genetta</i>	Gat mesquer	-	V	risc menor
Ordre Artiodàctils				
<i>S. scrofa</i>	Porc senglar	-	-	risc menor
Ordre Lagomorfs				
<i>O. cuniculus</i>	Conill de bosc	vulnerable	-	risc menor

Discussió al poblament de mamífers terrestres

Intentarem, aquí, fer un resum de la situació de les diferents espècies de mamífers de Ripollet tenint en compte les diferents circumstàncies que més efecte tenen sobre aquestes.

Una de les alteracions més importants del darrer quart de segle passat ha estat al Vallès la contaminació de les aigües superficials iniciada amb el desenvolupament industrial i el creixement demogràfic i consegüentment urbanístic. El fet que a la pràctica totalitat de la xarxa hidrològica, en si mateixa molt migrada ja a la comarca, en resultés un conjunt de clavegueres a cel obert, va fer desaparèixer la rata d'aigua i la musaranya d'aigua (*Arvicola sapidus* i *Neomys anomalus*). Per a aquestes espècies, a més, la possibilitat de mantenir poblacions en els espais naturals que envolten la comarca és molt limitada, ja que són pròpies de rius i rierols que creuen espais oberts, o de comunitats ripàries ben desenvolupades, així el gran desenvolupament forestal d'aquest espais ha anat extingint les poques i petites comunitats d'aquestes espècies dins de les serralades. Cal senyalar que en l'actualitat tot hi haver millorat l'estat dels nostres rius, hi ha un descontrol absolut a la comarca en les captacions d'aigua a les capçaleres de molts rius i rieres, fins i tot dins d'espais naturals protegits, i això fa encara més difícil la recuperació de l'hàbitat propi d'aquestes espècies. Les probabilitats que arribin individus d'aquestes espècies de llocs propers és nul·la.

La segona alteració més important que produeix la industrialització de la comarca ha estat l'abandó progressiu de l'agricultura i ramaderia tradicional. Per una banda el nombre de persones que treballen la terra ha disminuït, el tipus d'explotació s'ha fet més homogeni, i s'han abandonat les explotacions menys rendibles, no sols les típiques de muntanya a les serralades, sinó moltes del secà de l'interior de la plana i del contacte amb les serralades. Aquests canvis tenen com a conseqüència dins del paisatge una pèrdua important del mosaic d'explotacions agrícoles a favor del bosc, tan al centre de la comarca (vinyes i explotacions d'arbres fruiters, especialment fruits secs, per pinedes), com a les serralades (oliverars, vinyes i prats per pinedes o alzinars). Aquest procés té com a conseqüència més directe el retrocés d'algunes espècies molt lligades als espais oberts mediterranis a favor d'espècies més forestals (*C. russula*, *S. etruscus* i *M.*

spretus, per *A. sylvaticus* i *C. glareolus*); i a les serralades la quasi extinció dels petits mamífers no estrictament forestals (*S. araneus*, *S. minutus* i *M. agrestis*). Els resultats d'aquest procés no és del tot negatiu per a altres espècies de mamífers de la comarca, així la menor pressió sobre espècies de mida més gran i tingudes com a competidores de la ramaderia i l'agricultura, s'han trobat afavorides per una menor pressió cinegètica i exterminadora. La major part dels carnívors, si exceptuem la mostela, han vist incrementar les seves poblacions i el seu domini territorial. Les espècies potencials tenint en compte els seus requeriments serien els insectívors *C. russula*, *S. etruscus*, i els rosegadors *A. sylvaticus* *M. spretus*. De fet aquestes 4 espècies es troben dins del municipi de Ripollet, encara que a àrees concretes.

De tota manera l'activitat humana a la comarca no és pas neutre en relació a la fauna. Per una banda, positiva, hem de considerar que en general hi ha un respecte major per la natura, i també en general un compliment més estricte de les normatives proteccionistes. Així tant les espècies cinegètiques com les considerades salvatgines rebem una menor pressió que no explicaria en cap cas possibles davallades en les seves poblacions (per exemple per a la mostela, o la llebre i el mateix conill de bosc). Per la banda negativa una gran part de la nostra activitat en relació a la mobilitat de persones i mercaderies que fem a la comarca té un impacte molt gran sobre la fauna, el pitjor d'aquest procés és que si en bona part de la nostra activitat som cada dia més conscients del nostre impacte sobre la natura, no sembla que a l'hora de moure'ns ni els conductors i ni els responsables d'infraestructures pensin en el seu efecte sobre la fauna. Podem afirmar que la pràctica extinció de l'eríç clar (*A. algirus*) a la comarca es deu als atropellaments, que l'extinció futura de l'eríç fosc (*E. europaeus*) a la plana és efecte també dels atropellaments. Tanmateix, el millorament de les condicions de la llera del riu dona un hàbitat òptim per aquesta espècie. Bàsicament l'increment del tràfic rodat en els darrers 30 anys, l'increment de la xarxa de vies per a vehicles, i l'increment de la velocitat sobretot en les vies de menys categoria (asfaltat de camins rurals i veïnals, etc.), han fet de la comarca un espai molt perillós per a molts animals. Aquest procés afecta també a algunes espècies de carnívors més vulnerables: en el cas del Toixó (*M. meles*) amb un comportament social,

els atropellaments són la causa d'un poblament on els clans familiars són esquilats sistemàticament i no permeten l'establiment de poblacions més sanes a la plana del Vallès.

Per acabar un comentari a la connectivitat entre poblacions de mamífers al Vallès. Hem inclòs en l'informe espècies que no es té constància clara de la seva presència a Ripollet, però que si que ho estan a les serralades que l'envolten (Collserola). La connectivitat natural d'aquestes poblacions per la via dels corredors no urbanitzats es veu greument afectada amb la incorporació de noves infraestructures a afegir a les que ja hi ha. També i des del punt de vista de la connectivitat cal tenir en compte que el desenvolupament d'infraestructures de gran impacte, generalitzaran a la comarca efectes d'aïllament de poblacions animals amb conseqüències directes a la seguretat de les persones, com és el cas dels senglers de Collserola. És molt possible que el que avui veiem que ens passa en aquest espai natural, pugui passar en altres indrets de la plana del Vallès.

Consideracions sobre mesures de gestió i conservació a aplicar

Ripollet presenta un poblament pobre de mamífers terrestres. Si ens limitem a l'interès de les espècies des d'un punt de vista Europeu el cas de l'eríç clar, la llúdriga, i de la quasi totalitat dels ratpenats ens marquen ja mesures de gestió i conservació que no es poden defugir. Si a més ampliem la consideració a nivell nacional el nombre d'espècies es veu incrementat amb totes aquestes espècies que presenten poblacions aïllades o en el seu marge de distribució. Des del punt de vista de Ripollet no cal remarcar massa que la transformació paisatgística dels darrers anys, i dels que vindran, posen en perill una bona part de les espècies de mamífers que avui dia poblen la comarca.

En conjunt hem d'esperar que s'incrementin en un futur mesures de gestió en els espais naturals que envolten la plana a fi i efecte d'aturar en alguna mesura la urbanització i artificialització creixent, i afavorir els mosaics de pastures i conreus que no fa masses anys eren al menys molt

més corrents. Això ha d'afavorir la recuperació d'espècies en aquests espais, ara molt rares.

També caldria esperar una major protecció del no urbanitzable de naturalesa agrícola que envolta el municipi amb la finalitat d'esmortir el trànsit entre figures de gestió del territori. La consolidació del sòl agrari en aquesta perifèria ens sembla un objectiu de gestió de primer ordre. Hem de tenir en compte també que aquests espais tenen unes característiques de mediterraneïtat molt elevades que aporten biodiversitat al sistema.

Cal cercar un model de territori que permeti la connexió entre els espais naturals que queden, així com entre aquests i les serralades. Per una banda la xarxa fluvial permet una certa connectivitat però cal tenir en compte la reduïda amplada que en molts casos no respecte ni l'àmbit de policia dels rius i torrents. En aquest aspecte cal potenciar l'amplada lliure de tota la xarxa fluvial i cal iniciar processos de renaturalització en molts punts negres d'aquesta xarxa inclosos els del municipi de Ripollet.

Cal tenir en compte que l'increment de la xarxa viària, des de les autopistes a les vies de caràcter més veïnal han comportat una disminució en les poblacions d'algunes espècies de mamífers, des del nostre punt de vista *A. algirus* l'erioç clar està pràcticament extingit a la comarca, i aquesta és una espècie d'interès CEE. Per això cal una política de limitació tant de l'increment de la xarxa amb el tancament de polígons cada cop més petits limitats per vies de comunicació, la limitació de velocitat en xarxes secundàries i terciàries amb les indicacions de risc per a la fauna a totes aquestes vies. Sembla mentida però encara és l'hora que hi figuri una indicació d'aquest tipus (homologada i de nivell de senyalització de carreteres, no un rètol casolà) a la comarca, fins hi tot no hi són en els espais naturals protegits.

La protecció de l'espai agrari-forestal de gran riquesa biològica i paisatgística del centre de la comarca, allí on encara existeix, en els formats de protecció que siguin més adequats, amb les connexions pertinents a fi de reduir el risc de possibles problemàtiques entre els habitants i la fauna, és també un objectiu clar que ha d'aportar que no es perdin nivells de qualitat de vida de la població de la comarca en general.

Així i en resum el manteniment de l'espai agroforestal, mosaic de paisatges típic del Vallès rural multiseccular, és una prioritat de primer ordre

a l'hora de garantir els compromisos de protecció de la fauna de mamífers terrestres i aeris que viuen a la nostra comarca i per la important aportació a la biodiversitat general de molts altres grups d'organismes molts d'ells importants en l'ecologia dels mamífers. Evidentment això no dependrà sols del municipi de Ripollet, però en la mesura que es pugui, cada municipi ha de posar el seu gra de sorra a aquest objectiu general.

Introducció

El reconegut paper dels ocells com a indicadors de la qualitat ambiental d'un determinat espai permet que el seu seguiment esdevingui una eina de gran utilitat per conèixer l'estat de conservació dels ambients on viuen. A la vegada, també permet reconèixer la diversitat d'hàbitats presents.

Els ocells al llarg de l'any desenvolupen una sèrie d'estratègies de desplaçaments per tal d'adaptar-se als canvis estacionals. Així, hi ha diversos comportaments:

Sedentarisme: És l'ocell que viu tot l'any en la mateixa zona. No li és necessari fer cap moviment migratori per tal de poder automantenir-se.

Migratori hivernant: Ocell que només trobem durant els mesos freds de l'any. Les causes són la climatologia adversa, aliment escàs, etc. a les seves zones de cria (de més al nord).

Migratori de pas: Present durant l'època migratòria, és a dir principalment durant els mesos de març, abril i maig en la migració cap al nord (migració de primavera) i durant els mesos d'agost, setembre i octubre en la migració cap al sud (migració de tardor). Aquest fet també és degut a les condicions adverses climàtiques en els seus llocs de cria.

Migratori estival: Només es troben a les nostres terres durant l'estiu.

Nidificant: Present durant l'època de cria, bé perquè és sedentari bé per que migra des dels territoris d'hivernada per nidificar.

En el present capítol es presenta la llista d'ocells hivernants i nidificants observats durant la primavera, tardor i hivern de 2006, i es descriu l'estat de conservació d'aquestes espècies. Així mateix, també es citen aquelles espècies de pas observades durant els censos, si bé és possible que moltes espècies citades anteriorment per altres observadors no s'hagin observat en aquests censos i, per tant, no constin en la llista que s'exposa a continuació.

Metodologia

Per determinar les espècies d'ocells presents al terme municipal de Ripollet, s'han emprat diverses dades pre-existents a nivell de Catalunya, així les dades recollides a les sortides de camp realitzades. Concretament, per a l'elaboració d'aquesta llista s'han seguit els següents passos:

1. Anàlisi de les dades de l'Atlas dels ocells nidificants de Catalunya
2. Sortides de camp
3. Compilació de les cites de l'Anuari Ornitològic de Catalunya

A continuació es descriu detalladament el procediment seguit en cadascun d'aquests casos:

1. Anàlisi de les dades de l'Atlas d'Ocells Nidificants de Catalunya

Com a resultat del projecte de l'Atlas dels Ocells Nidificants de Catalunya coordinat per l'Institut Català d'Ornitologia (ICO) s'han produït mapes dels índexs d'abundància per a 161 espècies nidificants en el territori català.

Aquests mapes s'han elaborat seguint una metodologia estadística que permet crear capes d'informació contínua (vegeu Figura 10) les quals constitueixen una eina molt potent a l'hora d'extrapolar informació en zones no mostrejades. La metodologia completa es pot consultar a la web de l'Institut Català d'Ornitologia <http://www.ornitologia.org/monitoratge/atles5.htm>

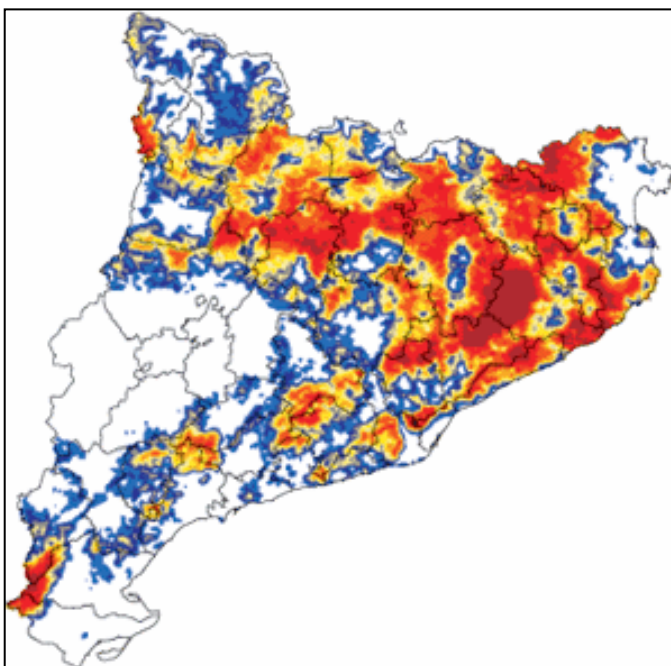

Figura 10. Mapa d'índex d'abundància del Bruel (*Regulus ignicapillus*): Reflecteix la probabilitat de detectar l'espècie durant el període reproductor en cada quadrat de 500x500 m amb un esforç de mostreig de dos hores de cens, la primera duta a terme al març-abril i la segona al maig-juny. S'ha elaborat a partir de la modelització de les dades dels censos en UTM 1x1. El mapa mostra la probabilitat de detectar l'espècie en el període reproductor.

Fent ús de les eines d'anàlisi que ofereixen els Sistemes d'Informació Geogràfica (SIG) s'ha obtingut un valor mitjà de l'índex d'abundància dins el terme municipal de Ripollet per a cadascuna de les 161 espècies de l'Atlas. Aquests valors mitjans s'han comparat amb valors llandars per sota dels quals una espècie no es considera present.

Les 29 espècies que han presentat un valor superior al seu llandar específic s'han utilitzat per elaborar una llista de les espècies que "a priori" podríem esperar trobar a la zona d'estudi (Vegeu Taula 6). Cal tenir en compte, però, que no es disposa de mapes d'abundància per a totes les espècies nidificants a Catalunya i que, per tant, aquests resultats s'hauran de complementar amb treball de camp.

2. Sortides de camp

Per a la realització de les sortides de camp s'ha definit un itinerari circular de poc més de 5 km de recorregut que travessa diversos hàbitats del municipi com són els horts de vora el riu, els herbassars marginals en zones periurbanes, una clapa de pins ajardinada (Parc dels Pinetons) i un tram en zona urbana (Figura 11).

Figura 11. Itinerari circular realitzat en l'estudi d'ornitofauna.

S'han realitzat un total de tres sortides de camp al llarg del període que abasta l'estudi, per tal de tenir dades de camp suficient que permetin detectar el màxim nombre d'espècies tenint en compte la seva fenologia:

- Sortida de primavera (reproductors-nidificants)
- Sortida de tardor (migradors)
- Sortida d'hivern (hivernants)

Les sortides s'han realitzat durant les etapes de màxima reproducció (mes de juny), màxima migració (mes de setembre) i durant el mes de desembre per a les hivernants. En tots els casos s'han visitat els mateixos punts. La durada dels mostrejos ha estat de 2 hores, entre les 7:00 i les 9:00 del matí.

3. Compilació de les cites de l'Anuari Ornitològic de Catalunya

Els passos anteriors han servit per a elaborar una llista teòrica d'ocells nidificants i obtenir informació sobre el terreny. En aquest apartat tractem de la recuperació de dades històriques recollides a l'Anuari Ornitològic de Catalunya.

L'Anuari d'Ornitologia de Catalunya és un projecte de l'ICO (Institut Català d'Ornitologia) coordinat des de l'Àrea d'Ornitologia Aplicada, que té com a objectiu principal la creació d'un banc de dades ornitològic que pugui servir com a font per a futurs estudis i com a eina per a l'avaluació de l'estat de conservació de l'avifauna catalana. Un dels objectius de l'Anuari, possiblement el més conegut, és la seva publicació. L'Anuari d'Ornitologia de Catalunya és el projecte més popular de l'ICO. Com a referència de la seva popularitat, només dir que en els darrers anys hi han participat més de 1500 ornitòlegs.

Si bé existeixen altres bases de dades on s'emmagatzemen sistemàticament dades ornitològiques com per exemple el Banc de Dades de Biodiversitat de Catalunya, aquestes no tenen suficient precisió geogràfica com per poder ésser extrapolades a un municipi de les dimensions de Ripollet.

L'Anuari Ornitològic de Catalunya (AOC), en canvi, és un projecte que recull totes les observacions ornitològiques d'interès que es produeixen al

llarg de l'any a Catalunya. En les cites enviades per els observadors hi consta la localització geogràfica fins i tot a escala inframunicipal.

De l'AOC s'han obtingut les següents cites per al terme municipal de Ripollet:

- **Mussol banyut (*Asio otus*)** 5 de desembre del 2000 - Riera seca. Mascle i femella en comportament de zel.
- **Mussol banyut (*Asio otus*)** 6 de febrer del 2000 - Riera seca. Moment culminant del zel, mascle i femella palmotegen ales fins a 30 vegades seguides.
- **Cucut reial (*Clamator glandarius*)** 9 d'abril del 2000 – Can Piella. 1 exemplar reclamant en un bosquet de *P. halepensis*. Espècie en gran regressió a la comarca.
- **Falcó pelegrí (*Falco peregrinus*)** 6 de desembre del 2000 – Can Piella. 1 exemplar volant.

Llistat dels ocells del terme municipal de Ripollet

Aquesta llista és una compilació de les dades obtingudes en els tres passos comentats anteriorment.

Les espècies es presenten ordenades en funció de la probabilitat de ser detectades durant el període reproductor. Aquesta probabilitat, un valor entre 0 i 1, és el resultat de l'anàlisi de les dades de l'AONC i apareix a la columna ATLAS. Les espècies que no presenten índex d'abundància són les que, o bé no estan tractades a l'Atlas o bé presentaven un valor de l'índex d'abundància inferior al seu llindar específic i per tant no es podien considerar reproductores.

La columna UICN representa l'*estatus* de conservació per a Catalunya seguint els criteris de la UICN 2001. **CR**: en perill crític; **EN**: en perill; **VU**: vulnerable; **NT**: quasi amenaçat; **LC**: risc feble; **DD**: dades insuficients; **NE**: no avaluat.

A la columna OBS es fan servir codis segons la font de l'observació. Així tenim: **A**: Anuari Ornitològic, **P**: Sortida de primavera, **T**: Sortida de tardor i **H**: Sortida d'hivern.

A la columna COMENTARI s'indiquen alguns detalls d'interès biològic o fenològic.

Taula 6. Llistat dels ocells del terme municipal de Ripollet.

Espècie	ATLAS	IUCN	OBS	COMENTARI
<i>Passer domesticus</i>	1,00	LC	P	
<i>Pica pica</i>	0,96	LC	P	
<i>Serinus serinus</i>	0,96	LC	P	
<i>Carduelis chloris</i>	0,90	LC	P	
<i>Hirundo rustica</i>	0,87	LC	P	
<i>Carduelis carduelis</i>	0,87	LC	P	
<i>Apus apus</i>	0,85	LC	P	
<i>Columba livia</i>	0,79	LC	P	
<i>Cettia cetti</i>	0,71	LC	P	
<i>Cisticola juncidis</i>	0,69	LC	P	
<i>Sturnus vulgaris</i>	0,60	LC	P	
<i>Passer montanus</i>	0,59	NT		
<i>Delichon urbicum</i>	0,55	LC	P	
<i>Sturnus unicolor</i>	0,53	LC		
<i>Motacilla alba</i>	0,49	LC	P	
<i>Myiopsitta monachus</i>	0,39	NE		
<i>Galerida cristata</i>	0,38	NT	P	
<i>Streptopelia decaocto</i>	0,34	LC	P	
<i>Gallinula chloropus</i>	0,19	NT	P	6-8 ex., 1 ex. amb dos polls
<i>Muscicapa striata</i>	0,18	NT		
<i>Motacilla cinerea</i>	0,18	NT		
<i>Anas platyrhynchos</i>	0,17	LC	P	Femella i joves prop de Barberà
<i>Miliaria calandra</i>	0,11			
<i>Ardea cinerea</i>	0,08	NT	P	2 exemplars en vol
<i>Apus pallidus</i>	0,07	LC		
<i>Charadrius dubius</i>	0,07	LC		
<i>Tachybaptus ruficollis</i>	0,05	LC		
<i>Clamator glandarius</i>	0,05	VU	A	
<i>Sterna sandvicensis</i>	0,02	VU		ERROR EN EL MODEL (FALS POSITIU)
<i>Luscinia megarhynchos</i>	-----	LC	P	
<i>Parus major</i>	-----	LC	P	
<i>Columba palumbus</i>	-----	LC	P	
<i>Merops apiaster</i>	-----	LC	P	
<i>Larus cachinnans</i>	-----		P	
<i>Parus cristatus</i>	-----	LC	P	
<i>Egretta garzetta</i>	-----	NT	P	
<i>Falco peregrinus</i>	-----	NT	A	
<i>Fringilla coelebs</i>	-----	LC	P	
<i>Apus melba</i>	-----	LC	P	Joves observats en vol
<i>Asio otus</i>	-----	DD	A	
<i>Himantopus himantopus</i>	-----		E	1 ex. a l'aiguabarreig Riu Sec
<i>Athene noctua</i>	-----	NT		1 ex. cantant, sector àrids
<i>Charadrius dubius</i>	-----		P	

Conclusions

El total de 43 espècies recollides en aquest apartat d'avifauna no es pot considerar un recull exhaustiu de totes les espècies que poden observar-se al municipi de Ripollet. Això es degut a la gran mobilitat d'aquest grup, els comportaments migratoris i divagants que efectua i als moviments de dispersió que es donen principalment amb els individus reclutats en l'últim període de cria. No obstant això, sí que es pot considerar aquesta llista com la dels ocells que a dia d'avui poden nidificar i es obsepoden rvar amb major probabilitat.

El reconegut paper dels ocells com a indicadors de la qualitat ambiental d'un determinat espai permet que el seu seguiment esdevingui una eina de gran utilitat per conèixer l'estat de conservació dels ambients on viuen. A la vegada, també permet reconèixer la diversitat d'hàbitats presents. A Ripollet es poden definir, a partir de les espècies identificades, quatre hàbitats ornítics principals, els **antròpics**, amb espècies avesades a conviure amb l'home dins la trama urbana o peri-urbana (pardals, oreneta cuablanca, falciot, estornells, cotorres, tórtoras turques), les espècies associades al **mosaic agrícola** compostat per conreus i els marges de conreu (calàndries, garses, gafarrons, cardines, orenetes, verdums, trists, pardal de passa, cogullades, pinsans, mussols), la fauna relacionada amb els **ambients fluvials** del riu Ripoll (rossinyol bord, polla d'aigua, cuereta torrentera, collverds, bernats, martinet blanc, cabussets, gavians, comesllargues i corriols) i, finalment, uns pocs exponents de la fauna **forestal** que es relacionen amb els petits rodals arbrats i, en tot cas, amb el parc forestal d'Els Pinetons (mallerengues, tudons i papamosques).

Atesa la realitat actual del municipi, el seu enmarcament geogràfic i el potencial de recuperació dels hàbitats, es considera que caldria orientar la gestió ambiental del municipi cap a la preservació i millora dels sistemes naturals o semi-naturals romanents al municipi, que es corresponen amb el mosaic agrícola (en tant es preservin aquestos usos del sòl al municipi) i, sobretot, relacionat amb el riu Ripoll. El sistema fluvial exerceix múltiples funcions ambientals, fet que, unit al seu elevat potencial de restauració, fa

interessant abocar esforços de gestió en aquests espais. La funció de connectivitat ecològica o de qualitat de l'ecosistema fluvial té una relació directa amb la riquesa ornítica de les espècies pròpies d'aquests ambients, ja que una recuperació dels hàbitats es tradueix ràpidament en una recuperació de les espècies d'ocells que li són pròpies.

S'aporten fitxes de les espècies amb un estatus de conservació més fràgil, es a dir, d'aquelles catalogades com a *vulnerables* o com a *quasi amenaçades* (no s'han detectat espècies classificades sota les categories *perill crític* i *en perill*).

IV- HERPETOFAUNA

Introducció

Malgrat que tradicionalment els amfibis i rèptils s'han tractat junts sota el nom d'herpetofauna, són dues classes d'organismes amb requeriments força diferents. Els amfibis passen obligadament per una fase aquàtica de desenvolupament larval i depenen per tant de punts d'aigua de certa entitat i qualitat per completar el seu cicle biològic, mentre que els rèptils, a excepció de les espècies d'hàbits aquàtics, no necessiten zones humides i toleren ambients secs.

Tot i així, a l'hora de diagnosticar la qualitat ambiental d'un espai, tenen forces punts en comú, ja que ambdós grups són vertebrats terrestres poiquiloterms (amb temperatura interna variable), que a diferència dels ocells tenen poca mobilitat, i a diferència dels mamífers de mida mitjana i gran, no els calen grans superfícies de territori per viure. Són justament aquests hàbits relativament poc mòbils que els fan organismes molt lligats al territori, sensibles als canvis naturals o no de l'entorn, i propensos a extincions locals. En territoris faunísticament permeables les eventuales extincions locals són compensades en pocs anys per la recolonització a partir de poblacions properes, però per contra, una fragmentació excessiva del territori pot comportar la seva desaparició d'extenses àrees geogràfiques.

Metodologia

Les dades s'han obtingut a partir de dues fonts d'informació: (1) treball de camp propi, i (2) buidat bibliogràfic i de bases de dades.

S'ha realitzat una cerca documental sobre els possibles amfibis i rèptils presents al municipi, i s'ha comparat amb els resultats del treball de camp, on a més de la detecció d'espècies, s'ha avaluat l'estat actual de les zones susceptibles de ser ocupades per aquestes. Amb aquesta informació s'ha elaborat la relació d'herpetofauna potencial al municipi en la situació ideal que no existissin les pertorbacions humanes, i de les no detectades en

les prospeccions s'han distingit aquelles que semblen clarament extingides de les que encara podrien mantenir petites poblacions (veure Taula 7).

El treball de camp ha consistit en quatre visites als diferents espais del terme de Ripollet susceptibles de tenir presència d'amfibis i/o rèptils. Les quatre visites de camp s'han realitzat en els períodes de més activitat del cicle reproductiu d'ambdós tipus d'organismes i sempre que ha estat possible dies després d'episodis de pluja per tal d'incrementar les possibilitats de trobar adults d'amfibis: mitjans de maig i principis de juliol de 2006, i finals de març i principis de maig de 2007. El protocol de mostreig ha consistit en la combinació de dues tècniques diferenciades:

a) Mostreig diürn: Enfocat en la detecció tant d'amfibis i les seves larves i postes, com de rèptils. Consisteix en prospeccions visuals dels hàbitats per detectar exemplars actius, inspecció sota pedres per detectar als animals als seus refugis, i en el cas de la bassa de nova construcció, on a causa de sediments i algues en suspensió no hi ha bona visibilitat, manegades amb un salabre per detectar larves d'amfibis. Aquestes inspeccions del territori permeten, a la vegada, avaluar la qualitat dels hàbitats estudiats.

b) Mostratge nocturn: Focalitzat en la detecció d'adults d'amfibis d'activitat nocturna, i específicament en zones urbanes de dragons. Consisteix en escoltes de cants i censos visuals amb il·luminació artificial.

Amb les dades obtingudes s'ha analitzat per cada una les espècies amb presència possible i comprovada la següent informació: protecció legal, estatus de conservació, hàbitats ocupats, ambients adequats per l'espècie al municipi, valoració de l'estat al municipi, i mesures de conservació necessàries per garantir la viabilitat de les poblacions (Taula 7). Finalment, a l'apartat 4 es fa un diagnòstic general de la situació dels amfibis i rèptils a Ripollet, i es donen unes directrius generals de mesures a prendre per protegir aquests dos grups taxonòmics, les quals complementen les específiques per cada espècie o grup d'espècies afins.

Resultats

De les 16 espècies d'herpetofauna que es suposa que estarien presents al municipi a principis del segle passat, actualment només se n'han detectat cinc: gripau corredor, granota verda, dragó comú, sargantana ibèrica i serp verda (Taula 7). Encara que prospeccions més exhaustives podrien augmentar el nombre actual en tres espècies més, cal tenir en compte que a causa de la distribució d'amfibis i rèptils en metapoblacions, l'actual fragmentació del territori pot haver impedit la recolonització de zones amb extincions naturals que serien temporals en un territori amb millor connectivitat. És per això, i atenent el considerable esforç de camp fet en relació a les dimensions del municipi, que cal considerar la majoria de les espècies no detectades com a absents reals. La relació total d'espècies es mostra al Llistat 1. En resum, dels set amfibis, tots anurs, només resten dues espècies segures i una de dubtosa, mentre que dels nou rèptils queden entre tres i cinc rèptils.

Els resultats del treball per a les cinc espècies trobades i les tres amb possibilitats de presència es mostren a la les fitxes de l'annex per a herpetofauna.

Uns espais que han merescut especial atenció en el mostreig pel seu interès pels amfibis són les basses. A la nova bassa artificial construïda al nord del polígon de Can Barneda durant el desenvolupament del present treball, a data 6 de maig de 2007, encara no s'hi ha detectat cap amfibi. Al març d'enguany s'hi detectaren nombrosos escarabats aquàtics adults de la família dels ditíscids de mida mitjana; al maig, per contra, hi dominen els heteròpters *Notonecta* sp.. Un altre beneficiat de la mesura ha estat la sargantana ibèrica (*Podarcis hispanica*) que empra les pedres de la bassa amb certa humitat com a recer; de fet les altes densitats trobades denoten la manca de refugis adients en aquesta zona d'erms herbacis. No es descarta una colonització futura per la granota verda (*Pelophylax perezi*) i seria un punt ideal de reproducció pel tòtil (*Alytes obstetricans*) si encara quedessin exemplars a la zona, i si es garantís certa ombra al punt d'aigua per reduir-ne l'eutròfia causada per l'excessiva proliferació d'algues.

L'altre bassa fora del nucli urbà, ubicada a la zona arbrada al final del carrer Indústria, ha estat destruïda per la urbanització de l'àrea.

Una altre zona d'interès per tenir-se notícies prèvies de presència de granotes i suposàvem que podria quedar tòtil, són les cases amb jardins dels carrers Bergós, Fontanella, Padró, Joan Miró, la Lluna i Sant Sebastià. Les escoltes nocturnes no han donat resultats positius i s'ha constatat en alguns casos l'enderrocament d'algunes d'aquestes cases per fer adossats.

Taula 7- Herpetofauna del municipi de Ripollet (Vallès Occidental)

Classe
Ordre
Família
Nom comú (<i>Nom científic</i>)

S'han fet dues categoritzacions per aquelles espècies que podrien estar presents al municipi ja que mantenen poblacions en zones properes del Vallès Occidental, però que no han estat detectades en el treball de camp del present estudi:

? = presència possible; caldrien prospeccions més exhaustives. Valorat en funció de l'estat actual de la qualitat dels hàbitats potencialment ocupables i del territori circumdant.

† = probablement extingit. Existència pretèrita suposada a partir dels hàbitats preexistents que en l'actualitat es troben molt reduïts o excessivament degradats.

Amfibis
Anurs
Discoglòssids
Tòtil (<i>Alites obstetricans</i>) ?
Pelobàtids
Gripau d'esperons (<i>Pelobates cultripes</i>) †
Pelodítids
Granoteta de punts (<i>Pelodytes punctatus</i>) †
Bufònids
Gripau comú (<i>Bufo bufo</i>) †
Gripau corredor (<i>Epidalea (=Bufo) calamita</i>)
Hílids
Reineta (<i>Hyla meridionalis</i>) †
Rànids
Granota verda (<i>Pelophylax (=Rana) perezii</i>)

Rèptils
Quelonis
Batagúrids
Tortuga de rierol (<i>Mauremys leprosa</i>) †
Saures
Gecònids
Dragó rosat (<i>Hemidactylus turcicus</i>) ?
Dragó comú (<i>Tarentola mauritanica</i>)
Lacèrtids
Llangardaix ocel·lat (<i>Timon lepidus (=Lacerta lepida)</i>) †
Sargantana ibèrica (<i>Podarcis hispanica</i>)
Sargantana cua-llarga (<i>Psammmodromus algirus</i>) †
Ofidis
Colúbrids
Serp blanca (<i>Rhinechis (=Elaphe) scalaris</i>) ?
Serp verda (<i>Malpolon monspessulanus</i>)
Serp d'aigua (<i>Natrix maura</i>) †

Conservació de les espècies

Per valorar l'interès en conservació de la biodiversitat de l'herpetofauna local de Ripollet s'ha tingut en compte la seva protecció legal i el seu grau d'amenaça.

Entre la múltiple normativa de referència, i per tal d'optimitzar, s'han tingut en compte les dues normatives amb més incidència pràctica:

-a nivell autonòmic: la *Llei 12/2006, de 27 de juliol, de mesures en matèria de medi ambient i de modificació de les lleis 3/1988 i 22/2003, relatives a la protecció dels animals, de la Llei 12/1985, d'espais naturals, de la Llei 9/1995, de l'accés motoritzat al medi natural, i de la Llei 4/2004, relativa al procés d'adequació de les activitats d'incidència ambiental.*

-a nivell europeu: la *Directiva 92/43/CEE, relativa a la conservació dels hàbitats naturals i de la fauna i flora silvestres* i la *Directiva 97/62/CEE, per la qual s'adapta al progrés científic i tècnic la Directiva 92/43/CEE.*

Com es pot veure a l'annex d'herpetofauna, per Ripollet, a nivell de la Directiva Hàbitats la protecció legal de les espècies es centra exclusivament en els amfibis, mentre a nivell autonòmic totes les espècies tant de rèptils com d'amfibis estan protegides en la categoria D (nivell inferior de sanció) a excepció de la granota verda que resta desprotegida.

Pel que fa a la situació d'amenaça, s'ha agafat com a referència el *Atlas y Libro Rojo de los anfibios y reptiles de España* (PLEGUEZUELOS *et al.*, 2002). De les vuit espècies contemplades, només el tòtil estaria quasi amenaçada en el cas que encara hi haguessin poblacions, mentre que la resta no estan en situació de risc a nivell estatal.

Conclusions i mesures de gestió del territori per a conservar i recuperar les poblacions d'amfibis i rèptils

La situació pels **amfibis** al municipi es força dolenta, ja que només resten petites poblacions de dues espècies força tolerants als ambients pertorbats. El gripau corredor (*Epidalea calamita*), per ser una espècie en regressió en àmplies zones de l'àrea metropolitana, té més interès en conservació, però la millora de les poblacions d'ambdues espècies indicaria una inversió de la tendència a l'empitjorament de la qualitat ambiental del territori, que ja no rau, com fa unes dècades, tant en la pol·lució de l'aigua i l'aire, com en la pèrdua de sòl no urbanitzat i la pèrdua de connectivitat del territori.

Els **rèptils** presents representen poblacions de les espècies catalanes més tolerants a una implantació urbanística intensa. De fet els dos dragons (el present i el possiblement present), malgrat que estableixen també poblacions naturals, són marcadament antropòfils. Els valors existents principals a preservar són les serps, que en el cas d'augmentar la pressió sobre el territori, serien les primeres a desaparèixer ja que són més sensibles a les alteracions humanes.

A l'annex d'herpetofauna es parla de mesures específiques per cada espècie o grup d'espècies trobades. Així per exemple, la conservació del amfibis passa per la millora de la qualitat dels hàbitats aquàtics, mentre molts rèptils tenen associada falses llegendes negres (els dragons mengen roba, totes les serps són perilloses pels humans...). A més dels aspectes comentats allí, seguidament es comenten unes mesures comunes tant per amfibis com per rèptils per garantir el manteniment de les poblacions:

- Minimització de l'ús de pesticides a hortes, conreus, parcs i jardins.
- Impulsar l'abandó del tractament dels conreus amb productes.
- Millorar i mantenir els punts d'aigua existents.
- Exercir un control per evitar la proliferació de gats i gossos abandonats a la zona.
- Efectuar activitats de divulgació sobre la funció ecològica dels amfibis i rèptils i
- d'informació sobre les llegendes inapropiades que s'associen a aquests animals.

- Realització d'un planejament urbanístic i d'actuacions paisatgístiques que mantinguin, i si pot ser millorin, la connectivitat interna dels diferents espais verds del terme municipal (ribera, herbassars, pinedes, hortes, conreus, jardins, etc.).
- Negociacions amb els municipis veïns per pactar un planejament urbanístic i actuacions paisatgístiques que mantinguin, i si pot ser millorin, la connectivitat natural amb la resta de la plana del Vallès i espais muntanyencs perifèrics.

L'aplicació d'aquestes mesures i les proposades a l'annex, més enllà de garantir la supervivència de les espècies existents, permetria amb el temps la recolonització espontània de gran part de les espècies desaparegudes al llarg de les darreres dècades, i de retruc beneficiarien la resta de fauna tant de nivells tròfics superiors com complementaris i inferiors.

V-ROPALOCERS

(annex apart)

FLORA

Introducció

Ripollet és un municipi molt petit que ha patit fortes transformacions històriques durant desenes d'anys, i que encara continuen amb una forta intensitat. Totes aquestes transformacions han afectat la presència d'àrees "naturals" dins del municipi, les quals actualment són extremadament escasses, a la vegada que han fet disminuir la connectivitat d'aquestes respecte altres àrees naturals properes (per exemple, amb la serralada del Collserola o la serralada de Marina). L'aïllament d'aquestes àrees comporta una pèrdua de diversitat biològica ja que disminueix l'arribada i l'intercanvi d'individus afectant la viabilitat de moltes espècies.

Les zones urbanes, les àrees industrials, i la densa xarxa viària han esdevingut barreres humanes infranquejables per a la dispersió de moltes espècies animals i vegetals. Tots aquests elements i transformacions han tingut i tenen, per tant, una forta incidència negativa sobre els hàbitats naturals presents en el municipi i en la seva viabilitat al llarg del temps. Actualment el municipi consta d'escassos espais vegetats els quals, la majoria, són d'origen antròpic, o bé estan extremadament malmesos. Aquest fet no només afecta la presència i diversitat d'espècies vegetals, sinó que incideix de forma directa sobre la fauna que hi habita. És per aquest motiu que l'estudi i identificació de les comunitats vegetals i de la flora present en un determinat espai és imprescindible per tal de fer-se una idea de la qualitat d'un determinat hàbitat.

Comunitats vegetals identificades

S'han identificat un total de quatre àrees que correspondrien a quatre "hàbitats" naturals i/o antròpics amb diferents comunitats vegetals (vegeu Figura 12). No obstant, donat l'elevat grau d'alteració de les comunitats naturals del municipi i les seves reduïdes dimensions, no es poden considerar més que petits reductes semi-naturals o totalment antropitzats. Són els següents:

Comunitat forestal: La trobem en dos espais del municipi de Ripollet, (1) bosc dels pinetons i parc adjacent; i (2) als marges del camp de cultiu del mas Grasses. El primer és un espai totalment antropitzat i artificialitzat que consta d'una pineda de pi pinyoner cultivada d'una extensió d'una hectaàrea, i d'un parc on s'hi ha cultivat vegetació típicament mediterrània (alzines, roures, freixes, etc.). Ambdós espais estan molt freqüentats pels vilatans com a espai de passeig.

El segon, és una estreta franja forestal molt degradada i de dimensions molt reduïdes de bosc mediterrani (alzines, roures, etc.), ubicada al límit oest del camp de cultiu just per sobre del precipici que dona al riu Ripoll. La major part de la vegetació en aquesta franja és natural, tot i que hi ha algun ametller i altres espècies de fruiters. És un espai molt degradat per l'erosió que ha patit el talús on s'ubica, tot i que no és un espai freqüentat per l'home.

Comunitat d'herbassars: és una comunitat vegetal força extensa dins del municipi. S'ubica al nord de terme municipal, i és adjacent al bosc dels Pinetons i als polígons industrials. És una comunitat que també està força malmesa degut als moviments de terres que s'hi ha produït durant els darrers anys. Hi creix vegetació herbàcia i arbustiva, amb un gran nombre d'espècies oportunistes i nitròfiles característiques d'aquests espais tant remoguts.

Vegetació de ribera: és la comunitat vegetal més extensa dins del municipi, i es situa al llarg dels marges del riu Ripoll. Aquesta comunitat està molt malmesa degut a l'elevada contaminació del riu i, sobretot, a l'estat dels seus marges i a l'ús que se'n fa. En aquests hàbitats s'han trobat gran quantitat d'espècies exòtiques i espècies d'horta que creixen a la llera del riu de forma espontània (tomaqueres, patateres, etc.).

Àrees agrícoles: només s'ha identificat una àrea agrícola dins del terme municipal, que correspon a uns camps de cultiu de 2,8 ha adjacents a Can Grasses.

Metodologia

S'han realitzat inventaris florístics de les espècies de plantes vasculares tant autòctones com exòtiques en les "comunitats" anteriorment esmentades. Concretament, s'han prospectat els següents punts: (1) bosc dels Pinetons i parc adjacent; (2) herbassars; (3) marges del riu; i (4) masia i zona agrícola adjacent (Figura 12).

Aquests inventaris no han estat exhaustius, ja que l'objectiu del present projecte no era identificar la totalitat de la flora autòctona existent al municipi, sinó detectar aquelles espècies protegides o aquelles més interessant dins del context municipal.

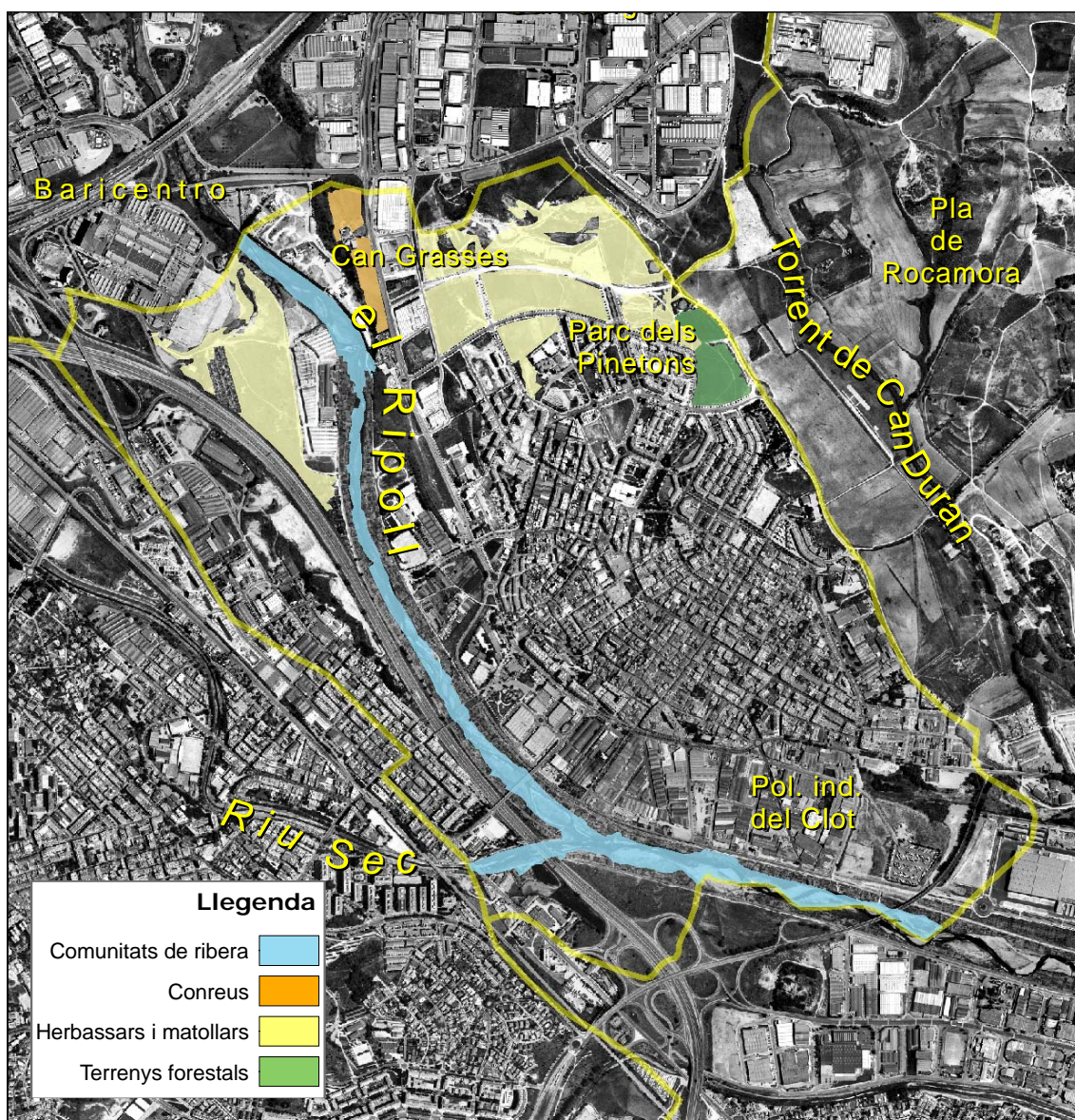

Figura 12. Comunitats vegetals estudiades en el municipi de Ripoll.

Resultats i *estatus* de conservació de les espècies

S'han identificat un total de 111 espècies de plantes vasculares en tot el municipi, de les quals 28 són espècies exòtiques. L'hàbitat o sector amb més espècies identificades ha estat l'àrea agrícola, amb un total de 56 espècies detectades, seguida de la "comunitat forestal" dels Pinetons, amb 40 espècies, els herbassars, amb 33 espècies i finalment i la zona del riu, amb 17 espècies.

En quant a *l'estatus de conservació* de les espècies autòctones identificades, val a dir que cap d'aquestes apareix en la "Lista Roja del 2000 de la Flora amenazada vascular española", ni tampoc cap d'elles està protegida a nivell de la legislació Catalana, Espanyola o Europea. Aquest fet indica que la flora present dins del municipi de Ripollet no està amenaçada ni té cap interès de protecció especial.

No obstant, l'interès de la flora a una escala més local també és molt important de determinar, ja que pot indicar l'estat de conservació de les comunitats vegetals i, per tant, l'estat de conservació de determinants hàbitats. Per aquest motiu, s'ha emprat el grau de raresa de les espècies dins d'un context geogràfic més petit com és el dels Països Catalans, per tal de determinar si una espècies és molt comuna o no en aquest context. Aquestes dades s'han extret de la Flora Manual dels Països catalans (Bolós *et al.* 1990). La raresa de les espècies en aquesta obra es classifica de la següent manera: **c**: espècie comuna, **cc** i **ccc**: espècie molt comuna, **r**: espècie rara; **rr** i **rrr**: espècie molt rara o extremadament rara.

A la taula 8 es mostra un llistat de les espècies autòctones localitzades en cada sector mostrejat, on s'indica quines d'aquestes tenen un interès més gran dins del municipi Ripollet. Les característiques d'aquestes darreres es poden trobar, de forma molt més extensa, a l'annex de flora del present document.

Val a dir que s'han considerat interessants aquelles espècies classificades com a rares dins del context dels Països Catalans, tot i que algunes puguin haver estat cultivades per l'Ajuntament en àrees verdes. També es consideren interessants algunes espècies que, tot i ser comunes a nivell dels Països Catalans, la seva presència dins del context degradat de Ripollet pot representar la permanència d'un determinat hàbitat.

Taula 8. Llistat d'espècies autòctones localitzades dins del municipi de Ripollet, i ordenades de més comunes a més rares. S'especifica el sector on s'han localitzat, la raresa de cada espècie dins del context dels Països Catalans segons (Bolós et al. 1990). (*), indica aquelles espècies rares o no que tenen un interès dins de Ripollet donades les característiques d'aquest municipi. (desc.) indica que la raresa és desconeguda.

sector	Espècie	conservació
1. Herbassars	<i>Tamarix sp.</i>	desc.
	<i>Plantago media</i>	desc.
	<i>Reseda lutea</i>	c
	<i>Borago officinalis</i>	c
	<i>Verbascum sinuatum</i>	c
	<i>Plantago coronopus</i>	c
	<i>Cirsium vulgare</i>	c
	<i>Ononis natrix</i>	cc
	<i>Papaver rhoeas</i>	cc
	<i>Diplotaxis eruroides</i>	cc
	<i>Lepidium draba</i>	cc
	<i>Reseda phyteuma</i>	cc
	<i>Foeniculum vulgare</i>	cc
	<i>Marrubium vulgare</i>	cc
	<i>Plantago lanceolata</i>	cc
	<i>Sherardia arvensis</i>	cc
	<i>Helichrysum stoechas</i> *	cc
	<i>Artemisia campestris</i>	cc
	<i>Asphodelus fistulosus</i>	cc
	<i>Avena barbata</i>	cc
	<i>Oryzopsis miliacea</i>	cc
	<i>Brachypodium phoenicoides</i>	ccc
	<i>Cynoglossum sp.</i>	desc.
	<i>Atriplex halimus</i> *	r
	<i>Sambucus ebulus</i> *	r
	<i>Centaurea sp.</i>	desc.
	2. Masia i zona agrícola	<i>Fumaria sp.</i>
<i>Tamarix sp.</i>		desc.
<i>Erodium sp.</i>		desc.
<i>Rumex sp.</i>		desc.
<i>Plantago media</i>		desc.
<i>Clematis vitalba</i>		c
<i>Clematis flammula</i>		c
<i>Sanguisorba officinalis</i>		c
<i>Calicotome spinosa</i> *		c
<i>Spartium junceum</i>		c
<i>Trifolium sp.</i>		c
<i>Ficus carica</i>		c
<i>Borago officinalis</i>		c
<i>Satureja calamintha</i>		c
<i>Plantago coronopus</i>		c
<i>Plantago albicans</i>		c
<i>Cirsium vulgare</i>	c	

sector	Espècie	conservació
	<i>Rubus ulmifolius</i> *	cc
	<i>Diplotaxis eruroides</i>	cc
	<i>Cistus albidus</i>	cc
	<i>Rhamnus alaternus</i> *	cc
	<i>Foeniculum vulgare</i>	cc
	<i>Quercus ilex</i> *	cc
	<i>Quercus cerrroides</i> *	cc
	<i>Ulmus minor</i> *	cc
	<i>Urtica dioica</i>	cc
	<i>Chenopodium album</i>	cc
	<i>Plantago lanceolata</i>	cc
	<i>Rubia peregrina</i>	cc
	<i>Scabiosa atropurpurea</i>	cc
	<i>Inula viscosa</i>	cc
	<i>Calendula arvensis</i>	cc
	<i>Galactites tomentosa</i>	cc
	<i>Sonchus oleraceus</i>	cc
	<i>Sonchus tenerrimus</i>	cc
	<i>Asparagus acutifolius</i>	cc
	<i>Oryzopsis miliacea</i>	cc
	<i>Pinus halepensis</i>	ccc
	<i>Ulex parviflorus</i>	ccc
	<i>Quercus coccifera</i>	ccc
	<i>Thymus vulgaris</i> *	ccc
	<i>Rosmarinus officinalis</i> *	ccc
	<i>Brachypodium phoenicoides</i>	ccc
	<i>Centaurea sp.</i>	desc.
	<i>Ulmus glabra</i> *	r (cultivada)
3. Riu	<i>Vicia sp.</i>	desc.
	<i>Salix cinerea</i> *	c
	<i>Rumex crispus</i>	c
	<i>Rorippa nasturtium-aquaticum</i>	cc
	<i>Scirpus holoschoenus</i>	cc
	<i>Phragmites australis</i> *	cc
	<i>Conium maculatum</i> *	r
	<i>Sambucus nigra</i> *	r
	<i>Chrysanthemum coronarium</i> *	rr
	<i>Populus nigra</i> *	r
4. Parc dels Pinetons	<i>Malva sp.</i>	desc.
	<i>Geranium sp.</i>	desc.
	<i>Populus nigra</i>	desc.
	<i>Rumex sp.</i>	desc.
	<i>Pinus pinea</i>	c
	<i>Spartium junceum</i>	c
	<i>Medicago sp.</i>	c
	<i>Erodium malacoides</i>	c
	<i>Populus alba</i>	c
	<i>Celtis australis</i>	c
	<i>Borago officinalis</i>	c
	<i>Verbascum sinuatum</i>	c
	<i>Plantago major</i>	c
	<i>Centranthus ruber</i>	c

sector	Espècie	conservació
	<i>Cirsium vulgare</i>	c
	<i>Urospermum dalechampii</i>	c
	<i>Rubus ulmifolius</i>	cc
	<i>Diplotaxis eruroides</i>	cc
	<i>Erodium cicutarium</i>	cc
	<i>Quercus ilex</i> *	cc
	<i>Mercurialis annua</i>	cc
	<i>Convolvulus althaeoides</i>	cc
	<i>Salvia verbenaca</i>	cc
	<i>Plantago lanceolata</i>	cc
	<i>Rubia peregrina</i>	cc
	<i>Scabiosa atropurpurea</i>	cc
	<i>Inula viscosa</i>	cc
	<i>Calendula arvensis</i>	cc
	<i>Sonchus oleraceus</i>	cc
	<i>Sonchus tenerrimus</i>	cc
	<i>Asphodelus fistulosus</i>	cc
	<i>Avena barbata</i>	cc
	<i>Oryzopsis miliacea</i>	cc
	<i>Pinus halepensis</i>	ccc
	<i>Pinus pinaster</i> *	r (cultivada)
	<i>Fraxinus angustifolia</i> *	r (cultivada)

Espècies exòtiques

Un total de 28 espècies identificades han resultat ser exòtiques (Taula 9). Una planta exòtica és una espècie no nativa en el lloc on s'ha trobat, i que en general ha colonitzat recentment aquesta àrea gràcies a l'activitat humana (Sanz-Elorza et al. 2001).

La problemàtica de les plantes exòtiques a la natura pot originar situacions de competència amb espècies natives, transmissió d'agent patògens o de parasitisme, i afectar seriosament la diversitat biològica, les activitats econòmiques o la salut pública. Sovint, els perjudicis que aquestes espècies causen són difícils de comptabilitzar. A més, la introducció d'una espècie exòtica pot resultar molt complexa ja que pot arribar a convertir-se en una espècies invasora, la qual és molt difícil d'eradicar i fins i tot de controlar.

La problemàtica de les exòtiques és causada principalment per aquelles que s'anomenen espècies invasores. Una espècies invasora aquella espècie no nativa que, independentment de l'hàbitat que ocupa, té èxit colonitzador en la zona geogràfica en què s'ha introduït i és capaç de generar poblacions perdurables i anar augmentant el seu rang de distribució

sense l'ajuda de l'home, encara que pugui beneficiar-se d'aquest (Sanz-Elorza *et al.* 2001). Cal remarcar que la capacitat invasora de cada planta està directament relacionada amb l'afinitat climàtica entre la zona d'origen i l'àrea receptora, el grau de pertorbació del sistema receptor i les característiques del propi hàbitat (Richardson *et al.* 2000).

Les invasions per espècies exòtiques en hàbitats naturals han esdevingut un dels problemes ambientals més importants arreu del planeta (Drake *et al.* 1989, Gaston 1994, Lonsdale 1997, Alpert *et al.* 2000). És per aquest motiu que en el present estudi dóna molta importància en destacar les espècies exòtiques presents en el municipi de Ripollet, i descriu en cada cas el grau de perillositat d'aquestes espècies, ja que moltes d'elles originen problemes ecològics i/o econòmics en el territori català.

Així com per a les espècies autòctones s'ha indicat el grau de raresa d'aquestes, en el cas de les espècies exòtiques invasores existeixen classificacions en funció del seu grau de perillositat. En el present treball s'informa de la perillositat del taxó dins de la Península Ibèrica segons l'estudi que Castroviejo *et al.* (2003) van realitzar per als parc naturals espanyols. En aquest estudi, es basen en la classificació elaborada per Sanz-Elorza *et al.* (2001). En el cas d'aquelles espècies trobades al municipi de Ripollet que no estan descrites en l'estudi de Castroviejo *et al.* (2003), la categoria establerta ha seguit la classificació esmentada anteriorment. Aquesta classificació s'exposa a continuació:

I: Espècies al·lòctones amb comportament invasor manifest.

I.1: Molt perilloses per als ecosistemes naturals i seminaturals, encara que la seva difusió sigui de caire local. Sovint també envaeixen medis alterats per l'home.

I.2: Comportament invasor constatat. En un futur poden arribar a ésser un perill real per als ecosistemes naturals i seminaturals.

I.3: Comportament invasor clar, encara que fins el moment només és present en ecosistemes no naturals (en ambients ruderals, marges de camins, vies de tren, etc.). En aquest cas són espècies que poden arribar a evolucionar cap a les categories I.2 i I.1.

II: Espècies al·lòctones amb comportament invasor incipient.

III: Espècies al·lòctones amb comportament invasor manifest en d'altres països europeus, que poden arribar a representar un perill potencial per als ecosistemes de la Península Ibèrica (poden estar citades en algun punt de la península però no manifestar-se com a invasores).

IV: Espècies al·lòctones de les quals encara no s'ha comprovat el seu caràcter invasor, o bé aquelles espècies que no s'han pogut classificar en cap de les anteriors categories. S'inclouen dins aquesta categoria moltes de les plantes ornamentals que es coneix no es naturalitzen.

Taula 9. Llistat d'espècies exòtiques per sector i categoria de perillositat. (*) espècies exòtiques amb caràcter invasor que es descriuen de forma més detallada en l'annex de plantes exòtiques.

sector	espècie	Grau de perillositat
1. Herbassars	Acacia dealbata*	I.2
	Ampelodesmos mauritanica*	I.2
	Artemisia annua*	I.2
	Arundo donax*	I.2
	Beta vulgaris	IV
	Matricaria chamomilla	IV
	Robinia pseudoacacia*	I.2
2. Masia i zona agrícola	Aloe maculata*	II
	Aptenia cordifolia*	I.1
	Arundo donax*	I.2
	Beta vulgaris	IV
	Chenopodium ambrosioides	IV
	Cydonia oblonga	IV
	Medicago sativa	IV
	Opuntia ficus-barbarica*	I.2
	Prunus amygdalus*	IV
	Yucca aliofolia	III
3. Riu	Araujia sericifera*	I.1
	Ligustrum lucidum	III
	Matricaria chamomilla	IV
	Mirabilis jalapa	IV
	Senecio Pterophorus*	I.2
	Solanum lycopersicum	IV
	Tradescantia fluminensis	II
4. Parc dels Pinetons	Cotoneaster pannosus*	II
	Cupressus sempervirens	IV
	Medicago sativa	IV
	Pyracantha coccinea	III

En l'annex d'espècies de plantes exòtiques es desenvolupa d'una manera extensa la problemàtica de les espècies exòtiques amb grau d'invasivitat elevat (I.1, I.2 i II), localització típica d'aquestes espècies i metodologies emprades per a la seva eradicació.

Valoració i conclusions

Les comunitats vegetals presents al municipi de Ripollet són molt escasses i estan força degradades. En tractar-se d'un municipi molt petit i molt urbanitzat, aquest ha patit una pèrdua considerable dels hàbitats naturals originaris, causant no només la desaparició de gran part d'aquests sinó el seu aïllament respecte altres àrees més naturals. Cal recordar que cap espècie de les identificades gaudeix de protecció per part de cap legislació; a la vegada, cap espècie apareix a la "Lista Roja del 2000 de Flora amenazada de España". No obstant, s'ha trobat alguna espècie rara dins del context dels Països Catalans, i altres espècies interessants a preservar en el context urbà de Ripollet. En les fitxes de l'annex de flora es comenta breument les característiques d'aquestes espècies i algunes propostes per a la seva preservació.

Finalment, remarcar que molts dels hàbitats "naturals" encara existents estan extremadament humanitzats i són florísticament molt pobres. A continuació es comenta breument l'estat de cadascun d'ells i es fan propostes generals per a la millora d'aquests:

La vegetació pròpia de ribera al riu Ripoll és escassa i està molt degradada. Això és degut principalment a dos factors: (1) Els marges del riu estan canalitzants i aformigonats, la qual cosa impedeix el desenvolupament de vegetació de ribera. (2) els horts també ocupen els espais de les comunitats vegetals de ribera, contaminant al seu temps el riu amb fertilitzants i herbicides, i dispersant espècies d'hortalisses que creixen al llit del riu de forma espontània (patateres, tomaqueres, cebes, etc.).

Per a millorar aquest hàbitat s'hauria de fer un control del tipus de productes químics que utilitzen els pagesos i incentivar-los a fer cultius ecològics. A la vegada, una part del curs del riu s'hauria de preservar, evitant que s'emprés com a horta, i afavorint la vegetació potencial d'aquest espai. Aquest tram podria ser el situat més al nord del riu dins del

terme municipal, doncs és l'únic que de moment no està ocupat per horts. Una proposta per a recuperar aquests hàbitats seria plantar vegetació de ribera típica com salzes, freixes, verns, sarga, saulic, arç blanc o sanguinyol, entre d'altres.

La vegetació present als herbassars de Ripollet és, en general, força banal. Cal remarcar que aquests espais són solars ubicats entre indústries o blocs de pisos, els quals en un futur proper seran edificats i que, de moment, acumulen brossa o bé terres portades d'altres espais. En aquest tipus d'hàbitat no es farà èmfasi doncs els planejament urbanístic ja ha condemnat els darrers espais que tenien.

La zona més forestada que hi ha al municipi correspon al parc urbà dels Pinetons. En aquest espai hi trobem forces arbres i arbustos autòctons, tot i que en tractar-se d'un parc és un espai molt humanitzat i amb cap valor ecològic i/o botànic. A més, moltes de les espècies cultivades, tot i ser autòctones, no corresponen a un bosc mediterrani, sinó que són més pròpies de comunitats de ribera com són pollancre i els àlbars. Cal remarcar, a més, la presència d'espècies exòtiques amb un cert grau d'invasibilitat dins dels boscos mediterranis, com el *Cotoneaster* o la *Pyracantha*.

Finalment, la zona més "interessant" del municipi correspondria a la zona agrícola. En aquest espai hi ha una petita franja forestada amb vegetació típica de bosc mediterrani (arbòria i arbustiva), la qual té un cert interès en ser conservada dins del context de Ripollet com a hàbitat interessant per a flora i fauna. De totes maneres, cal remarcar que aquesta àrea és molt petita, i que està molt degradada. La presència d'espècies exòtiques invasores procedents de la masia adjacent és molt elevada, com són l'aloè de vera, l'*Aptenia cordifolia*, etc. En aquest espai seria recomanable eliminar aquestes espècies exòtiques, així com afavorir el desenvolupament de les alzines, roures i sotabosc característic d'un bosc mediterrani ben desenvolupat.

CONCLUSIONS GENERALS

La riquesa i diversitat florística i faunística al municipi de Ripollet ha resultat ser, per a tots els taxons estudiats, molt baixa. La major part de les espècies identificades són comunes o banals, i gran part d'aquestes estan lligades a l'activitat humana.

Les causes principals d'aquest empobriment són, a grans trets, la pressió urbanística i industrial que ha patit el municipi degut a la seva proximitat a la ciutat de Barcelona, i l'aïllament de les àrees més "naturals". La primera ha comportat una artificialització i alteració de l'entorn natural, reduint-lo a petites illes d'escàs valor ecològic. Paral·lelament, aquests espais han quedat aïllats de les grans àrees "naturals" (àrees font de noves espècies) degut a la trama urbana i la xarxa viària, limitant així el flux d'individus d'unes àrees a unes altres.

Finalment, en el cas de la flora, s'han identificat un gran nombre d'espècies exòtiques, algunes de les quals tenen comportament invasor dins del municipi o en altres punts del territori català. Aquest darrer fet evidencia encara més l'estat crític dels espais "naturals" dins del municipi de Ripollet. Les actuacions més efectives i directes que es poden realitzar a l'hora de millorar la riquesa i diversitat d'un determinat espai és millorant i diversificant els hàbitats presents. En el cas de Ripollet, l'hàbitat on es pot incidir amb més facilitat per tal d'obtenir resultats més satisfactoris és l'ambient fluvial associat al riu Ripoll. Una millora d'aquest hàbitat tindria conseqüències directes sobre la vegetació de ribera present, així com en gran part de l'avifauna, herpetofauna i mamífers.

En segon terme, un increment de les àrees arbrades presents, així com el manteniment del camp de cultiu identificat, recrearia un espai agroforestal òptim, malgrat que de reduïdes dimensions, que afavoriria la presència d'espècies d'aus i mamífers que requereixen d'aquests espais per alimentar-se i refugiar-se. Actualment, Ripollet ha perdut tots els espais forestals i agrícoles que tenia en el passat. Només queden petits reductes en alguns punts del municipi amb espècies arbòries típiques mediterrànies, així com el camp de cultiu de Can Grasses. Actuacions orientades a l'augment del

paisatge agroforestal són imprescindibles si es vol recuperar l'hàbitat de moltes espècies animals, sobretot en quant a avifauna i mamífers.

A continuació es fan algunes propostes orientades a la millora d'aquests dos hàbitats dins del terme municipal de Ripollet. No obstant, estudis més concrets i orientats exclusivament a aquest objectiu són imprescindibles.

1- millorar els hàbitats de ribera.

- Minimitzar la utilització d'herbicides i pesticides per part dels usuaris de les hortes del riu Ripoll, així com eliminar qualsevol abocament contaminant en aquesta llera. L'ús de biocides tant en els conreus de secà com en la profusió de conreus d'horta a banda i banda del Ripoll té uns efectes molt negatius sobre l'avifauna i els ropalòcers.
- Efectuar un control de les espècies que cultiven els agricultors: moltes d'elles creixen actualment de forma subespontània a la llera del riu. Algunes d'aquestes espècies tenen un comportament invasor molt negatiu sobre les comunitats riberals autòctones.
- Naturalització de la llera del riu: eliminar, sempre i quan sigui possible, les canalitzacions i els elements artificials (formigó, preses, etc.) que condicionen el curs de l'aigua i impedeixen el correcte desenvolupament de la vegetació dels marges del riu.
- Aconseguir una transició d'hàbitats entre la llera del riu Ripoll i les zones antropitzades limítrofs.
- Fixar un objectiu de recuperació d'una amplada de l'espai fluvial equivalent al sistema hídic, definit per l'Agència Catalana de l'Aigua com a l'espai afectat per avingudes extraordinàries de període de retorn de 100 anys.
- Preservar i potenciar les funcions de connexió biològica amb Collserola a través de la riera de Sant Cugat.

2- Recuperació d'espais agroforestals:

- Afavorir el desenvolupament de nous individus d'alzines i roures que estan creixent al camp de cultiu adjacent a Can Grasses. També mantenir la vegetació arbustiva típicament mediterrània.
- Eliminar les espècies exòtiques al voltant de Can Grasses per permetre que espècies arbòries i arbustives autòctones colonitzin aquests espais.
- Mantenir el camp de cultiu de Can Grasses evitant que s'hi aboquin pesticides i herbicides.
- Afavorir, en la mesura del possible, l'increment de l'àrea de cultiu i l'àrea forestal del municipi.
- Implantar caixes nius com a mesura eficaç per a potenciar la nidificació d'espècies forestals.

- Aguilar-Amat, J. B., (1916) Mamífers trobats i citats fins ara a Catalunya.; *Treballs de la Inst. Cat. Hist. Nat.*, 1916: 229-243. Barcelona.; pág. 231
- Ahlén, I. & Baagoe (1999) Use of ultrasound detectors for bat studies in Europe: experiences from field identifications, surveys and monitoring. *Acta Chiropterologica* 1(2): 137-150.
- Ahlén, I., (1989) European Bat Sounds. Stockholm: Naturkydds föreningen.
- Ahlén, I., (1990) Identification of Bats in flight. Stockholm: Swedish Society for Conservation of Nature and Swedish Youth Association for Environmental Studies and Conservation.
- Alpert, P., Bone, E. & Holzapfel, C. (2000) Invasiveness, invasibility and role of environmental stress in the spread of non-native plants. *Perspectives in Plant Ecology, Evolution and Systematics*. 3: 52-66.
- Arrizabalaga, A. & Montagud, È. (1996) Dades sobre l'alimentació de la geneta al Corredor.; *Monografies, 24. I Trobada d'Estudiosos del Montnegre i el Corredor, 1996: 95-96.*
- Arrizabalaga, A. & Montagud, È., (1999) Dinàmica poblacional d'una comunitat de rosegadors i insectívors a la Calama (Montseny).; *Monografies, 27. III i IV Trobades d'Estudiosos del Montseny, desembre 1992; pág. 85;*
- Arrizabalaga, A. & Torre, I. (1999) Patrons de distribució dels petits mamífers del Montseny. *III i IV Trobada d'Estudiosos del Montseny, Diputació de Barcelona, pgs. 209-213.*
- Arrizabalaga, A. & Torre, I. (1999) Preferències ecològiques dels petits mamífers habitants dels boscos mediterranis del Montseny. *III i IV Trobada d'Estudiosos del Montseny, Diputació de Barcelona, pgs 197-201.*
- Arrizabalaga, A. & Torre, I. (1999) Resultats del Pla de Seguiment d'Insectívors i Rosegadors en els ecosistemes del Montseny (anys 1995 i 1996). *III i IV Trobada d'Estudiosos del Montseny, Diputació de Barcelona, pgs. 203-207.*
- Arrizabalaga, A. (1998) Els petits mamífers. Editor: Museu de Granollers. pp.48.

- Arrizabalaga, A., Flaquer, C., Ribas, A. & Torre, I. (2000) Noves dades sobre la dieta del gat mesquer (*Genetta genetta*) al Montseny. *V Trobades d'Estudiosos del Montseny*, Aiguafreda 23 nov. p. 21.
- Arrizabalaga, A., Montagud, E. & Gosàlbez, J. (1986) Introducció a la Biologia i Zoogeografia dels petits mamífers (insectívors i rosegadors) del Montseny (Catalunya). CIRIT, Generalitat de Catalunya.
- Arrizabalaga, A., Torre, I., Catzefflis, F., Renaud, F., & Santalla, F. (1999) Primera cita d'*Apodemus flavicollis* (Melchior, 1834) al Montseny. Determinació morfològica i genètica. III i IV Trobada d'Estudiosos del Montseny, Diputació de Barcelona, pgs. 193-195.
- Barraud, M. (1996) *The world of Bats*. Grenoble. Sistelle Publishers.
- Baucells, J., Camprodon, J. & Ordeix, M., (1998) La Fauna Vertebrada d'Osona. Lynx Edicions, S. L. Barcelona.
- Boada, M. (1986) Vertebrats del Montseny, a: Terrades, J. i Miralles (1986), El patrimoni biològic del Montseny. Catàlegs de flora i fauna. 1. Diputació de Barcelona, pàg 172.
- Boada, M. (1998) Evolució històrica del medi ambient al Vallès oriental. Escola Universitària Politècnica del Medi Ambientl. Barcelona.
- Boada, M. (2001) Manifestacions del canvi ambiental global al Montseny. Tesi Doctoral, UAB.
- Bolós, O., Vigo, J., Masalles, R.M. i Ninot, J.M. (1990) Flora Manual dels Països Catalans. Ed. Pòrtic.
- Claramunt, T., (1976) Sobre la actividad sexual de *Pitymys duodecimcostatus* de Selys-Longchamps, en Cataluña.; *P. Dept. Zool.*, I., Págs. 47-54,
- Cordero, P. J., (1987) Els mamífers de Tordera.; *L'atzavara*. Butlletí de la Secció de Ciències Naturals del Museu Comarcal del Maresme.
- Diego, F., Martí, J. & Ribas, J., (1994) Connexions biològiques dels Espais d'Interès Natural del vallès. Criteris de conservació. ADENC, Departament de Medi Ambient de la Generalitat de Catalunya. Inèdit.
- Drake, J. A., Mooney, H.A., Di Castri, F., Groves, K. H., Kruger, F. S., Rejmánek, M. & Williamson, M. (1989) Biological invasions. A global perspective. Scope 37. John Wiley & Sons, New York.
- Estrada, J. et al. (2004) Atlas dels ocells nidificants de Catalunya 1999-2002. Linx edicions.

- Fernàndez, J. & Real, J., (1985) Notes naturalístiques.; *El medi natural del Vallès*. I Col·loqui de Naturalistes Vallesans, Sabadell 1985; pág. 234
- Ferrer, X. (2005) *Mòdul Vertebrats. Banc de Dades de Biodiversitat de Catalunya*. Generalitat de Catalunya i Universitat de Barcelona. <http://biodiver.bio.ub.es/biocat/homepage.html>
- Finnemore, M. & Richardson, P.W. (1987) Catching bats. In: MITCHELL-JONES, A.J., *The bat worker's manual.*, London: Nature Conservancy Council. Pp 18-24
- Flaquer C., & Arrizabalaga, A. (2001) Gestión y conservación de los murciélagos en los ecosistemas forestales de Europa. Pp. 365-375. A Camprodon J. y Planas, E. *Conservación de la biodiversidad y gestión forestal. Su aplicación en la fauna vertebrada*. Ed. Universitat de Barcelona. Barcelona
- Flaquer C., Jarillo, R. & Arrizabalaga A. (2004) Aportación de nuevas citas a la fauna quiropterológica de Cataluña. *Galemys* 16(2): 39-55
- Flaquer C., Jarillo, R., Torre I., & Arrizabalaga, A. (2005b) The first records of *Pipistrellus nathusii* (Keyserling and Blasius, 1839) (*Mammalia, Chiroptera*) mating colonies in the Iberian Peninsula. *Acta Chiropterologica*. (7)1:183-188.
- Flaquer C., Torre, I. & Arrizabalaga, A. (en premsa). Comparison of sampling methods for inventory of bat communities. *Journal of Mammalogy* Flaquer C. i D. Russo (enviat). Support type influences bat box selection by Leisler's bats (*Nyctalus leisleri*) and Kuhl's pipistrelles (*Pipistrellus kuhlii*). *Animal Conservation Biology*.
- Flaquer C., Torre, I. & Jarillo, R. (2006) The value of bat boxes in the conservation of *Pipistrellus pygmaeus* in wetland rice paddys. *Biol. Conserv.*128: 223-230.
- Flaquer, C., Arrizabalaga, A. & Torre, I. (2001) Latrines de gat mesquer (*Genetta genetta*): eina d'estudi de la fauna del parc natural del Montnegre i el Corredor. *III Trobada d'Estudiosos del Montnegre i el Corredor, Monografies* 32, 59-62.
- Flaquer, C., Torre, I., & Arrizabalaga, A. (2005) *Ocupació de caixes-niu pels petits mamífers al parc Natural del Montnegre i el Corredor (any 2004)*. Diputació de Barcelona, 20 pàgs.

- Flaquer, C., Torre, I., & Arrizabalaga, A. (2005a) Estat de l'estudi de ratpenats als Aiguamolls de l'Empordà. *Bruei* 50: 5-8.
- Fleming T. H. & Eby, P. (2003). Ecology of migration Pp 156-197. En Kunz T: H: i M. B. Fenton. 2003. *Bat Ecology*. University of Chicago Press.
- Flowerdew, J.R., Shore, R.F., Poulton, S.M. & Sparks, T.H. (2004) Live trapping to monitor small mammals in Britain. *Mammal Review* 34: 31-50.
- Gaston, K. J., (1994) *Rarity*. Chapman & Hall, London. 205p.
- Gosálbez, J. & Sans-Coma, V., (1976) Sobre el topillo rojo, *Clethrionomys glareolus* Schreber, 1780, en la región del Montseny (Cataluña; España).; *BVL-Verlagsgesellschaft mbH München* 40, 24.
- Gosálbez, J. (1987) *Insectívors i rosegadors de Catalunya*. Ketres editora, S.A.
- Gosálbez, J. , López-Fuster, M. J., Götzens, G. & Sans-Coma, V., (1985) El poblament dels petits mamífers (Insectívora i Rodentia) a Catalunya. Requeriments ambientals i distribució geogràfica.; *Butll. Inst. Cat. Hist. Nat.*, 52 (Sec. Zool., 6): 209-230. 1985. Barcelona.; pág. 213.
- Gosálbez, J., López-Fuster, M. J., Boada, M. & Sans-Coma, V., (1981) Sobre la presencia de *Sorex araneus* (Mammalia, Insectívora) en el Montseny (Cataluña).; *P. Dept. Zool. Barcelona*, 7: 89-91.
- Gosálbez, J., López-Fuster, M. J., Fons, R. & Sans-Coma, V., (1983) Sobre la musaraña enana, *Sorex minutus* Linnaeus, 1766 (Insectívora, Soricinae) en el Nordeste de la Península Ibérica.; *Misc. Zool.*, 6: 109-134,
- Grytnes, J.A. & Vetaas, O.R. (2002) Species richness and altitude: a comparison between null models and interpolated plant species richness along the Himalayan altitudinal gradient, Nepal. *The American Naturalist*, 159, 294-304.
- Gurnell, J. & Flowerdew, J.R. (1990) Live trapping small mammals. A practical guide. *Occ. Publ. Mammal Soc. London* 3: 1-39.
- Gutiérrez, J. F. (2002) *Los murciélagos en Castilla y León. Atlas de distribución y tamaño de las poblaciones*. Junta de Castilla y León.
- Jones, G., Duvergé, P. D. & Randsome, R. D. (1995) Conservation Biology of an endangered species: field studies of greater horseshoe bats. *Symposia of Zoological Society of London*, no. 67: 309-324.

- Kuenzi, A.J. & Morrisson, M. L. (1998). Detection of bats by mist nets and ultrasonic sensors. *Wildlife Society Bulletin* 26(2): 307-311.
- Kunz T. H. & Kurta. (1990) Capture methods and holding devices. In: KUNZ, T.H., *Echological and behavioural Methods fort he Study of Bats*, Washington, D. C. London: Smithsonian Institution Press. Pp. 1-29.
- Lonsdale, W. M. (1997) Global patterns of plant invasions, and the concept of invasibility. *Ecology*, 80: 1522-1536.
- López-Fuster, M. J., Sans-Coma, V., Vesmanis, I. & Fons, R., (1979) Sobre el musgaño enano, *Suncus etruscus* (Savi, 1822), en Cataluña Ibérica. (Mammalia, Insectivora).; *Misc. Zool.*, 5: 109-124, 1979. Barcelona.
- Love, R.A., Webbon, C., Glue, D.E. i Harris, S. (2000) Changes in the food of British Barn Owls (*Tyto alba*) between 1974 and 1997. *Mammal Review* 30: 107-129.
- McCain, C.M. (2005) Elevational gradients in diversity of small mammals. *Ecology*, 86, 366-372.
- Mitchel-Jones, A. J. (eds). (1987) *The Bat Worker's Manual*. London: Nature Conervancy Council.
- Moncasí, F., Bonfil, J. i Varea, A. (2004) Òliba *Tyto alba*. *Atles dels Ocells Nidificants de Catalunya 1999-2002* (Ed. J. Estrada, V.Pedrocchi, L.Brotons i S.Herrando), Lynx Edicions.
- O'Farrell, M.J. & Gannon, W. (1999) A comparison of acoustic versus capture techniques for the inventory of bats. *Journal of Mammalogy*, 80: 24-30.
- Palomo, L. J. y Gisbert, J.G. (2002) *Atlas de los Mamíferos Terrestres de España*. Madrid. Pp. 564.
- Palomo, L.J. & Gisbert, J. (eds.), (2000) *Atlas de los mamíferos terrestres de España*. Dirección General de Conservación de la Naturaleza-SECEM-SECEMU. Madrid. 564 pp.
- Pettersson, L. (1993a) Ultrasound detectors: different techniques, purposes and methods. In: KAPTEYB, K., K., Proceedings of the first European bat detectors workshop. Orssel, The Netherlands: Netherlans Bat Research Foundation. PP. 11-19.
- Pettersson, L. (1993b) Analysis of bat sounds for identification purposes. In: KAPTEYB, K., K., Proceedings of the first European bat detectors

- workshop. Orssel, The Netherlands: Netherlands Bat Research Foundation. Pp. 37-44.
- Ribas, J. (2000) *Els ocells del Vallès Occidental*. Linx Edicions. 454 pp.
- Richardson, D. M., Pysek, P., Rejmánek, M., Barbour, M. G., Dane, F., Panetta., West C. J. (2000) Naturalization and invasion of alien plants: concepts and definitions. *Diversity and Distributions* 6: 93-107.
- Russo D., Cistrone L., Jones G., i Mazzoleni S. (2003) Roost selection by barbastelle bats (*Barbastella barbastellus*, Chiroptera: Vespertilionidae) in beech woodlands of central Italy: consequences for conservation. *Biological Conservation*.
- Sans-Coma, V., Gómez, I. & Gosálbez, J., (1976) Eine Untersuchung an der Hausspitzmaus (*Crocidura russula*, Hermann, 1780) auf der Insel Meda Grossa (Katalonien, Spanien).; *BVL-Verlagsgesellschaft mbH München* 40, 24. Jhg., Heft 4, Seite 279-288,
- Sanz-Elorza, M., Dana, E. & Sobrino, E. (2001) Aproximación al listado de plantas alóctonas invasoras reales y potenciales en España. *Lazaroa* 22:121-131.
- Schlund, W., Scharfe, F. i Ganzhorn, J.U. (2002) Long-term comparison of food availability and reproduction in the edible dormouse (*Glis glis*). *Mammalian Biology* 67: 219-232.
- SECEMU (2001) Revisión y propuesta de nuevas categorías del estado de conservación de los quirópteros españoles para el catálogo nacional de especies amenazadas. Sociedad Española para el Estudio y Conservación de los Murciélagos. Inèdit. Madrid. 85 pàg
- Torre, I. (2001) Tendencias geográficas en la dieta de la lechuza común (*Tyto alba*) e interpretación de los patrones de riqueza de les comunidades de micromamíferos: una nueva aproximación analítica. *Galemys* 13 (2): 55-65.
- Torre, I. Ballesteros, T., i Degollada, A. (2003) Cambios en la dieta de la gineta (*Genetta genetta* LINNAEUS, 1758) con relación a la disponibilidad de micromamíferos: ¿posible preferencia per el topillo rojo?. *Galemys* 15 (NE): 13-24.
- Torre, I. & Arrizabalaga, A. (2000) Efectes del règim climàtic local sobre la dinàmica poblacional dels petits mamífers al Montseny. *V Trobades d'Estudiosos del Montseny*, Aiguafreda 23 nov., p.19

- Torre, I. & Tella, J.L. (1994) Distribution of the Cabrera water shrew (*Neomys anomalus*) in Northeastern Spain. *Zeitschrift für Säugetierkunde* 59: 282-288.
- Torre, I. Flaquer, C., & Arrizabalaga, A. (2001) Distribució i abundància de petits mamífers al parc natural del Montnegre i el Corredor. *III Trobada d'Estudiosos del Montnegre i el Corredor, Monografies* 32, 55-58
- Torre, I., Arrizabalaga, A. i Flaquer, C. (2003) Estudio de la distribución y abundancia de carnívoros en el Parque Natural del Montnegre-Corredor mediante trampeo fotográfico. *Galemys*_15 (1): 31-44.
- Torre, I., Arrizabalaga, A. i Flaquer, C. (2004) Three methods for assessing richness and composition of small mammal communities. *Journal of Mammalogy* 85 (3): 524-530.
- Torre, I., Flaquer, C. & Arrizabalaga, A. (2004) La dieta de la geneta (*Genetta genetta*) aplicada a la distribució de la fauna de petits mamífers al sector del Montseny-Montnegre-Corredor. *IV Trobada d'Estudiosos del Montseny, Monografies* : 143-147.
- Torre, I., Flaquer, C., Ribas, A. & Arrizabalaga, A. (2007) Els mamífers de la Tordera. Els sistemes socioecològics de la Tordera. Ed: Observatori de la Tordera- Institució Catalana d'Història Natural. (en premsa).
- Torre, I., Tella, J.L. & Arrizabalaga, A. (1996) Environmental and geographic factors affecting the distribution of small mammals in an isolated mediterranean mountain. *Zeitschrift für Säugetierkunde*, 61: 365-375.
- Torre, I., Tella, J.L., & Ballesteros, T. (1997) Tendencias tróficas de la Lechuza Común (*Tyto alba*) en la Depresión Media del Ebro. *Historia animalium* 3: 34-44.
- Urtega, L. (1987) La teoría de los climas y los orígenes del ambientalismo. Universitat de Barcelona. Facultat de Geografia i Història. Càtedra de Geografia Humana.
- Ventura, J., (1988) *Contribución al conocimiento del género Arvicola Lacépède, 1799, en el nordeste de la Península Ibérica.*; Tesis doctoral. Facultat de Biologia. Universitat de Barcelona. Barcelona.

Annex – Descripció de les espècies prioritàries

Fauna

- I- Quiròpters
 - *Pipistrellus pygmaeus*
 - *Pipistrellus pipistrellus*
 - *Pipistrellus kuhlii*
- II- Mamífers
 - *Erinaceus europaeus*
 - *Crocidura russula*
 - *Suncus etruscus*
 - *Sciurus vulgaris*
 - *Apodemus sylvaticus*
 - *Rattus rattus*
 - *Rattus norvegicus*
 - *Mus spretus*
 - *Mus domesticus*
 - *Microtus duodecimcostatus*
 - *Vulpes vulpes*
 - *Mustela nivalis*
 - *Mustela vison*
 - *Martes foina*
 - *Meles meles*
 - *Genetta genetta*
 - *Sus scrofa*
 - *Oryctolagus cuniculus*
- III- Avifauna
 - *Passer montanus*
 - *Galerida cristata*
 - *Gallinula chloropus*
 - *Muscicapa striata*
 - *Motacilla cinerea*
 - *Ardea cinerea*
 - *Clamator glandarius*
 - *Egretta garzetta*
 - *Falco peregrinus*
 - *Athene noctua*
- IV- Herpetofauna
 - *Alytes obstetricans*
 - *Epidalea calamita*
 - *Pelophylax perezi*
 - *Hemidactylus turcicus*
 - *Tarentola mauritanica*
 - *Podarcis hispanica*
 - *Rhinechis scalaris*
 - *Malpolon monspessulanus*
- V- Ropalòcers
(annex apart)

Vegetació

VI- Flora autòctona

- *Atriplex halimus*
- *Sambucus ebulus*
- *Calicotome spinosa*
- *Rhamnus alaternus*
- *Quercus ilex*
- *Quercus cerrioides*
- *Salix cinerea*
- *Phragmites australis*
- *Conium maculatum*
- *Sambucus nigra*
- *Chrysanthemum coronarium*
- *Populus nigra*

VII- Flora exòtica

- *Acacia dealbata*
- *Ampelodesmos mauritanica*
- *Artemisia annua*
- *Arundo donax*
- *Robinia pseudoacacia*
- *Aloe maculata*
- *Aptenia cordifolia*
- *Opuntia ficus-barbarica*
- *Araujia cericifera*
- *Senecio pterophorus*
- *Cotoneaster pannosus*
- *Tradescantia fluminensis*

Pipistrellus pygmaeus* (Jones, 1999) ratapinyada nana*Estatus i amenaces:**

desconegut però és una espècie freqüent a tota Europa.

Descripció: Recentment s'ha identificat la ratapinyada soprano o nana com una espècie diferent de la ratapinyada comú (*Pipistrellus pipistrellus*). Ambdues espècies es diferencien per la freqüència d'ecolocalització, emetent la soprano a 55 kHz pels 45 kHz de la ratapinyada comú. De la poca informació que s'ha publicat sobre *Pipistrellus pygmaeus* cal esmentar que actualment es pot considerar aquesta espècie com la més petita d'Europa malgrat les diferències morfològiques amb *Pipistrellus pipistrellus* són quasi inapreciables (envergadura d'uns 20 cm.)

La ratapinyada pipistrel·la nana presenta un color de pell clar i malgrat ésser molt similar a la ratapinyada pipistrel·la comuna morfològicament, emet sons més aguts, normalment 55kHz.

Distribució: L'abast de la seva distribució encara no està del tot clara però sembla presentar una àmplia repartició pel continent Europeu. A manca d'aprofundir en el seu estudi a Catalunya és abundant (Flaquer et al. 2004) Sembla, però, preferir les regions litorals.

Presència a Ripollet: Molt probablement aquesta és l'espècie més abundant i ben distribuïda pel municipi de Ripollet on de ben segur s'hi pot trobar durant tot l'any. En el decurs del present estudi ha estat trobada en el 60% de les estacions realitzades.

Preferències d'hàbitat: Estudis recents indiquen que el seus hàbitats preferits coincideixen amb punts d'aigua i àrees habitades per l'home. Així doncs, podem considerar la ratapinyada soprano o nana com una espècie aquàtica i força antropòfila.

Pipistrellus pipistrellus (Schreber, 114)

ratapinyada comú

Estatus i amenaces:

desconegut però és una espècie freqüent a tota Europa.

Descripció: Molt semblant a *P. pygmaeus*, aquest animal no és tan petit i presenta pèl més fosc i de color marronós pel dors i vermellós pel ventre. El seu vol és ràpid i hàbil a 5–10 m del terra observant-se freqüents girs i maniobres de caça.

La ratapinyada pipistrel·la comuna presenta un color de pell més fosc que la nana i emet sons a 45kHz.

Distribució: L'abast de la seva distribució s'està reconsiderant i no sembla ser tant abundant com es presentava, malgrat seguir presentant una àmplia repartició pel continent Europeu.

Presència a Ripollet: És una espècie força comú que tant es troba a les àrees més agrestes com a les més antropitzades. Malgrat no tenir dades recents de ben segur aquesta espècie cria i és resident al municipi. En el decurs del present estudi ha estat trobada en el 22 % de les estacions realitzades.

Preferències d'hàbitat: Els últims estudis remarquen la predilecció d'aquesta espècie per àrees boscoses i zones interiors, així mateix sembla trobar-se en un gradient altitudinal major que en el cas de *P. pygmaeus*. També és una espècie antropòfila però se la pot trobar en fissures en àrees agrestes.

Pipistrellus kuhlii (Kulh, 1819)

ratapinyada pipistrela de vores clares

Estatus i amenaces:

desconegut però és una espècie freqüent a tota Europa.

Descripció: És un quiròpter entre petit i mitjà (25cm. d'envergadura), de pel color entre marró i groc en el dors. El seu vol és recte, silenciós i no massa ràpid.

La millor manera d'identificar la ratapinyada de vores clares és mitjançant la dentició. Mitjançant ultrasons es pot confondre amb la ratapinyada pipistrel·la falsa, per altra banda molt rara a Catalunya.

Distribució: Es distribueix pel sud d'Europa inclosa tota la Península Ibèrica a excepció de l'extrem nord occidental. A Catalunya és un animal força freqüent (Flaquer et al. 2004).

Presència a Ripollet: Igualment com en els casos anteriors es pot trobar pel municipi durant tot l'any, sobretot vinculat a refugis humans. En el decurs del present estudi ha estat trobada en el 6 % de les estacions realitzades.

Preferències d'hàbitat: Viu en valls de muntanyes essent el seu hàbitat preferit els ambients arbrats com boscos, parcs, etc. També és freqüent trobar-lo proper a assentaments humans (antropòfil). En general, però, és bastant ubiqüista. Els refugis d'estiu s'acostumen a trobar en fissures d'edificis (fissurícoles) i els d'hivern en coves o fissures de roques situades en valls humides i fredes.

Erinaceus europaeus (Linnaeus, 1758)

Eriçó fosc

Estatus i amenaces:

És una espècie insuficientment coneguda segons el criteri de la UICN. És un dels petits mamífers més freqüentment atropellats a les carreteres del país.

Foto: Toni Arrizabalaga

Descripció: És amb tota seguretat un dels mamífers més fàcilment reconeguts, per la seva característica part dorsal recoberta de punxes que li serveixen com a protecció davant els depredadors. És l'insectívor més gran de Catalunya, amb un pes que oscil·la entre els 500 i 1200 g. Alimentació fonamentalment insectívora, però amb cert grau d'omnivorisme.

Distribució: Gairebé present a tota l'Europa Central i Occidental, amb l'excepció de zones més septentrionals i elevades d'Escandinàvia. A la península ibèrica és present arreu, des de Galícia a Catalunya, i des del País Basc a Andalusia. És absent a les Balears i les Canàries. A Catalunya, sembla una espècie abundant al sector NE (regió oriental humida i de la Tramuntana), essent escàs a les zones àrides de Lleida.

Presència a la plana del vallès i a Ripollet: Es tracta d'una espècie àmpliament coneguda a tot el Vallès i que fins fa pocs anys era molt comuna. En l'actualitat és de mal calcular la distribució, degut a que és una espècie difícil de censar i que acostuma a trobar-se atropellada, essent aquesta la font d'informació més important per a conèixer la distribució. Segons els seus requeriments segurament és present a tota la plana on l'espai agroforestal és el seu hàbitat òptim. Es disposa d'un gran nombre de cites al sector de Granollers d'on, en els darrers anys, s'han recollit molts animals atropellats, i on es pot veure la tendència a una disminució dels atropellaments que sols pot ser explicable per la rarefacció de l'espècie. Aquest fenomen també podria aplicar-se a Ripollet. L'eriçó clar *Atelerix algirus* estaria extingit en tot el municipi.

Preferències d'hàbitat: Generalment, prefereix els ambients frescs i humits com ara els boscs de caducifolis, però també és present en el domini de l'alzinar. Freqüenta parcs i jardins, i zones periurbanes, el llit fluvial presenta unes característiques molt idònies per aquesta espècie. Aquest darrer hàbitat seria el més propici on es podrien mantenir poblacions estables dins del municipi de Ripollet. Es descartaria del parc dels Pinetons, ja que la cobertura arbustiva és nul·la. No es pot descartar la seva presència en les àrees ajardinades.

Crocidura russula (Hermann, 1780)

Mussaranya vulgar

Estatut i amenaces:

Preocupació menor per la seva conservació segons el criteri de la UICN. Les seves poblacions són relativament nombroses en comparació amb els altres insectívors.

Foto: Ignasi Torre

Descripció: Musaranya de mida mitjana (7-14 g), de coloració grisenca-vermellosa (depenent de l'època de l'any i de l'edat), amb una cua relativament curta.

Distribució: Des del Nord d'Àfrica i Portugal fins Alemanya. A la Península ibèrica se la pot trobar arreu, si bé sembla disminuir la seva freqüència amb l'altitud. A Catalunya és una espècie àmpliament distribuïda, i es troba des del nivell del mar (Delta de l'Ebre) fins a l'alt Pirineu i Prepirineu. Els seus requeriments són bàsicament de tipus mediterrani.

Presència a la plana del vallès i a Ripollet: És el sorícid amb una distribució més extensa al Vallès, i es pot trobar arreu. S'ha detectat mitjançant tècniques indirectes de mostreig, com la dieta de la geneta i de l'òliba, i s'ha trampejat a diversos llocs, assolint densitats altíssimes en alguns hàbitats de la plana. A la dieta de l'òliba apareix en una proporció del 24% sobre el total de petits mamífers, i a la dieta de la geneta solament constitueix el 6% dels petits mamífers consumits. Aquesta variació és atribuïble als hàbitats diferents utilitzats pels depredadors (zones obertes vs zones forestals), i a la baixa preferència de les musaranyes per part dels carnívors.

Preferències d'hàbitat: La seva abundància relativa és superior en ambients mediterranis que en ambients típicament eurosiberians, si bé és especialment abundant en ambients amb abundant recobriment arbust baix, com els matollars de bruc del Pla de la Calma, i el matollar de ginebró del Turó de l'Home, i en ambients amb abundant recobriment herbaci, com la llera del Congost (dades inèdites). Així doncs, sembla més condicionada per l'estructura de la vegetació que per les característiques climàtiques. Tenint en compte les condicions de la llera del Riu Ripoll, sembla un hàbitat molt idoni per aquesta espècie.

Suncus etruscus (Savi, 1822)

Mussaranya nana

Estatus i amenaces:

Preocupació menor per la seva conservació segons el criteri de la UICN. Les seves poblacions semblen poc nombroses en comparació amb *Crocidura russula*, però presenta una distribució extensa.

Foto: Toni Arrizabalaga

Descripció: Es tracta del mamífer més petit de Catalunya i un dels més petits del món (1.2-2.7 g). Coloració grisenca amb tons vermells. Presenta un cap i orelles prominents en relació al seu petit cos.

Distribució: Distribució sudpaleàrtica, des del nord d'Àfrica i sud d'Europa fins l'Àsia central. A Europa se la troba preferentment a la conca mediterrània, on ocupa la majoria de les illes. A la península ibèrica se la pot trobar arreu, faltant únicament del quadrant NW i de les zones més elevades. Els seus requeriments són de tipus mediterrani.

Presència a la plana del vallès i a Ripollet: S'ha detectat mitjançant tècniques indirectes de mostreig, com la dieta de la geneta i de l'òliba, però no s'ha trampejat. A la dieta de l'òliba i la geneta apareix en una proporció semblant i inferior al 2% sobre el total de petits mamífers consumits. Es troba limitada per l'altitud, i solament s'ha trobat entre els 117 i 840 m, sempre en localitats amb temperatures mitjanes superiors als 10°C i precipitacions per sota els 900 mm.

Preferències d'hàbitat: Es desconeixen aspectes de les preferències d'hàbitat a la plana del Vallès a causa de que és una espècie difícilment es captura amb les metodologies normalment emprades (paranys Sherman). Així doncs, es pot inferir que és una espècie associada als espais oberts com ara conreus, camps abandonats, etc, amb abundant recobriment herbaci i murs de pedra on troba refugi. També se la pot trobar a l'interior d'alzinars, suredes i pinedes. Dins del municipi de Ripollet es trobaria al camps abandonats.

Sciurus vulgaris (Linnaeus, 1758)

Esquirol

Estatus i amenaces:

Preocupació menor segons el criteri de la UICN. Al Vallès els atropellaments d'aquesta espècie són cada dia més freqüents.

Foto: Toni Arrizabalaga

Descripció: És un rosegador de mida mitjana (200-400 g) i d'aspecte inconfusible, possiblement un dels més coneguts del gran públic. Presenta un cos esvelt, amb una cua llarga i recoberta de pel llarg que li dona un aspecte de plomall molt característic. El pelatge és de color castany, amb el ventre blanc. Té uns ulls grans, i les orelles presenten pinzells auriculars

Distribució: Ocupa tots els boscos d'Europa, incloses les Illes Britàniques. A la Península Ibèrica presenta una distribució contínua en la Regió Eurosiberiana, des de Galícia a Catalunya, i cap a el sud arriba fins les serres Bètiques seguint bàsicament la distribució de les pinedes.

Presència a la plana del vallès i a Ripollet: Àmpliament distribuïda als boscos de pi blanc i pinyer de les serralades que envolten el Vallès, a partir de la prohibició de la seva caça, aquesta espècie s'ha extès pels boscos de l'interior de la plana on no hi era present.

Preferències d'hàbitat: És una espècie arborícola que habita preferentment els boscos de coníferes, però també és present en boscos de planifolis de fulla caduca i perenne. Es pot trobar en parcs i jardins a les zones urbanes. Al municipi de Ripollet la trobaríem ocasionalment en zones boscoses properes al municipi.

Apodemus sylvaticus (Linnaeus, 1758)

Ratolí de bosc

Estatus i amenaces:

Preocupació menor per la seva conservació segons el criteri de la UICN. Les poblacions són bastant nombroses, tot i patir grans oscil·lacions numèriques.

Foto: Toni Arrizabalaga

Descripció: Rosegador de mida petita (20-40 g), de moviments àgils, amb cap dotat d'unes orelles i ulls grans, i cua molt llarga i fina recoberta per una capa de pell. La coloració canvia amb l'edat, i en l'adult és marró clar al dors, i amb ventre blanquinós. De vegades pot aparèixer un collar de color crema. Les potes posteriors són bastant desenvolupades, permetent-li una gran capacitat per al salt. La seva semblança amb *Apodemus flavicollis* ha fet que molts exemplars hagin estat catalogats erròniament com *Apodemus sylvaticus*.

Distribució: De distribució molt àmplia i bastant homogènia al llarg del continent europeu. Des del sud d'Escandinàvia fins a la conca mediterrània, incloses les illes. A la península ibèrica també es troba extensament distribuït, des de Galícia a Catalunya, i des del País basc a Andalusia. A Catalunya es troba des del nivell del mar fins a l'alta muntanya pirinenca.

Presència a la plana del vallès i a Ripollet: És un dels rosegadors amb una distribució més extensa al Vallès. S'ha detectat mitjançant tècniques indirectes de mostreig, com la dieta de la geneta i de l'òliba, i s'ha trampejat a diversos llocs. A la dieta de l'òliba pot arribar a una proporció propera al 40% sobre el total de petits mamífers, i a la dieta de la geneta constitueix el 70% dels petits mamífers consumits. Als trampeigs també és l'espècie dominant, amb el 73% de les captures. S'ha trobat en tot el rang altitudinal mostrejat.

Preferències d'hàbitat: És una espècie generalista, i es pot trobar en tota mena d'hàbitats, si bé mostra una preferència pels ambients forestals o zones obertes amb abundant recobriment arbustiu (garrigues, matollars de bruc, ginebró, etc.). Dibs del municipi es localitzaria als conreus abandonats així com a la llera del riu on el recobriment arbustiu sigui suficient.

Rattus rattus (Linnaeus, 1758)

Rata negra

Estatus i amenaces: Es tracta d'una espècie insuficientment coneguda segons el criteri de la UICN. Pot constituir un flagell per a l'agricultura, fet que comporta la seva eradicació de les zones agrícoles mitjançant la utilització de diferents agents tòxics.

Descripció: Rosegador de mida mitjana (87-278 g), amb el cos allargat, musell punxegut, i orelles grans. La cua és més llarga que la longitud del cap i el cos, i aquesta es caracteritza per la manca de pel i la presència d'anells. La coloració és variable, des del gris fosc o quasi negre, fins al marró-vermellós. Es tracta d'una espècie omnívora.

Distribució: La seva àrea de distribució originària es trobaria al sud-est asiàtic, des d'on es va anar expandint durant el període postglacial colonitzant tota Europa, sempre associada a la presència de l'home. A la península ibèrica és present arreu, si bé la seva distribució és dispersa. Sembla especialment abundant en el sector d'influència mediterrània.

Presència a la plana del vallès i a Ripollet: Segurament distribuïda arreu de la comarca, en l'actualitat però es pot considerar rara, segurament per competència amb la rata comuna i per haver estat més sensible que la seva competidora als sistemes de desratització. La seva detecció mitjançant tècniques indirectes de mostreig, com la dieta de la geneta i de l'òliba, dona sempre una baixa proporció d'aquesta espècie.

Preferències d'hàbitat: És una espècie que pot viure comensal de l'home o en estat salvatge, on acostuma a menar una vida arborícola. Sembla abundant als boscos mediterranis de

Rattus norvegicus (Berkenhout, 1769)

Rata comuna

Estatus i amenaces: No presenta cap amenaça. Pot constituir un flagell en nuclis urbans, a l'agricultura i a la indústria, fet que comporta la seva eradicació de les zones urbanes i agrícoles mitjançant la utilització de diferents agents tòxics.

Foto: Toni Arrizabalaga

Descripció: De mida més gran que la rata negra (180-415 g), presenta un musell punxegut, però amb ulls i orelles més petites que la seva congènere. La cua no ultrapassa la longitud del cap i el cos junts, fet que s'utilitza com un criteri per a diferenciar les dues espècies de rata. Coloració dorsal grisenca, amb el ventre de groguenc a gris.

Distribució: Es tracta d'una espècie cosmopolita, doncs ha colonitzat tot el planeta des de la seva àrea d'origen a la Xina. La seva distribució actual es correspon amb la de l'home a causa de la seva estreta relació amb aquest, i la colonització de terres trans-oceàniques obeeix a les introduccions involuntàries realitzades per l'home. A la península ibèrica es distribueix arreu, si bé sempre en la proximitat de l'home.

Presència a la plana del vallès i a Ripollet: No hi ha dubte que ha d'estar present a tota la plana del Vallès, en especial a les zones baixes conreades i properes al riu, rieres i sèquies, i dins de tots els nuclis urbans.

Preferències d'hàbitat: És una espècie que viu comensal de l'home o en estat salvatge, on acostuma a menar una vida associada als cursos d'aigua i ambients del litoral. Ocuparia tot el municipi de Ripollet degut a la seva afinitat per l'home.

Mus spretus (Lataste, 1883)

Ratolí de camp mediterrani

Estatus i amenaces:

Preocupació menor per la seva conservació segons el criteri de la UICN. És una espècie freqüent al sector mediterrani, sobretot en la plana conreada, i més escàs en zones forestals.

Foto: Ignasi Torre

Descripció: Rosegador petit (12-21 g), amb musell arrodonit i ulls, orelles, potes i cua relativament curts, en comparació amb *Apodemus sylvaticus*, espècie amb la que es pot confondre en ocasions. La coloració dorsal és marró clar, amb una coloració ventral més clara.

Distribució: Solament és present a la porció occidental de l'Europa mediterrània, al sud de França, península ibèrica i nord d'Àfrica. A la península ibèrica és absent de la franja nord de clima atlàntic, i de l'alt Pirineu. A Catalunya es troba des del nivell del mar fins al Prepirineu.

Presència a la plana del vallès i a Ripollet: Distribució extensa a tota la plana del Vallès. S'ha detectat mitjançant tècniques indirectes de mostreig, com la dieta de la geneta i de l'òliba, i s'ha trampejat a diversos llocs, al Montseny. A la dieta de l'òliba apareix en una proporció del 21% sobre el total de petits mamífers, i a la dieta de la geneta solament constitueix el 4% dels petits mamífers consumits. S'ha trobat entre els 117 i 1170 m, i es troba limitat altitudinalment. Requeriments ambientals de tipus mediterranis.

Preferències d'hàbitat: Es troba preferentment en espais oberts, com ara conreus, camps abandonats, matollars, i zones forestals amb abundant sotabosc herbaci. Es captura principalment en espais oberts, com conreus i erms, matollars de bruc, llistonars, i zones en regeneració post-incendi, on és el rosegador dominant. Dins del municipi la trobaríem amb densitats altes dins la llera del riu, així com a les zones agrícoles, especialment als marges de camps.

Mus domesticus (Rutty, 1772)

Ratolí domèstic

Estatus i amenaces: Preocupació menor per la seva conservació segons el criteri de la UICN.

Descripció: Rosegador de mida petita (12-29 g), de musell allargat, ulls petits, i orelles rodones i grans. La cua és més llarga que la longitud del cap i el cos, tret morfològic que permet la diferenciació amb *Mus spretus*. La coloració és variable, des del gris fosc en les poblacions comensals, a les marronoses en poblacions asilvestrades.

Distribució: Ratolí de distribució cosmopolita, doncs ha colonitzat territoris molt llunyans de la mà de l'home. Es present al sud i oest d'Europa, on ha colonitzat gairebé totes les illes de la Mediterrània, per petites que siguin. A la península ibèrica es distribueix per tot el territori, des de Galícia a Catalunya, i des del País basc a Andalusia.

Presència a la plana del vallès i a Ripollet: És una espècie que ocupa tot el territori, si bé es troba associat a l'home, i per tant freqüenta pobles, ciutats, i masies, on s'alimenta del gra emmagatzemat o de qualsevol substància de rebuig generada per l'home.

Preferències d'hàbitat: En general viu als habitatges humans i els conreus que els envolten. Les poblacions asilvestrades són rares en hàbitats naturals, però poden ser freqüents en zones conreades de regadiu. La trobaríem associada a l'home en edificis i construccions.

Microtus duodecimcostatus (de Sélys-Longchamps 1839)

Talpó comú

Estatus i amenaces: Es tracta d'una espècie endèmica d'Iberia i França. Preocupació menor segons el criteri de la UICN. Les seves poblacions poden ser localment nombroses, sobre tot a la plana conreada.

Foto: Ignasi Torre

Descripció: Rosegador de mida petita (19-32 g), de vida subterrània. El seu cos cilíndric, amb orelles, ulls, potes i cua petits, són adaptacions a la vida hipogea. Coloració marró groguenca.

Distribució: De distribució reduïda, solament ocupa la península ibèrica i la França meridional. A la península ibèrica s'ha trobat des de Castella i Lleó fins a Catalunya i des del país basc a Andalusia. Presenta requeriments ambientals de tipus mediterrani, tot i que es pot trobar a gran altitud.

Presència a la plana del vallès i a Ripollet: És una espècie àmpliament distribuïda i es pot trobar des de la plana fins acotes mitjanes de les serralades veïnes. S'ha detectat mitjançant tècniques indirectes de mostreig, com la dieta de l'òliba, i no s'ha trampejat a la zona. A la dieta de l'òliba apareix en una proporció relativament elevada del 16% sobre el total de petits mamífers, i no apareix a la dieta de la geneta.

Preferències d'hàbitat: Espècie d'espais oberts tant naturals com d'origen antròpic (conreus) amb abundant recobriment herbaci. En l'actualitat els ambients herbacis associats a les infraestructures viàries son freqüentats per aquesta espècie. Depèn de les característiques del sòl, doncs necessita terrenys tous i humits, sense gaire pedres, per excavar les seves galeries. Especialment abundant als terraplens de les construccions viàries del municipi, així com en camps abandonats.

Vulpes vulpes (Linnaeus, 1758)

Guineu

Estatus i amenaces: Cap preocupació per a la seva conservació segons el criteri de la UICN.. És el carnívor més freqüent a Catalunya i al món.

Foto: Alexis Ribas

Descripció: De la mida d'un gos mitjà, pot pesar fins a 8 kg. És el cànid silvestre més fàcilment observable de Catalunya, el seu color vermellós i la gran cua peluda són molt característics. Alimentació fonamentalment de petits animals, cal considerar la guineu omnívora ja que es capaç d'exploitar qualsevol font d'aliment.

Distribució: Extès per tot el món, és present a tota Europa. A la península ibèrica és present arreu, des de Galícia a Catalunya, i des del País Basc a Andalusia. És absent dels arxipèlags Balear i Canari. A Catalunya, sembla una espècie abundant arreu.

Presència a la plana del vallès i a Ripollet: Es tracta d'una espècie àmpliament coneguda a tot el Vallès i molt comuna. Segons els seus requeriments segurament és present a tota la plana on l'espai agroforestal és el seu hàbitat òptim i des d'on penetra en els espais periurbans i urbans.

Preferències d'hàbitat: Generalment, prefereix els ambients oberts, però també és present en tota mena de boscos. Freqüenta tota mena d'hàbitats fins les zones periurbanes i urbanes.

Mustela nivalis (Linnaeus, 1766)

Mostela

Estatus i amenaces:

Preocupació menor per a la seva conservació segons el criteri de la UICN.

Foto: Èlia Montagud

Descripció: És el carnívor més petit de la nostra fauna, amb una gran diferència de mida entre mascles, molt més grans (200 gr), de les femelles (80 gr). De color vermellós al dors i blanca al ventre, la cua és fina i curta. Alimentació fonamentalment de petits rosegadors i insectívors, però pot matar animals molt més grans que ella com pot ser el conill.

Distribució: Estes per tot l'hemisferi nord, és present a tota Europa. A la península ibèrica és present arreu, així com a Menorca i Mallorca. És absent de l'arxipèlag Canari. A Catalunya, sembla una espècie abundant arreu.

Presència a la plana del vallès i a Ripollet: Es tracta d'una espècie àmpliament coneguda a tot el Vallès i on era molt comuna. Avui dia la seva densitat de població és molt baixa en els hàbitats més humanitzats, per la competència amb gats domèstics i asilvestrats. Segons els seus requeriments ha de ser present a tota la plana on l'espai agroforestal és el seu hàbitat òptim.

Preferències d'hàbitat: Generalment, prefereix els ambients oberts, els marges i els ecotons, espais on pugui trobar les seves preses, petits mamífers sobretot i especialment talpons. La seva presència al municipi de Ripollet la trobaríem a les zones agrícoles, així com a la llera dl riu.

Mustela vison (Schreber, 1777)

Visó americà

Estatus i amenaces: Com a espècie introduïda està sent objecte de diferents campanyes d'eradicació a tot Europa.

Descripció: Introduït recentment a la nostra fauna, aquesta espècie presenta una varietat de color notable ja que en origen provenen d'animals seleccionats per a la indústria de la pel·leteria. Mostèlid de mida mitjana, normalment fosc i llustrós (fins a 1800 gr). Presenta una petita taca blanca al mentó, la cua és curta a diferència de la llúdriga, espècie amb la que es confosa. Alimentació fonamentalment de petits animals; peixos, amfibis, ocells i mamífers.

Distribució: Originari d'Amèrica del nord, és present a tota Europa que ha colonitzat a partir d'animals de granja alliberats. A la península ibèrica s'estén a partir de diferents punts, trobant-se Catalunya com un dels centres de dispersió de l'espècie. És absent de l'arxipèlag Canari i a les Balears.

Presència a la plana del vallès i a Ripollet: Es tracta d'una espècie gens coneguda per la població que la confon amb la llúdriga. A partir del nucli fundacional de Catalunya d'Osona, aquesta espècie ha colonitzat el Vallès resseguint la xarxa fluvial. Es freqüent la seva observació a la Tordera i al Besòs. Fàcil de detectar ja que els individus poden tenir activitat durant hores diürnes.

Preferències d'hàbitat: Generalment, prefereix els ambients riparis: torrents, rierols i rius, espais d'aiguamoll, etc. Neda amb gran facilitat. El Riu Ripoll és un hàbitat idoni per aquesta espècie.

Martes foina (Erxleben, 1777)

Gorja blanc, fagina

Estatus i amenaces: Com tots els mamífers de mida mitjana els atropellaments són una causa de mort molt freqüent per a l'espècie.

Foto: Alexis Ribas

Descripció: Mostèlid de mida mitjana, de color castany o gris presenta una gran taca blanca que li cobreix la gola i part del coll (fins a 2500 gr els mascles i 1400 gr les femelles). Alimentació fonamentalment de petits animals: ocells i mamífers. També consumeix gran quantitat de fruits durant la tardor.

Distribució: De distribució paleàrtica, és present a tota Europa. A la península ibèrica s'estén arreu sobretot en els sistemes muntanyosos, s'estén per tota Catalunya. És absent de l'arxipèlag Canari i a les Balears.

Presència a la plana del vallès i a Ripollet: Sobretot en les serralades litoral i prelitoral, avui dia també es pot observar a la plana del Vallès degut a una menor pressió cinegètica.

Preferències d'hàbitat: Generalment prefereix els ambients forestals ja que és molt arborícola. De tota manera es coneix la seva tendència a ocupar fins als nuclis urbans si les condicions ho permeten

Meles meles (Linnaeus, 1758)

Teixó

Estatus i amenaces: Espècie protegida pel conveni de Berna. El seu factor d'amenaça més important són les infraestructures viàries, fins i tot les d'ordre veïnal, ja que és molt freqüentment atropellat. Cal tenir en compte que els toixons tenen una àrea per alimentar-se molt extensa i que l'han de recórrer molt assíduament.

Foto: Ignasi Torre

Descripció: És el més gran dels nostres mostèlids (fins a 9 kg) la seva coloració és molt característica amb la cara blanca i ratllada de negre. Alimentació fonamentalment omnívora: des d'arrels, invertebrats (sobre tot cucs de terra), fruits i petits animals. És l'únic mostèlid que viu en societat, on el clan es reuneix a redós de la toixonera.

Distribució: De distribució paleàrtica, és present a tota Europa menys a la part nord d'Escandinàvia. A la península ibèrica s'estén arreu en tota mena d'hàbitats, s'estén per tot Catalunya. És absent de l'arxipèlag Canari i a les Balears.

Presència a la plana del vallès i a Ripollet: Es pot trobar a qualsevol ambient, avui dia també es pot observar a la plana del Vallès en espais periurbans, on ocupa torrents i rieres de difícil accés. La seva presència s'ha incrementat degut a una menor pressió cinegètica.

Preferències d'hàbitat: Generalment prefereix els ambients agroforestals, els prats i conreus on pugui trobar petits invertebrats. La principal limitació és trobar ambients prou tranquils on situar les teixoneres des d'on accedir a les zones on alimentar-se. No es troba al municipi de Ripollet, encara que podria ser vista ocasionalment.

Gennetta gennetta (Linnaeus, 1758)

Geneta, gat mesquer

Estatut i amenaces:

Atropellaments com altres carnívors.

Foto: Alexis Ribas

Descripció: De la mida d'un gat, presenta una cua llarga i ample (fins a 2,3 kg de pes) la seva coloració és grisenc amb taques negres, que s'allarguen pel dors, la cua té les taques en forma d'anelles. Alimentació fonamentalment de petits mamífers a les nostres contrades, però és un generalista que pot depredar sobre gran quantitat de preses. Menja insectes i fruits.

Distribució: De distribució nord africana, a Europa sols a la península Ibèrica i sud de França i a les Balears menys a les illes del Mediterrani. A la península ibèrica s'estén arreu, sobretot en els ambients més mediterrànics. És absent de l'arxipèlag Canari.

Presència a la plana del vallès i a Ripollet: La seva presència a les serralades litorals i prelitorals és prou coneguda. En l'actualitat també ocupa la plana del Vallès que ha colonitzat des de les serralades, segurament per una menor pressió cinegètica.

Preferències d'hàbitat: Generalment en ambients forestals, però també en qualsevol altre hàbitat. També és capaç d'ocupar ambients periurbans o urbans. Podria trobar-se excepcionalment dins del municipi de Ripollet.

Sus scrofa (Linnaeus, 1758)

Senglar

Estatus i amenaces:

Sense amenaces. Espècie cinegètica.

Foto: Alexis Ribas

Descripció: És el mamífer silvestre més gran de la comarca, poc atènyer els 120 kg. El senglar és un animal massís, amb poc coll, de color marró fosc els adults; al néixer són ratllats castany clar i fosc i de joves són vermellosos. Els mascles adults presenten les canines molt desenvolupades i són visibles externament.

Distribució: Originalment s'estenia per Europa, Àsia i el Nord d'Àfrica, actualment ha estat introduïda arreu del Món. A la península ibèrica s'estén arreu. És absent de l'arxipèlag Canari i a les Balears.

Presència a la plana del vallès i a Ripollet: La seva presència a les serralades litorals i prelitorals és prou coneguda, sobretot al Montseny. En l'actualitat també ocupa la plana del Vallès que ha colonitzat des de les serralades, segurament per l'increment en la taxa de reproducció de l'espècie degut al seu creuament amb porc domèstic. L'aïllament de les poblacions de Collserola per l'increment urbà i d'infraestructures ocasiona no pocs problemes en àrees urbanes. L'increment de l'aïllament per més infraestructures previstes a l'àmbit de Collserola no ajudaran precisament a millorar la convivència amb aquesta singular espècie.

Preferències d'hàbitat: Generalment en ambients forestals, però també en qualsevol altre hàbitat. La seva capacitat per desplaçar-se el pot conduir fins a ambients periurbans o urbans.

Oryctolagus cuniculus (Linnaeus, 1758)

Conill de bosc

Estatus i amenaces: Tot i tractar-se d'una espècie tinguda per comú, veritablement és cada cop menys abundant.

Descripció: Prou conegut com per fer-ne una descripció, destaquen les seves orelles llargues i una minúscula cua estarrufada de color blanc en la cara inferior (fins a 2 kg de pes). Alimentació exclusivament d'herba, presenta una doble digestió al tornar a menjar-se els excrements per a facilitar-ne l'acció dels bacteris en la digestió de la cel·lulosa. Viu en colònies sota la protecció de la lludriguera, un sistema de galeries subterrànies que pot ocupar-se en vàries generacions.

Distribució: Espècie endèmica de la península Ibèrica, a anat colonitzant part d'Europa. A estat introduïda a tot el Món. Totes les races domèstiques deriven d'aquesta espècie.

Presència a la plana del vallès i a Ripollet: Conegut per tothom, el conill de bosc ha ocupat secularment la plana del Vallès, les diferents malalties infeccioses que l'afecten han fet que aquesta espècie tan comuna sigui avui dia molt cara de veure.

Preferències d'hàbitat: Generalment en ambients agrícoles, pastures i altres ambients oberts, però també en qualsevol altre hàbitat. No és rar que ocupi ambients periurbans o urbans. S'ha detectat en el municipi en zones no urbanitzades.

Passer montanus**Pardal xarrec****Estatus i amenaces:**

Proper a l'amenaça (NT). Donat que el seu hàbitat òptim es vincula als conreus, les principals causes de la seva regressió es relacionen amb canvis de les activitats agrícoles, sigui la intensificació d'aquestes o bé sigui per la seva desaparició. Les seves poblacions presenten en l'actualitat una tendència regressiva atribuint-se com a principals causes la pèrdua dràstica de terres de conreu, la fragmentació de les poblacions i l'ús de productes químics en el sector agrícola.

La gestió adequada d'aquesta espècie hauria d'evitar la destrucció sistemàtica de plantes ruderals en terrenys agrícoles, el control racional dels productes fitosanitaris i la instal·lació de caïses nius artificials apropiades.

Descripció: Long. 14 cm. Emparentat amb el pardal comú, se'n diferencia per la coroneta talment marró-vermella, taca negra a les galtes i banda blanca travessant la nuca. Espècie que s'alimenta de llavors tot i que inclou també en la seva dieta tot tipus d'aliment de menjadora.

Distribució geogràfica vallesana: A les regions planeres presenta una distribució força planera seguint les àrees de conreu, en canvi, a les serralades vallesanes presenta una distribució localitzada a l'entorn de les zones agrícoles de major extensió, les quals, en la majoria dels casos, es situen pels voltants dels nuclis urbans.

Preferències d'hàbitat: Habita en terrenys agrícoles i suburbans, típicament zones al·luvials i on la vegetació ruderal nitròfila és abundant.

Fenologia i nidificació: Nidificant present tot l'any; fora de l'època de nidificació, la població reproductora presenta moviments de certa envergadura. A la plana, com és el cas de Ripollet, és només present bàsicament durant el període tardohivernal, entre la primera quinzena de setembre i la primera de març. Nidifica de forma colonial o semi-colonial en cavitats, principalment al recer d'edificacions, sovint en companyia del pardal comú però també en forats d'arbres, nius d'altres espècies, caïses niu, etc.

Galerida cristata

Cogullada vulgar

Estatus i amenaces:

Proper a l'amenaça (NT). Les principals amenaces per a aquest ocell estan associades a la intensificació agrícola. Fenòmens generals que contribueixen a la disminució de la població són: l'ús de biocides, la mecanització de l'activitat agrícola, la reducció de la cabana ramadera, la substitució de mosaics de diversos conreus de secà per monocultius cerealistes i la concentració parcel·laria, que elimina els marges de camp, dels quals sovint depen a l'hora de triar.

La població vallesana s'ha reduït durant les dues darreres dècades, recessió bàsicament associada a les actuacions urbanístiques dutes a terme.

Descripció: Long. 16-18 cm. Alaudid que es caracteritza per presentar un plomall llarg i punxegut. Posseeix, en comparació amb l'alosa vulgar el mantell/dors més gris i amb marques menys intenses. El color de fons varia i sovint mostra una correlació amb el color local del terra. Cua curta amb els costats vermell rovellós o de color canyella i ales curtes.

Distribució geogràfica vallesana: Al vallès es caracteritza de regions planeres amb sòls d'argiles o llims. Associada a les extensions de medis oberts, ocupa paisatges on predominen els conreus o els erms, defugint les superfícies agrícoles inmerses en àrees amb predomini forestal. Pot viure en extensions homogènies de cultius cerealistes o d'erms, però les densitats més elevades es troben en zones que presenten un mosaic amb erms, camps de cereals i altres tipus de cultius.

Preferències d'hàbitat: Expressa certa atracció vers les àrees periurbanes, pot ser relativament nombrosa en zones laxament edificades, i algunes parelles nidifiquen en erms i camps de l'interior dels polígons industrials. La major part de la població situa el niu en erms i marges de camps, i també hi ha parelles que nien en vinyes, camps de fruiters de secà i brolles esclarissades. Per alimentar-se manifesta preferència vers els conreus i erms amb baixa o nul·la cobertura vegetal.

Fenologia i nidificació: Nidificant, fonamentalment sedentari. Fora de l'època de reproducció presenta moviments dispersius de reduït abast territorial, però que permeten veure alguns exemplars fora de les localitats de cria.

Gallinula chloropus

Polla d'aigua

Estatus i amenaces:

Proper a l'amenaça (NT). La destrucció de la vegetació de ribera, la caça i potser la competència amb altres espècies podrien estar al darrere de la davallada general que ha sofert l'especie en els últims anys. Cal tenir present, a més, la possible pressió exercida per depredadors terrestres com el visó americà, carnívor semiaquàtic d'ampli espectre alimentari, que ha experimentat una ràpida expansió a Catalunya l'última dècada. Els seguiments efectuats a la plana vallesana apunten encara altres possibles causes, entre les que es troben la pèrdua de les ofmacons de vegetació marjalenca que és arrassada per les riuades periòdiques, la dessecació d'origen antròpic de basses i estanys o l'extrema pol·lució de l'aigua. Al riu ripoll, la població s'està recuperant de les riuades de 1994.

Descripció: Long. 32-35 cm. Emb. 50-55 cm. Gallinàcia aquàtica de mida mitjana. Fosca amb una cua característica amb una conspicua franja blanca. Bec vermell que acaba en una punta de color groc.

Distribució geogràfica vallesana: La major part de la població es situa a les regions planeres i té una presència força localitzada dins l'àmbit muntanyenc. Les densitats més elevades es troben relacionades amb els cursos fluvials principals, tot i que també té una presència considerable en rieres secundàries.

Preferències d'hàbitat: Espècie associada a medis aquàtics, ocupa sistemes d'aigües estanyades i d'aigües fluvials de corrent lent. Es troba en basses i trams de riu amb lleres cobertes per vegetació densa, ja siguin formacions de vegetació helofítica, boscos de ribera, bardissars o herbassars alts. Es pot trobar en aigües força pol·luïdes i agraeix un cert grau d'eutrofització. En els rius, pot ocupar trams sorrencs o pedregosos, però les màximes densitats poblacionals es troben en trams de llit llimós.

Fenologia i nidificació: Nidificant present tot l'any; és possible la presència d'alguns contingents hivernants i migradors. Bona part de la població nidificant és sedentària, tanmateix algunes parelles que nidifiquen en basses de reg, en rieres de poc cabal o en els trams superiors dels rius, abandonen les localitats de circa un cop finalitzada la reproducció.

Muscicapa striata

Papamosques gris

Estatus i amenaces:

Proper a l'amenaça (NT). Les principals amenaces per a aquesta espècie a Catalunya sembla poden venir lligades amb la intensificació de l'agricultura, que sovint ha comportat l'eliminació de marges arbrats i arbustius, i l'aplicació de pesticides, els quals en redueixen la disponibilitat tròfica. D'altra banda, l'eliminació d'arbres vells, ja es tracti d'espècies forestals o d'arbres conreats, pot representar una seriosa amenaça per a l'espècie. Finalment també resulten negatives per a l'espècie les tals i desbrossaments severos de petites rieres i rierols, una pràctica cada cop més estesa. Al Vallès s'ha detectat una progressiva disminució dels efectius en els darrers 20 anys, tant pel que fa al poblament nidificant com als contingents migradors.

Descripció: Long 14 cm. Fàcil d'identificar pels seus hàbits i per seu plomatge marró gris i la coroneta i pits llistats. El front llarg i pla i la coroneta punxeguda li donen un perfil característic.

Distribució geogràfica vallesana: A la plana del Vallès és escàs, però nidifica a la majoria dels sistemes forestals. En èpoques de migració pot veure's gairebé en qualsevol punt de la comarca, com el Vallès no hi ha res.

Preferències d'hàbitat: A la comarca mostra certa preferència per la proximitat de cursos fluvials i bona part de la població es localitza a l'entorn de rius i rieres. Espècie associada als llindars forestals, situa el niu en cavitats d'arbres, tallats de roca o edificis, i caça preferentment en marges de bosc i en jardins. Ocupa paisatges forestals i àrees urbanes enjardinades. En medis forestals, principalment es troba als elements boscosos d'epaisatges agroforestals, també penetra l'interior de masses boscoes, si bé normalment associada a clarianes o a riberes. En medis urbans té una presència considerable a les urbanitzacions d'àmbit forestal i als jardins dels pobles d'àmbit rural i de manera força escadussera es troba en alguns jardins de nuclis urbans de caire metropolitana.

Fenologia i nidificació: Nidificant estival, amb efectius migradors en ambdues èpoques de pas. A la primavera es comença a detectar cap a mitjan abril, amb un pas intens entre l'última desena d'abril i la primera de maig. El pas tardoral es fa perceptible a la segona meitat d'agost i és intens durant tot setembre.

Motacilla cinerea

Cuereta torrentera

Estatus i amenaces:

Proper a l'amenaça (NT). L'entrada en funcionament de les noves estacions depuradores podria ajudar a millorar la qualitat de les aigües dels rius i afavorir la presència d'aquesta espècie. Tot i aixó, la contaminació difusa d'origen agrari i, sobretot, la mala gestió dels cabals circulants, afecten negativament aquesta espècie. L'absència d'aiguats que periòdicament s'enduguin la vegetació de la llera i deixin codolars a la superfície comporta també la desaparició de l'espècie. Les canalitzacions de rius, sèquies i desguassos apareixen també com algunes de les causes que explicarien les devadalles poblacionals d'aquesta espècie.

Descripció: Long 18-19 cm. Es diferencia de la cuereta groga per la cua notablement més llarga, mantell i dors completament gris i ales negre marronoses més fosques i contrastants. El mascle en plumage estival té la gola blanca amb una quantitat variable d'elements foscos. La femella de 1r hivern nomé té groc brillant al cul i al carpó, el pit és matissat d'ocre. Remena la cua amunt i avall.

Distribució geogràfica vallesana: El gruix de la població nidificant es situa dins les serralades. A la conca del Besós té una presència localitzada tot i que hi ha parcelles disperses pels seus principals tributaris, com ara el riu Ripoll. El poblament hivernal igualment es troba associat als cursos fluvials tot i que d'una forma menys estricta.

Preferències d'hàbitat: Durant el període de nidificació l'espècie es troba lligada a aigües fluvials, situant el niu en cavitats naturals o d'edificacions properes a rius o rieres. Es nodreix principalment a les lleres d'aigües corrents, però també visita les aigües estanyades, i els medis agrícoles i urbans dels entorns fluvials. Li agraden els rius de curs ràpid i llit rocallós o pedregós. És més abundant en aigües netes. Estableix competència directa amb la cuereta blanca. Duran l'hivern la població manté lligams amb els cursos fluvials però accentua la seva atracció vers masos, granges i tota mena d'ambients urbanitzats.

Fenologia i nidificació: Nidificant present tot l'any, amb efectius hivernans i migradors. Part del poblament nidificant és sedentari. Són perceptibles moviments dispersius dels joves des de juny fins a setembre. La migració prenupcial i la sortida dels efectius hivernants es donen principalment entre febrer i març.

Ardea cinerea

Bernat pescaire

Estatus i amenaces:

Proper a l'amenaça (NT). Tot i l'augment de la població nidificant, el fet que pràcticament la totalitat de la població es concentri en uns pocs punts fa que l'espècie sigui vulnerable a diversos factors, com incendis del bosc de ribera o a interferències humanes. En els últims anys s'ha detectat la persecució directa de l'espècie per part d'algun col·lectiu que culpa el bernat pescaire, juntament amb el corb marí grós, de la falta de pesca en alguns rius. Al Valles es presenta en franca expansió, amb indicis de nidificació.

Descripció: Long 90-98 cm. Emb. 150-175 cm. Es tracta de l'ardèida més comuna i estesa a europa. En vol resulta enorme, amb un vol pesat, les ales completament fosques i molt arcades.

Distribució geogràfica vallesana: A la plana del Vallès és present en ambdues conques hidrogràfiques, Tordera i Besòs. A la vall del Besòs es pot observar per tot el territori, encara que la major part dels efectius es troben a la meitat nord. En èpoques de migració es poden veure exemplars en vol arreu de la comarca, amb els rius com a vies de migració preferencial.

Preferències d'hàbitat: Es troba en els medi aquàtics. A l'hivern denota sensibilitat per la temperatura, les onades de fred comporten la sortida d'efectius dels punts més freds que es desplacen cap als ambients més mediterranis. Pesca en vores fluvials i d'aigües estanyades, amb certa independència del tipus de cobertura vegetal de les lleres. Reposa a l'entorn de medis aquàtics, damunt arbres o enmig de camps de conreu. En els rius prefereix els trams de corrent lent i d'aigües poc pol·luïdes.

Fenologia i nidificació: No reproductor present tot l'any, amb efectius hivernants, migradors i estiuejants. El pas prenupcial es fa perceptible a la segona meitat de febrer, és intens des de mitjan març fins a la darrera d'abril i s'allarga fins a finals de maig. El pas postnupcial es fa notori a l'agost, i el pic es situa durant setembre i l'octubre, tot finalitzant a principis de desembre. Els exemplars que s'observen entre els mesos de desembre i febrer corresponen principalment a efectius hivernants territorialitzats tot i que en aquest període també es detecta certa mobilitat poblacional relacionades amb nomadisme i amb fugides del fred.

Clamator glandarius

Cucut reial

Estatus i amenaces:

Vulnerable (VU). Les principals amenaces per a l'espècie en el futur es poden identificar a partir de les possibles causes de la devallada de la població durant els darrers anys. Probablement, un dels factors més importants que pot estar al darrere d'aquesta tendència regressiva és el progressiu abandonament de les activitats agrícoles i ramaderes tradicionals. Aquest procés ha suposat una urbanització i una reforestació important de sectors del litoral. L'increment de la superfície de la maduració forestal afavoreix el bosc tancat, ambient que semblen defugir tant el cucut reial com el seu hoste principal, la garsa. En relació amb els ambients agrícoles, l'augment de les superfícies destinades al regadiu i l'increment en l'ús de pesticides poden ser factors decisius per a la situació precària de l'espècie a Catalunya. El principal hoste de l'espècie, la garsa, pot arribar a desenvolupar comportaments de rebuig a la parasitació dels nius, especialment en casos en què les postes estan sotmeses a una forta pressió prpart del cucut reial. Finalment, cal assenyalar que, com a espècie migrant transahariana, el cucut reial es pot veure afectat per factors que indieixen sobre les àrees d'hivernada de l'espècie.

Descripció: Long 38-40 cm. Emb. 58-66 cm. Infonfusible en vol, amb cua desproporcionalment llarga i vol semblant al del cucut.

Distribució geogràfica vallesana: Es tracta d'una espècie pràcticament desapareguda a la comarca. A Ripollet, la presència de l'espècie es dedueix de les dades de l'Atlas dels ocells nidificants de Catalunya, amb una probabilitat molt baixa d'aparició en el municipi.

Preferències d'hàbitat: Espècie cenyida a ambients mediterranis. A la comarca, bàsicament parasita la garsa (*Pica pica*), fet que relaciona la distribució ambiental d'ambdues espècies. Principalment ocupa paisatges agroforestals i refusa tant les extensions boscoses com les zones agrícoles totalment desforestades. Tolera espais notablement urbanitzats, i no és rar trobar-lo en urbanitzacions de segona residència i en enjardinaments periurbans. S'ha vist en diverses ocasions alimentant-se de les eruges de la processonària dels pins.

Fenologia i nidificació: Ocell estival que practica el paraistisme de nius d'altres espècies d'ocells com a estratègia reproductora. L'espècie es comença a detectar al febrer tot i que el gruix de la població arriba durant el març. La població reproductora migra majorment del Vallès durant la primera meitat de maig. Els joves de l'any emigren principalment al juliol.

Egretta garzetta

Martinet blanc

Estatus i amenaces:

Proper a l'amenaça (NT). La degradació de les zones humides, especialment pel que fa als punts on situar les colònies, però també de les seves àrees d'alimentació, és la principal amenaça. De tota manera, en els darrers anys, i gràcies a l'augment de les mesures de protecció i a la creació d'una xarxa d'espais protegits que inclou la major part de les zones humides, hi ha hagut una clara recuperació d'aquesta espècie. Les condicions hídriques desfavorables, com ara els episodis de sequera als indrets d'hivernada, poden influir negativament sobre les poblacions. Així mateix, els productes fitosanitaris també poden afectar l'èxit reproductor dels ardeids. Al Vallès es detecta una lleugera expansió de l'espècie des dels anys noranta, tant en el contingent migrador com en l'hivernant, fet que resulta coherent amb la tendència expansiva que presenta la població del sud-oest d'Europa i de la península Ibèrica.

Descripció: Long 55-65 cm. Emb. 88-95 cm. Es tracta de l'ardèid blanc més estès a Europa. Es diferencia de l'esplugabous per la manca de tons ocres al plomatge, potes i bec més negres i també, en plomatge nupcial, per les llargues plomes de la nuca.

Distribució geogràfica vallesana: Durant el període hivernal es recullen de manera irregular observacions pels entorns fluvials de la plana del Vallès, on es pot observar de manera esporàdica i molt escadussera. En èpoques de pas s'observa en baix nombre però de manera regular, pels sistemes aquàtics de la plana del Vallès.

Preferències d'hàbitat: Els escasos efectius hivernants de la comarca es detecten pels entorns fluvials mediterranis. Es nodreixen a les lleres de rius o estanys, en aigües obertes de poca fondària o en pradells inundats. En els rius freqüenta els trams de corrent lent i d'aigües poc pol·luides. Els efectius migradors visiten el mateix tipus d'hàbitats que els hivernants, tanmateix es poden veure en indrets més allunyats dels cursos fluvials, en trams de riu més degradats i en tota mena de basses.

Fenologia i nidificació: Migrador regular i hivernant irregular. La majoria de cites recollides a la comarca corresponen a la migració de primavera.

Falco peregrinus

Falcó pelegrí

Estatus i amenaces:

Proper a l'amenaça (NT). Durant les darreres dècades s'ha observat que les poblacions mediterrànies de falcó pelegrí de Catalunya es caracteritzen per tenir èxits reproductors mitjans-elevats i mortalitats adultes baixes, fet que es correspon amb la taxa de creixement positiva observada en l'espècie. Durant el mateix període s'ha observat un increment en l'abundància de les seves preses potencials (colúmbids, estornells, etc) i una disminució de l'àliga cuabarrada, un dels seus principals competidors per les àrees de nidificació i aliment a les serres mediterrànies. Ambdós factors poden haver incidit en l'augment de la població i la colonització de noves àrees.

Entre les amenaces actuals més rellevants cal esmentar les molèsties originades per activitats esportives (escalada i altres esports de muntanya) i la mort per trets. Tot i ésser una espècie protegida, se segueixen donant casos d'espoli de nius per a falconeria.

Descripció: Long 39-50 cm. Emb. 95-115 cm. És el falcó més estès, compacte i ample de pit, amb ales punxegudes de base àmplia. Vola amb cops d'ala soms i elàstics, amb les puntes especialment flexibles. L'adult presenta tonalitats gris acer al damunt, amb carpó i base caudal d'un gris-blau més pàl·lid; dessota amb barres fosques al ventre. Ampla bigotera negra conspícua.

Distribució geogràfica vallesana: Les poblacions nidificants es restringeixen, al Vallès, a zones de muntanya. Els efectius no reproductors, en canvi, es poden veure arreu de l'àmbit vallesà, si bé manifesten certa preferència vers les regions planeres.

Preferències d'hàbitat: Nidifica en cingles i penya-segats amb parets d'alçaria considerable i orientades principalment cap a llevant. Els territoris de cacera comprenen medis forestals, agrícoles i urbans; cal esmentar que amb relativa freqüència captura els coloms i els estornells de pobles o masies. Els joves en dispersió que sojornen a la comarca s'observen principalment entorn de les zones agrícoles i no és rar que penetrin dins àrees urbanes.

Fenologia i nidificació: Nidificant sedentari, amb efectius a la comarca com a hivernants, migradors i també joves en dispersió. En els mesos hivernals es poden observar exemplars establerts en àrees allunyades de les localitats de nidificació.

Athene noctua

Mussol comú

Estatus i amenaces:

Proper a l'amenaça (NT). Els canvis en els usos del sòl agrícola i en especial la intensificació de les pràctiques agràries són les grans amenaces que pesen sobre l'espècie. Una primera conseqüència d'aquests canvis es pot associar a la destrucció d'arbres vells en camps i marges, i la restauració i desaparició de les construccions en ambients rurals, fet que redueix la disponibilitat de cavitats on viure i de talaies des d'on l'espècie acostuma a caçar. L'ús de plaguicides en pràctiques d'agricultura extensiva redueix les poblacions de preses disponibles i possiblement també provoca l'emmetzinament d'individus per la ingesta de preses intoxicades. La pressió urbanística i la desaparició de cultius arboris de secà també poden contribuir al descens de les poblacions de mussol. El costum que tenen els mussols de caçar vora les carreteres els fa molt vulnerables als atropellaments. En concret, sembla que una vegetació escassa als marges de les vies provoca que els mussols utilitzin la mateixa calçada per caçar. Les mesures de conservació que caldria aplicar són conegudes: preservar l'hàbitat de l'espècie, minimitzar la utilització de pesticides o reduir la seva agressivitat, instal·lar caixes niu i reduir les col·lisions amb vehicles.

Descripció: Long 21-23 cm. Emb. 50-56 cm. La majoria de vegades es troba a punta de dia, enfilat dalt d'un pal de telèfon o de llum, una roca, el teulat d'un graner o una tanca, rodanxó, de cap ample i de color gris marró. Vol molt ondulat, plana amb les ales plegades. Es desplaça per terra amb facilitat i fins i tot saltironeja.

Distribució geogràfica vallesana: A la conca del Besòs les àrees on més abunda són les zones agrícoles dels peus de la serralada Prelitoral.

Preferències d'hàbitat: Mostra preferència pels espais oberts i el podem trobar en una gran varietat d'habitats tot i que manifesta una certa atracció vers els llocs relativament àrids. Espècie associada als terrenys agrícoles. Té certa penetració en alguns espais urbanitzats, urbanitzacions de segona residència, polígons industrials i zones perifèriques de nuclis urbans. Nidifica principalment en cavitats de construccions humanes: masos, cases, fàbriques, i fins i tot barraques i feixes de cultius, a més hi ha parelles que nidifiquen en cavitats d'arbres, de tallats de roca, de talussos argil·lífers i dels amuntegaments de pedres generats per extraccions de graves. Per caçar depèn bàsicament dels medis oberts, però també caça en brolles esclarissades, en llindars forestals i en parcs i jardins urbans.

Fenologia i nidificació: Nidificant present tot l'any. Fora de l'època de reproducció les parelles es mantenen entorn els territoris de cria.

Annex IV- Herpetofauna

CONTIN- GUTS:	<p>Ambient- àmbits ocupats a Ripollet.</p> <p>1- Riu Ripoll 2- Hortes 3- Pineda 4- Conreus 5- Herbassars 6- Bassa nova</p>	<p>Protecció legal</p> <p>DH – Annex de la Directiva Hàbitats (UE) on surt l'espècie. L12/6 – Categoria de protecció de l'espècie per la Llei 12/2006 de la Generalitat de Catalunya.</p> <p>Estatut de conservació</p> <p>LR02 – Categoria UICN (2001) per l'estat assignada a l'<i>Atlas y Libro Rojo de los anfibios y reptiles de España</i>.</p> <p>Hàbitats ocupats- tipus d'hàbitats on es present l'espècie en la seva distribució mundial.</p> <p>Valoració de l'estat a Ripollet- Valoració global de l'estat de l'espècie al municipi.</p> <p>Mesures de conservació- Proposta de mesures per preservar i afavorir la presència de l'espècie al municipi.</p>
	Presència	
	Presència potencial	

ESPÈCIES	AMBIENT						Protecció legal		Estatus cons.	Hàbitats ocupats	Valoració de l'estat a Ripollet	Mesures de conservació
	1	2	3	4	5	6	DH	L _{12/6}	LR ₀₂			
AMFIBIS												
Alytes obstetricans							annex IV	D	NT (quasi amenaçada)	<p>Adult. Generalista (boscos, conreus, hortes, jardins i altres ambients humanitzats).</p> <p>Larva. Per la reproducció usa preferentment punts d'aigües més o menys permanents, ja siguin naturals (basses) com artificials (cisternes, safareigs, recs...); també en menor grau als rius.</p>	<p>Probablement extingida, però si l'espècie encara manté efectius, deu estar en regressió per la pèrdua d'hàbitat.</p> <p>La recent creació d'una bassa artificial beneficiaria l'espècie en cas que hi fos present i es mantingui lliure de peixos.</p> <p>Al riu s'hauria de descartar la seva presència actualment, i malgrat que no s'han sentit cants, podria quedar alguna població mínima a les cases amb jardí del sector sud-est del cementiri i del carrer Sant Sebastià.</p>	<p>-Verificació de la presència/absència de l'espècie al terme.</p> <p>-Millora de la qualitat ambiental del riu i la vegetació circumdant.</p> <p>-Conservació i creació de basses artificials i safareigs. Evitar la presència de peixos en aquests punts d'aigua.</p>

ESPÈCIES	AMBIENT						Protecció legal		Estatus cons.	Hàbitats ocupats	Valoració de l'estat a Ripollet	Mesures de conservació
	1	2	3	4	5	6	DH	L _{12/6}	LR ₀₂			
AMFIBIS												
Epidalea calamita							annex IV	D	LC (preocupació menor)	<p>Adult. Generalista (boscos, matollars, prats, conreus, dunes costaneres). Fora del període de cria se'l pot trobar molt lluny de l'aigua.</p> <p>Larva. Es reproduïx a punts d'aigua temporals (tolls, basses formades per les crescudes del riu, bassals en pedreres abandonades).</p>	<p>Malgrat la progressiva pèrdua d'hàbitat, la principal amenaça per l'espècie és la fragmentació del territori amb els consegüents aïllament poblacional i mort pel trànsit rodat.</p> <p>Com a espècie oportunista es pot veure beneficiada per certa degradació de la coberta vegetal.</p>	<p>-Creació de punts d'aigua temporals propers a les zones de presència potencial.</p> <p>-Passos de fauna per sota la xarxa viària.</p>

ESPÈCIES	AMBIENT						Protecció legal		Estatus cons.	Hàbitats ocupats	Valoració de l'estat a Ripollet	Mesures de conservació
	1	2	3	4	5	6	DH	L _{12/6}	LR ₀₂			
AMFIBIS												
Pelophylax perezi							Anne x V	-	LC (preocu- pació me-nor)	<p>Adult. Espècie aquàtica, que es pot trobar en pràcticament qualsevol hàbitat aigualós, tolerant molt l'eutròfia i cert nivell de contaminació química industrial.</p> <p>Larva. Cria a cursos fluvials principals i altres punts d'aigües més o menys permanents, ja siguin naturals (basses) com artificials (cisternes, safareigs, recs...). Tolera nivells de pol·lució lleus de l'aigua.</p>	<p>Al curs principal del riu presenta una població que no està en perill però amb densitats baixes que poden augmentar amb la millora de la qualitat fluvial. A la resta del terme sembla absent per la pèrdua de punts d'aigua en horts i jardins.</p> <p>La recent creació d'una bassa artificial pot beneficiar l'espècie.</p>	<p>-Millora de la qualitat ambiental del riu.</p> <p>-Conservació i creació de basses artificials i safareigs. Millor sense presència de peixos.</p>

ESPÈCIES	AMBIENT						Protecció legal		Estatus cons.	Hàbitats ocupats	Valoració de l'estat al municipi	Mesures de conservació
	1	2	3	4	5	6	DH	L _{12/6}	LR ₀₂			
RÈPTILS												
Hemidactylus turcicus							-	D	LC (preocupació menor)	En localitats relativament properes a la costa. Diferents tipus de medi antropitzat on trobi refugis (forats, escletxes), invertebrats per menjar i pocs depredadors. Al medi natural ocupa espais oberts amb roques o murs de pedra.	Situació desconeguda. En el cas que fos present, si bé ha de ser força més escassa que <i>T. mauritanica</i> , hauria d'estar en una situació similar.	-Verificació de la seva presència/absència de l'espècie al terme. -Sensibilització ambiental (no mengen roba i s'han de respectar). No cal gestió del medi; en tot cas es veuria beneficiada per les mesures aplicades per <i>P. hispanica</i> .
Tarentola mauritanica							-	D	LC (preocupació menor)	Diferents tipus de medi antropitzat on trobi refugis (forats, escletxes), invertebrats per menjar i pocs depredadors. Al medi natural ocupa espais oberts amb roques o murs de pedra.	La seva tolerància al medi urbà fa que l'espècie no es trobi amenaçada al municipi; si bé als espais verds té la limitació de falta de refugis. Quan conviu amb humans, pot ser perseguida activament per gent mal informada.	-Sensibilització ambiental (no mengen roba i s'han de respectar). -No cal gestió del medi; en tot cas es veuria beneficiada per les mesures aplicades per <i>P. hispanica</i> .

ESPÈCIES	AMBIENT						Protecció legal		Estatus cons.	Hàbitats ocupats	Valoració de l'estat al municipi	Mesures de conservació
	1	2	3	4	5	6	DH	L _{12/6}	LR ₀₂			
RÈPTILS												
<i>Podarcis hispanica</i>							-	D	LC (preocupació me-nor)	Gran varietat d'hàbitats naturals i artificials (solars, parcs, jardins, etc.) sempre que siguin assolats i amb presència de roques o murs de pedra.	Espècie en regressió per pèrdua d'hàbitat. S'ha comprovat que és sensible a la manca de refugis i que respon mesures senzilles com posar pedres al voltant de la bassa nova.	-Recuperació i potenciació de parets de pedra seca, així com pedres i roques que actuïn com a refugi en espais naturals, conreus, jardins i parcs.
<i>Rhinechis scalaris</i>							-	D	LC (preocupació me-nor)	Ocupa qualsevol mena de matollars i marges de bosc amb cert densitat de sotabosc; rarament, però es pot trobar en medi antropitzat. Sovint aprofiten les carreteres per termoregular amb conseqüències fatals.	Situació desconeguda. En el cas que fos present, hauria d'estar en una situació similar a <i>M. monsepes-sulanus</i> , si bé presentant unes densitats menors.	-Verificació de la seva presència/absència de l'espècie al terme. -Sensibilització ambiental (són útils perquè controlen rosegadors; s'han de respectar). -Recuperació i potenciació de parets de pedra seca, així com pedres i roques que actuïn com a refugi en espais naturals, conreus, jardins i parcs. -Passos de fauna per sota la xarxa viària.

ESPÈCIES	AMBIENT						Protecció legal		Estatus cons.	Hàbitats ocupats	Valoració de l'estat al municipi	Mesures de conservació
	1	2	3	4	5	6	DH	L _{12/6}	LR ₀₂			
RÈPTILS												
<i>Malpolon monspessulanus</i>							-	D	LC (preocupació menor)	Ocupa espais oberts, matollars de densitat mitjana i baixa, i marges de bosc; també en medi antropitzat sempre que tingui certa tranquil·litat i abundància de vegetació, refugis i rosegadors. Sovint aprofiten les carreteres per termorregular amb conseqüències fatals.	Espècie en regressió per pèrdua d'hàbitat i aïllament de les poblacions. Atropellaments i persecució humana són causes complementàries de la seva regressió.	-Sensibilització ambiental (són útils perquè controlen rosegadors; s'han de respectar). -Recuperació i potenciació de parets de pedra seca, així com pedres i roques que actuïn com a refugi en espais naturals, conreus, jardins i parcs. -Passos de fauna per sota la xarxa viària.

<i>Atriplex halimus</i>		salat blanc
Localització a Ripollet: herbassars		
Raresa: r		
Tipologia d'hàbitat: Comunitats nitròhalòfiles i seques.		
Descripció de l'espècie: Espècie de la família de les quenopodiàcies, que viu principalment en el litoral. Arbust de més d'un metre d'alçada. Planta monoica d'un gris argentat; fulles més o menys romboidals de color verd glauc molt clar, quasi grises. Molt emprat en jardineria. La inflorescència està a la part superior de les branques formant una espècies d'espiga molt poc aparent. Floreix a finals de primavera, però també a l'octubre i durant l'hivern.		
Recomanacions: tot i ser una espècie autòctona en els Països catalans, en aquest cas molt probablement és una espècie que ha estat cultivada. L'espai on es va trobar no és el seu hàbitat natural i, per tant, no es farà cap recomanació per a la seva preservació.		

Sambucus ebulus

evol

Localització a Ripollet: Riu Ripoll

Raresa: r

Foto: Herbari Virtual de les Illes Balears

Tipologia d'hàbitat: Herbassars higronitròfils.

Descripció de l'espècie: herba de tiges erectes, simples o poc ramificades, fètida, glabrescent, amb rizoma reptant. La mèdula és blanca i molt abundant. Flors blanques, inflorescència en cimes corimbiformes o paniculiformes, multiflora. Corol·la rotàcia i blanca, rarament rosa per fora. El fruit és una drupa globosa i negra, amb 3-5 pinyols. Planta molt fètida. Floreix entre maig i agost.

Recomanacions: és una espècie ruderal que neix vora de camins i camps de cultiu. Li agrada el sol. És una espècie no molt comuna, i està catalogada com a espècie poc preocupant per la UICN. Per a la seva preservació seria interessant preservar els hàbitats on es va trobar, en aquest cas marges del Riu Ripoll.

Calicotome spinosa

argelaga negra

Localització a Ripollet: Masia Can
Grasses

Raresa: c

Tipologia d'hàbitat: Brolles i màquies.

Descripció de l'espècie: Arbust lax de la família de les papilionàcies; branquillons estriats, glabrescents; fulles que esdevenen negres per la dessecació; peciolads; flors grogues, solitàries o en fascicles de 2-4. Llegum d'uns 3-4 (5) cm, amb 4-8 granes. Floreix durant els mesos de març, abril i maig.

Recomanacions: espècies poc preocupant segons les categories de la UICN. Per a preservar-la s'han d'afavorir els seus hàbitats naturals: brolles i garrigues mediterrànies. En concret a Ripollet aquest hàbitat només es troba al costat de mas can Grasses.

Rhamnus alaternus

aladern

Localització a Ripollet: Masia Can
Grasses

Raresa: cc

Tipologia d'hàbitat: Màquies.

Descripció de l'espècie: Família de les ramnàcies. Arbust o arbret de branques tortuoses. Sovint creix a les fisures de les roques o en roquissars. Espècies dioica estesa arreu, glabrescent, amb branquillons joves pubescents; limbe foliar coriaci, fulles ovalades, lluints; flors groguenques, pentàmeres, en raïm dens i curt; drupa poc suculenta, negra, de 4-6 mm. Floreix del febrer-maig.

Recomanacions: espècies poc preocupant segons les categories de la UICN. Tot i ser una espècie molt abundant en tots els Països Catalans, és molt escassa dins del municipi de Ripollet. Per augmentar la seva presència s'hauria d'afavorir el bosc d'alzinar. En el cas de Ripollet s'haurien de preservar i afavorir les alzines que creixen de forma natural vora el mas de can Grasses.

Quercus ilex

alzina

Localització a Ripollet: Masia can Grasses i marges camp de cultiu; Parc dels Pinetons (cultivat).

Raresa: cc

Tipologia d'hàbitat: fa boscos en contrades mediterrànies no àrides.

Descripció de l'espècie: Arbre de capçada densa, fulles de 3-7 cm, persistents i verdes tot l'any, molt coriàcies, tomentoses i en general grises o blanquinoses al revers, el·líptiques o oblongues, subenteres o amb dents poc espinoses.

Recomanacions: espècies poc preocupant segons les categories de la UICN. No obstant, s'ha considerat interessant destacar-ne la seva presència tenint en compte que l'estat natural d'aquesta espècie arbòria al municipi és molt escassa. Es situa principalment als marges del camp de cultiu de Can Grasses. S'hauria de protegir els individus presents, així com afavorir nous individus que puguin anar colonitzant l'espai proper, per tal d'aconseguir una franja arbrada suficient que permeti, a llarg termini, el desenvolupament de les espècies de sotabosc característiques d'un alzinar. Una franja de bosc natural dins del municipi representaria un augment de la diversitat florística, així com la creació de nous hàbitats per a la fauna.

Quercus cerrioides

Roure

Localització a Ripollet: Masia can Grasses i marges camp de cultiu; Parc dels Pinetons (cultivat).

Raresa: cc

Tipologia d'hàbitat: pot fer boscos, juntament amb altres espècies de rour,s en estatge montà.

Descripció de l'espècie: Arbre de fulles caduques a l'hivern, branques novelles piloses, superfície superior de les fulles adultes tomentoses o pubescent, fulles lobulades. És una espècie híbrida entre *Q. faginea* i *Q. humilis*.

Recomanacions: espècies poc preocupant segons les categories de la UICN. No obstant, s'ha considerat interessant destacar-ne la seva presència tenint en compte que l'estat natural d'aquesta espècie arbòria al municipi és molt escassa. Es situa principalment als marges del camp de cultiu de Can Grasses. S'hauria de protegir els individus presents, així com afavorir nous individus que puguin anar colonitzant l'espai proper, per tal d'aconseguir una franja arbrada suficient que permeti, a llarg termini, el desenvolupament de les espècies de sotabosc característiques d'un alzinar. Una franja de bosc natural dins del municipi representaria un augment de la diversitat florística, així com la creació de nous hàbitats per a la fauna.

Salix cinerea

Gatell

Localització a Ripollet: riu Ripoll

Raresa: c

Tipologia d'hàbitat: marges de rius, rieres i zones d'aiguamoll.

Descripció de l'espècie: Arbust de la família de les salicàcies, d'uns 2-4 m d'alçada; branques glabres; fulles adultes verdes a l'anvers i glauques al revers; el fruit és una càpsula tomentosa.

Recomanacions: tot i ser una espècie comuna a Catalunya, s'ha considerat important recomanar la seva protecció en el municipi de Ripollet tenint en compte les condicions de degradació de la vegetació de ribera en el municipi. Per aquest motiu la preservació dels peus presents és imprescindible. En el cas que es volgués dur a terme un programa de recuperació de la vegetació de ribera, el cultiu de nous peus seria molt favorable.

Phragmites australis

Canyís

Localització a Ripollet: riu Ripoll.

Raresa: cc

Tipologia d'hàbitat: vores d'aigua, llocs humits.

Descripció de l'espècie: Canya amb rizoma llarg i serpentejant; tiges gruixudes i no gaire llenyoses; fulles glaucescents, llargament acuminades; espiguetes de 10-16 mm, amb 2-10 flors.

Recomanacions: tot i ser una espècie comuna a Catalunya, s'ha considerat important recomanar la seva protecció en el municipi de Ripollet tenint en compte les condicions de degradació de la vegetació de ribera en el municipi. Per aquest motiu la preservació dels peus presents és molt recomanable.

Conium maculatum

Cicuta

Localització a Ripollet: riu Ripoll.

Raresa: r

Tipologia d'hàbitat: herbassars nitròfils.

Descripció de l'espècie: Herba d'olor virosa; tija fistulosa; fulles blanques; pètals blancs, emarginats; fruit amb costes prominents, en general ondulades; És una umbel·lífera que pot arribar a fer més de dos metres d'alçada, sense pèls i molt aspre al tacte; floreix al Maig i Juny.

Recomanacions: Tot i no ser una espècie molt comuna dins dels Països Catalans, és una espècie resistent. Així doncs, la preservació del seu hàbitat natural és suficient per a assegurar la seva permanència dins del municipi de Ripollet.

Sambucus nigra

Saüc

Localització a Ripollet: marges riu
Ripoll

Raresa: r

Foto: Herbari Virtual de les Illes Balears

Tipologia d'hàbitat: Bardisses humides.

Descripció de l'espècie: Arbret fètid, de capçada ampla; branques grisenques, molt medulloses; fulles oposades, amb 5-9 folíols ovato-lanceolats, serrats; flors blanques, en ramets. El fruit és una drupa negra quan madura.

Recomanacions: Preservar la vegetació de ribera i el seu hàbitat natural. Evitar l'ús de pesticides i altres elements químics per part dels pagesos.

Chrysanthemum coronarium

Sordonaia

Localització a Ripollet: (molt probablement cultivada)

Raresa: rr

Foto: Herbari Virtual de les Illes Balears

Tipologia d'hàbitat: vores de camins

Descripció de l'espècie: Herba de la família de les compostes, robusta, erecta, glabra; capítols solitris, 3-6 cm, grocs (o amb les lígules parcialment blanques); bràctees amb el marges escariós.

Recomanacions: Molt probablement els individus identificats han estat cultivats al marge dels horts. Per tant, tot i ser una espècie autòctona a nivell dels Països catalans, no ho és en aquest espai. No es farà, epr tant, cap tipus de recomanació.

Populus nigra

Pollancre

Localització a Ripollet: riu Ripoll (cultivat), parc dels Pinetons. (cultivat).

Raresa: r

Tipologia d'hàbitat: Boscos de ribera.

Descripció de l'espècie: Arbre dioic, de capçada relativament ampla, tot i que estrata en les varietats cultivades a les vores dels rius; fulles adultes glabres, acuminades o agudes, grana amb un plomall blanc i llarg.

Recomanacions: Tot i ser una espècie rara en alguns indrets, en el cas dels individus identificats a Ripollet han estat tots cultivats. En el cas del Parc dels Pinetons no deixa de ser una planta ornamental, ja que no està situada en l'hàbitat natural que li correspondria. En el cas dels individus adjacents al riu, tot i haver estat també cultivats formen part de la vegetació de ribera que correspondria i, per tant, és recomanable preservar-los. En el cas que es volgués dur a terme un programa de recuperació de la vegetació de ribera, el cultiu de nous peus seria molt favorable.

<i>Acacia dealbata</i>	
	mimosa
Grau perillositat: 1.2	
Localització a Ripollet: cultivat davant de l'escola de natura.	
Tipologia d'hàbitat: Marges de camins, marges de rius, boscos clars, etc.. Llocs, en general, molt assolejats.	
Descripció de l'espècie: Arbre que pot arribar als 30 m, voluminós, de fulles dividides (bipinnades) i flors oloroses en glomèruls rodons de color groc. Les tiges són anguloses, penjant i un poc pubescents, al igual que els folíols. El fruit és una llegum, allargada i comprimida un poc corbada i constreta entre les llavors. La floració hivernal, més o menys al mateix temps que els ametllers, quan els arbres queden coberts pel groc de les flors, caracteritza molt bé a aquesta espècie.	
Perills ecològics: Espècie molt invasiva que competeix amb la vegetació de ribera o bé amb altres espècies arbòries dels marges de camins.	
Biologia i dispersió: es dispersa per llavors i a partir de rebrots.	
Mètodes de control: El mètode més eficient per el control de la mimosa (<i>Acacia dealbata</i>) es utilitzar mètodes mecànics. Per tal de prevenir la dispersió de llavors, l'operació de control mecànic s'ha de realitzar abans que es desenvolupin les vaines dels fruits. Tot i això, és probable que hi hagi un creixement sobtat de plàntules en aquells espais on s'hagin extret els individus adults. El primer any les plàntules poden ser controlades mitjançant una sega abans que es puguin establir. Altres precaucions per evitar la dispersió de llavors són: eliminació in-situ de les restes d'arbres i plàntules extretes; i neteja dels equipaments i eines utilitzades abans d'abandonar la zona tractada.	

Ampelodesmos mauritanica

càrritx

Grau perillositat: 1.2

Localització a Ripollet: davant casa de natura.

Tipologia d'hàbitat: Viu en sòls sorrencs.

Descripció de l'espècie: Espècie herbàcia perenne que fa grans tofes; molt robusta; fulles d'uns 7 mm d'amplada, molt tenaces; pot arribar a fer 100 cm de diàmetre i produeix fins a 25 llargues inflorescències d'un 2-3.5 m de llargada.

Perills ecològics: Espècie que competeix amb altres plantes herbàcies i espècies llenyoses en estat juvenil degut a la seva ombra. També reté molta aigua, desfavorint a la resta d'espècies autòctones.

Biologia i dispersió: Les llavors són dispersades pel vent a finals de l'estiu-principis de tardor. No treu llavors cada any, depèn de què el clima (moltes pluges) li sigui favorable, així com després d'episodis de focs. Torna a créixer de forma molt vigorosa després de que la seva biomassa aèria sigui remoguda, a partir de rizomes situats a la seva corona. La seva forta dispersió pot ser deguda a la seva gran capacitat de regeneració després d'incendis.

Mètodes de control: Arrencar d'arrel, si pot ser abans no apareguin el fruit ni les llavors. Eliminar l'espècie un cop arrencada sense que en quedi cap part. Controlar que no rebroti any rere any, així com controlar els entorns per a evitar l'aparició de nous individus. En els casos més difícils (quan l'espècie és molt abundant o rebrota continuament), aplicar herbicides.

Artemisia annua

Grau perillositat: 1.2

Localització a Ripollet:

Herbassars

Tipologia d'hàbitat: Planta adventícia en suburbis de les contrades mediterrànies marítimes. A Catalunya només s'ha detectat al Baix Empordà i al Barcelonès. Espais ruderalitzats i terres remogudes. Espècie molt nitròfila.

Descripció de l'espècie: Herba anual unicaule, de rel prima; pot fer més de 2 m d'alçada. Erecta, rígida, gràcil, glabra, aromàtica i ramificada. Amb branquillons de tendència fastigiada. Tija estriada, sovint vermellosa. Fulles sèssils profundament partides. Inflorescència paniculada o racemosa; capítols nutants, hemisfèrics, de 2 mm aprox. Alçades entre el mig i un metre.

Perills ecològics: Espècie naturalitzada en herbassars ruderals; cada vegada està demostrant una actitud més invasiva dins de la península Ibèrica. Pot arribar a causar problemes en cultius i afecta espècies autòctones desplaçant-ne les seves poblacions.

Biologia i dispersió: Principalment es dispersa a partir de les seves llavors.

Mètodes de control: En alguns programes d'eradicació s'han utilitzat mètodes químics (Dicamba, 2,4-D; picloram i glyphosat) i mecànics (llaurat i repetides segues).

Arundo donax

canya

Grau perillositat: I.1

Localització a Ripollet:

Herbassars, marges riu Ripoll

Tipologia d'hàbitat: Plantada i fàcilment difosa en vores de rambles i de torrenteres, riberal dels rius, marges de camins amb sòl profund, marges de conreus, etc. Tolera una àmplia varietat de condicions inclosa la salinitat elevada.

Descripció de l'espècie: Planta de 2 a 6 metres, amb fulles d'1-6 cm d'amplada; panícula de 3-6 dm; planta glabrescent, amb rizoma llenyós, llarg, i amb tiges (canyes) lignificades, d'1-2 cm de diàmetre, que persisteixen més d'un any i al segon poden produir ramificacions laterals. Limbe foliar fortament auriculat a la base, pla de 3-6 dm de longitud.

Perills ecològics: El ràpid i vigorós desenvolupament d'aquesta espècie colonitza ràpidament espais nus i desplaça les comunitats naturals, sovint de gran valor ecològic com ara les comunitats de torrents mediterranis. A més incrementa el risc d'incendi en aportar una gran quantitat de combustible altament inflamable en els mesos de major perill.

Biologia i dispersió: La principal via de propagació és la vegetativa a través de rizomes adventicis. Els fragments de rizoma poden desplaçar-se per l'aigua colonitzant ràpidament altres riberes.

Mètodes de control: Els mètodes més habituals són els químics. El maneig mecànic (per exemple la sega repetida) pot ésser efectiva però si romanen fragments d'arrels el restabliment serà fàcil. Poden aplicar-se herbicides sistemàtics com ara el glyphosat sobre rodals, tenint cura de no afectar hàbitats aquàtics que poden trobar-se a la vora. També és poden realitzar cremes controlades, soles o amb la combinació d'herbicides.

Robinia pseudoacacia

robínia

Grau perillositat: I.1

Localització a Ripollet: Herbassars, marges riu Ripoll

Tipologia d'hàbitat: Espècie adaptada a créixer en una gran varietat de sòls i condicions ambientals. Degut a la seva capacitat de fixar nitrògen, Robinia és capaç de colonitzar substrats pobres en nutrients. Les condicions més òptimes per al desenvolupament de Robinia inclouen tant sòls argilosos com sorrencs, ben drenats, sòls airejats en climes humits i oberts, i llocs assolats. És intolerant als llocs molt ombrejats. Es naturalitza en boscos frescos i humits, marges de camins i de carreteres, entre 0-1600 m d'alçada.

Descripció de l'espècie: Arbre robust caducifoli que pot arribar fins als 25 m. d'alçada i 0.3-0.9 m. de diàmetre. Escorça de color gris clar molt fisurada. Branques tortuoses, les més joves amb espines. Fulles compostes, imparipinnades de 20-35 cm. de longitud, amb 13-23 folíols suboposats, ovalats, lleugerament truncats a la base i apiculats diminutament a l'apex. Anvers de color verd fort lleugerament blavós i revers més clar; són glabres a excepció del nervi central del revers. Flors blanques molt aromàtiques, amb una taca groga a la part basal de l'estandart, disposades en raïms que penjen. Llegum fortament comprimida de color bruna obscura, dehiscent i persistent a l'arbre bastant de temps.

Perills ecològics: Planta pionera, molt agressiva degut al seu ràpid criexement, que la fa molt competitiva enfront d'altres espècies pioneres autòctones que també requereixen molta llum. Moltes espècies de plantes vasculars poden desaparèixer degut a l'ombra i a l'excés de nutrients que Robinia produeix. També pot reemplaçar espècies arbòries. Envaeix amb facilitat sistemes pertorbats i inhibeix el desenvolupament de plantes natives.

Biologia i dispersió: La robinia és una planta de creixement ràpid capaç d'ocupar àmplies superfícies a partir del creixment vegetatiu. Les seves flors les polinitzen insectes, en general abelles. És una planta que produeix moltes llavors, les quals es propaguen gràcies al vent, però poques arriben a germinar.

Mètodes de control: Existeixen tècniques mecàniques, biològiques i químiques. De totes maneres, no hi ha un concens sobre quina és la millor, ja que totes tenen una forta component negativa per al sòl i per a les espècies autòctones.

Mètodes mecànics: arrencar la robinia i remoure el sòl assegurant-se que no quedin arrels ni esqueixos. En aquest cas és produeix una forta erosió del sòl i la destrucció d'espècies autòctones. També fer un tall a la base de les plantes. De totes maneres, els mètodes mecànics per si sols no resulten ser molt exitosos.

Combinació tècniques mecàniques i químiques: Són els més efectius. Primer, tallar o arrencar l'arbre i després, aplicar herbicides. És un mètode més adequat perquè no afecta el sòl, ja que està dirigit a individus concrets. Per més informació sobre aquesta tècnica consultar Heim (2000). Cal aplicar aquesta tècnica any rere any, ja que moltes plantes que semblen mortes poden arribar a rebrotar després de molts anys.

Tècniques preventives: Limitar la propagació dels propàguls a partir del cultiu de plantes autòctones en aquells llocs susceptibles d'ésser envaïts.

Aloe maculata

aloe vera

Grau perillositat: II

Localització a Ripollet: mas Can Grasses.

Tipologia d'hàbitat: Sòls pedregosos, assoleiats. Aguanta bé la salinitat i la manca d'aigua.

Font: Herbari Virtual de les Illes Balears

Aloe maculata All.

Descripció de l'espècie: Planta crassa de la família de les liliàcies d'origen sud-africà.

Perills ecològics: Espècies cultivada com a ornamental o per les seves propietats terapèutiques, i que ocasionalment pot aparèixer de forma subespontània. Pot ocupar l'hàbitat d'algunes espècies autòctones així com modificar les propietats del sòl.

Biologia i dispersió: Espècies que es dispersa per llavors i, sobretot, per esqueixos que arrelen amb molta facilitat.

Mètodes de control: L'eliminació més eficaç és la manual, evitant deixar qualsevol tipus de residu que pogués tornar a arrelar.

Aptenia cordifolia

cabellera de la reina

Grau perillositat: I.1

Localització a Ripollet: mas Can Grasses.

Tipologia d'hàbitat:

Generalment cultivada en espais públics o jardins privats. En espais humanitzats o hàbitats semi-naturals. Ocupa ambients molt il·luminats malgrat que tolera bé la ombra. Molt resistent a la sequera. Tolerant a una salinitat moderada.

Descripció de l'espècie: Herba perenne, de vida curta, grassa, ramificada. Els esqueixos poden fer fins a 3 m de longitud, prostrats. Fulles oposades, planes, suculentas, cordades o amplament ovalades, agudes, finament papil·loses i peciolades. Flors axil·lars i terminals, pedunculades de 12-15 mm de diàmetre, pètals de color rosa fúcsia i estams amb filaments blancs. Ovari ínfer. Fruit en càpsula.

Perills ecològics: Competeix de forma directa amb la vegetació autòctona en formar denses masses que recobreixen el sòl i impedeixen el creixement d'altres plantes de menor alçada, reduint per tant la diversitat vegetal i impeding el desenvolupament normal de les altres espècies.

Biologia i dispersió: Es propaga de forma vegetativa a través de fragments capaços de generar arrels. És una espècie autocompatible, que produeix abundants llavors que germinen fàcilment en sòls sorrencs i secs. Es desconeix la capacitat real de dispersió per llavors, encara que al igual que altres isoàcies s'ha observat la dispersió del seu fruit a partir d'ocells.

Mètodes de control: Existeixen tècniques mecàniques, biològiques i químiques. De totes maneres, no hi ha un concens sobre quina és la millor, ja que totes tenen una forta component negativa per al sòl i per a les espècies autòctones. Els mecanismes de control assajats són similars als aplicats sobre *Carpobrotus edulis*. Els mètodes de control manual, en el quals s'arrenquen els individus procurant no deixar arrels o esqueixos capaços de rebrotar. També s'han emprat mètodes químics utilitzant l'herbicida glifosfat (Roundup®) en concentracions del 2% o més elevades.

Opuntia ficus-barbarica

figuera de moro

Grau perillositat: 1.2

Localització a Ripollet: mas Can Grasses.

Tipologia d'hàbitat: Llocs rocosos i parets del litoral, sobretot roques silíciques i sòls rics en matèria orgànica.

Descripció de l'espècie: Arbust de tiges suculentas i molt ramificat; les branques estan formades d'articles superposats que fan la fotosíntesis. Són oblongo-el·líptiques, planes, de 20-50 per 10-30 per 1-3 cm i verdes; les fulles estan transformades en espines, tot i que en els estadis juvenils es poden trobar fulles efímeres, subulades i de 3 mm; les flors són hermafrodites, actinomorfes, solitàries, sèssils, de 6-10 cm de diàmetre i grogues; el fruit és una baia espinosa, obovoide, vermellosa o groguenca, de 5-9 cm, comestible.

Perills ecològics: Espècie considerada molt invasiva en tot el litoral català. Desplaça comunitats de plantes rupícoles, les quals estan considerades d'alt valor ecològic.

Biologia i dispersió: S'estén a partir de la llavor gràcies a l'acció de diversos animals els quals s'alimenten del seu fruit, com ara ratolins. També es propaga vegetativament amb molta facilitat, ja que un segment de la planta fàcilment arrela i forma un nou individu. Pot arribar a sobreviure després d'incendis d'intensitat mitjana i fins i tot alta.

Mètodes de control: Les petites invasions han de ser controlades de forma manual el més aviat possible. S'han d'arrencar els individus d'arrel i eliminar totes les parts, perquè sinó hi ha el perill de que es reproduïxi vegetativament. En casos en què hi hagi molts individus, aplicar també productes químics abans de l'aparició dels fruits. Freqüentment s'han de fer programes de seguiment per evitar la propagació de les llavors i la regeneració de les parts trencades.

Araujia cericifera

miraguà

Grau perillositat: I.1
Localització a Ripollet:
tancat proper al riu,
tocant Cerdanyola del
Vallès.

Tipologia d'hàbitat: Es
pot trobar en hàbitats
molt diversos com cultius,
jardins, marges de
camins i carreteres, o al
litoral marí. En general li
agraden llocs pertorbats.

Descripció de l'espècie: Liana semi-llenyosa, perenne, de ràpid creixement que pot arribar als 10 m o fins i tot més. Les parts trencades extreuen làtex blanc. Les fulles són oposades, ovato-oblongues, d'un color verd fosc i glabres al revers i verd pàl·lid i piloses a l'anvers. Les flors són blanques o lleugerament rosades, estan agrupades en raïms axil·lars i les corol·les mesuren 2-3 cm de diàmetre. El fruit té forma de pera i és de color verd de jove i marró quan madura. La seva longitud és d'uns 12 cm i la seva amplada d'uns 6 cm. Conté nombroses llavors negres d'uns 7-8 mm, cadascuna de les quals té un pèl sedós de color blanc d'uns 25 mm de longitud.

Perills ecològics: Creixement molt vigorós, considerada molt invasiva perquè té un fullatge molt dens que acaba ofegant arbres i arbustos nadius. Una densitat molt elevada de Miraguà també acaba afectant el creixement de les espècies herbàcies natives.

Biologia i dispersió: Espècie de ràpid creixement que produeix una gran quantitat de llavors, les quals es dispersen a través del vent. Germinen en 3 a 6 setmanes, en sòls mitjanament humits.

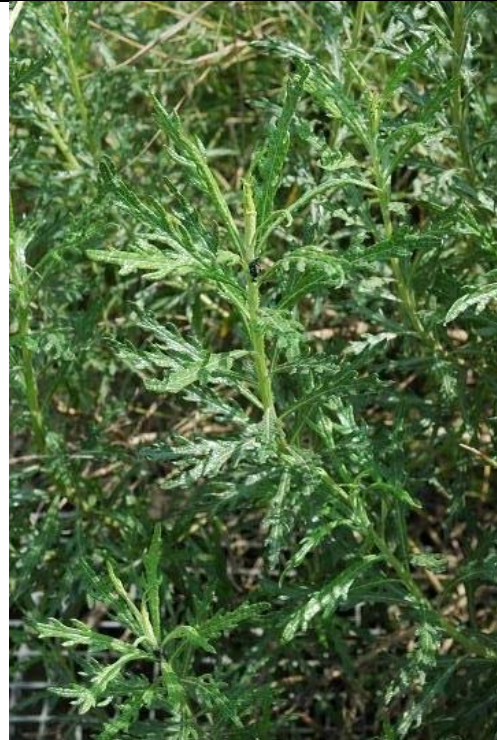
Mètodes de control: S'aconsella el tractament preventiu per tal d'eliminar la presència d'aquesta espècie de caràcter força invasiu. S'ha de procurar eliminar la planta abans no aparegui el fruit, evitant-ne així la posterior dispersió de llavors. Els fruits i les plantes petites poden ser fàcilment arrencats. Cal extreure'n també les arrels per a què la planta no torni a rebrotar. En plantes més grans, tallar el tronc arran de terra i tractar-lo amb herbicides (Escort, Glyphosate). Si la invasió és molt gran, aplicar herbicides a les fulles. En el darrer cas, serà necessari un programa de seguiment i control per tal d'evitar la dispersió de les llavors i el rebrot dels individus.

Senecio pterophorus

Grau perillositat: 1.2

Localització a Ripollet: Llera del riu Ripoll.

Tipologia d'hàbitat: Espais assolats, hàbitats oberts i ruderals principalment. Sovint en les lleres dels rius, però també dins de boscos clars o matollars.

Descripció de l'espècie: Espècies de la família de les asteràcies. És una mata llenyosa anual o bianual que prové de Sud Àfrica. És una planta de gran plasticitat que ha estat introduïda a Austràlia i a Europa on es comporta com a espècies perenne. A Europa només ha estat citada a Anglaterra (Stace, 1997) i a Catalunya (Pino et al., 2000), on forma poblacions denses i persistents d'individus grans en les lleres dels rius i zones pertorbades per l'activitat humana. No obstant també es poden estendre en al llarg dels marges del riu o pistes forestals, o fins i tot dins de comunitats naturals formant una massa poc densa.

Senecio és un dels gèneres més cosmopolites, sovint associat a ambients pertorbats, i inclou moltes espècies considerades invasores o "males herbes".

Perills ecològics: Espècie molt invasiva que ocupa hàbitats oberts i ruderals, sobretot lleres de rius. Els seus perills no han estat descrits ja que és una espècies que no va ser detectada dins dels territoris Català fins als anys 90. Encara no s'han estudiat els perills que pot arribar a causar.

Biologia i dispersió: Es dispersa de forma molt eficaç a partir de les seves llavors. Aprofita els cursos dels rius que a propagar-se.

Mètodes de control: No s'han descrit.

Cotoneaster pannosus

cotoneàster de jardí

Grau perillositat: II

Localització a Ripollet: Parc dels pinetons

Tipologia d'hàbitat:

Descripció de l'espècie: Arbust perennifoli de la família de les rosàcies, molt emprat en jardineria. Les seves fulles són simples, alternes, agudes, amb pèls blancs a l'anvers. Les flors s'agrupen en ramillets de 7-15 flors. Floreix entre els mesos d' abril i juny. El fruit són petites drupes vermelloses, recobertes de pèl.

Perills ecològics: S'ha observat que aquesta espècie creix de forma sub-spontània en alguns boscos mediterranis. Tot i no estar descrita com a espècie problemàtica la seva dispersió cada vegada és major, i pot arribar a desplaçar espècies autòctones, en ocupar els seus hàbitats.

Biologia i dispersió: Principalment per llavors. Possiblement l'avifauna afavoreix la seva dispersió a grans distàncies, en menjar-se aquesta els seus fruits.

Mètodes de control: No s'han descrit. No obstant, al municipi de Ripollet és una espècie que s'ha cultivat com a ornamental. Per tant, no afecta a cap hàbitat natural. De totes maneres seria interessant que el servei de parcs i jardins del municipi no emprés flora al·lòctona invasora, doncs aquesta pot arribar a ser l'origen de futures invasions biològiques en hàbitats naturals (a partir de la dispersió dels seus fruits o per l'arrelament de restes de poda, entre d'altres).

Tradescantia fluminensis

herba de la fortuna

Grau perillositat: 1.2

Localització a Ripollet: Llera del riu Ripoll.

Tipologia d'hàbitat: tolera gran varietat d'ambients, tot i que prefereix espais ombrívols i molt humits.

Descripció de l'espècie: Planta herbàcia, perenne, rizomatosa, de 30-50 cm, amb tiges decumbents i arrels als seus nusos, molt ramificades. Fulles ovato-lanceolades, carneses, llutroses, de 1-2 x 2,5-4 cm, en general amb 5-7 nervis, de marge ondulat, amb una baina membranosa a la base. Inflouescència en cimes terminals. Flors amb tres pètals blanquinosos i tres sèpals. Fruit en càpsula. Llavors negres. Floreix de març a setembre.

Perills ecològics: Forma un tapís dens que no deixa desenvolupar-se a les espècies autòctones, afectant en el cas de Ripollet a la vegetació de ribera.

Biologia i dispersió: Es reproduïx per llavors i per esqueixos amb gran capacitat de generar arrels des de els seus nusos. Gran flotabilitat, per la qual cosa es pot dispersar fàcilment a través de cursos d'aigua. Presenta un creixement molt ràpid, sobretot amb il·luminació mitjana. Poc resistent a les gelades. Prefereix lloc ombrívols, amb molta humitat, i amb molta matèria orgànica.

Mètodes de control: Sembla ser que el mètode més eficaç és el sombrejat artificial d'aquesta espècie, ja que en disminueix significativament el seu creixement. En petites àrees pot ser eficaç la retirada manual, tot i que s'ha d'anar amb molt de compte en no deixar cap tipus de restes. Els tractaments químics no són recomanats al municipi de Ripollet tenint en compte que aquesta espècie es troba en punts molt propers al curs del riu Ripoll.

Agraïments

Les dades utilitzades en l'apartat d'avifauna provenen en gran part de projectes coordinats per l'Institut Català d'Ornitologia. Des d'aquí volem agrair la seva bona disposició en la cessió d'aquestes.